

మనము - మన సంస్కృతి

పూజ్య ఆచార్య శ్రీ ఎక్కిరాల భరద్వాజ

మనము - మన సంస్కృతి

మనము - మన సంస్కృతి

పూజ్య శ్రీ ఆచార్య ఎక్కిరాల భరద్వాజ

PUBLISHERS:

SRI GURUPADUKA PUBLICATIONS
C/o SRI MANGA BHARADWAJA TRUST
'Bhakta Nivas', 12-1-170/46P, Hanuman Nagar,
Jaipuri Colony, Nagole,
Hyderabad, A.P. - 500 068
India, Ph : 74160 41550

సర్వస్వామ్యములు :

శ్రీమతి ఎక్కిరాల అలివేలు మంగతాయారుగారు

ప్రథమ ముద్రణ : అక్టోబరు 2010

REPRINT: 2019

వెల : రూ. 70/-

ప్రచురణ :

SRI MANGA BHARADWAJA TRUST

for Sri Gurupaduka Publications

Redg Office :

#12-1-170/46P,
Bhaktha Nivas
Jaipuri Colony, Nagole.
Hyderabad - 68.
Ph : 74160 41550

Branch Office :

Kondaiah Bunk Street,
Kothapeta,
ONGOLE -523002
Prakasam Dt, A.P
Ph : 08592 233271

www.saibharadwaja.org

www.saimasterforums.org

www.mahapurushudu.net

Copy Rights Reserved.

విషయ సూచిక

1. చైతన్యం	1
2. వేద ఘనత	7
3. దేవాలయాలు ఎందుకు?	9
4. దేవాలయ దర్శనం	11
5. ఆలయాలలో గంటలు ఎందుకు?	14
6. పరబ్రహ్మ భావన నిలుపుకోడానికే ప్రాత: స్మరణ!	18
7. భూమికి నమస్కరించడమెందుకు?	22
8. భూమిని స్తుతించడంలోని భావమేమిటి ?	24
9. నిత్య సంధ్యావందన రహస్యమేమిటి?	26
10. అగరొత్తులు అర్పించడంలో అంతరార్థం	28
11. విభూతి ధారణలో ఆధ్యాత్మిక రహస్యం ఏమిటి?	30
12. ఊదీ	32
13. అగ్ని హోత్రం	35
14. అగ్నిని సేవించడంలో అర్థం	38
15. సత్యం, శివం, సుందరం	41
16. సత్యమేవ జయతే	42
17. పార్థన ఎందుకు ఎలా చేయాలో తెలుసా?	43
18. తపస్సు	46
19. తీర్థక్షేత్ర మహిమ	50
20. ఏది మడి? ఎక్కడ శుచి?	53
21. పారాయణ, సప్తాహము, చాతుర్మాస్యము, అనుష్ఠానము అంటే ఏమిటి?	56

22. బల్లి శాస్త్రం	58
23. “పుత్ర పౌత్రాభివృద్ధిరస్తు”	60
24. “ప్రశ్న”ల గోల	62
25. దానం ఎలా చేయాలి?	64
26. ఉష్ణం ఉష్ణేన శీతలమ్	65
27. అచల సంప్రదాయమంటే ఏమిటి ?	68
28. శాంతికి చిహ్నం ఔదుంబరము	70
29. సనాతన విజ్ఞానానికి అధునాతన ప్రమాణాలు	72
30. జ్యోతిష రహస్యం	74
31. కళలు ఆధ్యాత్మికానుభూతిని పంచుతాయి!	77
32. మన సంస్కృతి - స్వాతంత్ర్యము	81
33. వేదాలు బ్రాహ్మణులే చదవాలా?	85
34. మృత్యుంజయ మంత్రం	88
35. మనము అసలు ఎందుకు చదువుకోవాలి!	90
36. ఉపనయనము	95
37. వేద విద్య	97
38. తులసిమాల	99
39. చార్యక హేతువాదాలు	101
40. గణపతి పూజలోని రహస్యం	104
41. పితృకర్మ	108
42. సీత	109

ఎందుకీ గ్రంథం?

సనాతన సత్పురుషుల కృపవలన, బోధల వలన, దివ్య చరితల వలన మనకు ప్రసాదింపబడిన అద్భుత సంస్కృతి పట్ల దాదాపు సంపూర్ణ నిరక్షరాస్యత నెలకొన్న నేటి సమాజానికి, యువతకు అట్టి సంస్కృతి యొక్క విశిష్టతను తెలియబరచాలని, మహోన్నతము, మానవతకు పరాకాష్ఠ, ఆధ్యాత్మిక సౌరభానికి నాంది అయిన అట్టి సంస్కృతి మానవజాతిలో పునఃప్రతిష్ఠితం కావాలన్నది ఆచార్యుల అభిలాష. అట్టిది సాకారమవ్వడానికి ఈ గ్రంథం నాంది పలుకుతుంది.

శ్రీ శిరిడీ సాయినాథుని చెంత అద్వితీయ ఆధ్యాత్మిక స్థితిని అనుభూతిగా పొందిన ఆచార్య భరద్వాజులు ఏ కులానికో, మతానికో, సాంప్రదాయానికో కట్టుబడక అన్ని సాంప్రదాయాల సారాన్ని తమలో విరాజితం చేసి, తమ ఆచరణ, బోధల ద్వారా ప్రజ్వలితం చేసి అందరికీ ఆచరణ యోగ్యంగా బోధించిన అద్వితీయ మహనీయుడు. తమ గురువైన సాయినాథునివలె సర్వమత సమైక్యాన్ని, విశ్వమానవ సౌభ్రాతృత్వాన్ని, వాటికి పునాది అయిన చక్కని ఆధ్యాత్మిక జీవన విధానాన్ని మనకు అందించిన మహాత్ముడు ఆయన. ఆయన రచించిన అనేక గ్రంథాలలో అట్టి దివ్యబోధ మనకు లభిస్తుంది. వారు రచించిన అనేక వ్యాసాలలోంచి కొన్నిటిని ఈ గ్రంథంలో అందించడం జరిగింది.

చూడడానికి చిన్నదిగా వున్న ఈ పుస్తకం నలుగురికీ పంచడానికి, యువకులకు సనాతన సంస్కృతిని పరిచయం చేయడానికీ ఒక చక్కని అవకాశం. ఇందులో చర్చించబడిన అంశాలు ఈనాటి సమాజానికి అత్యవసరాలు. అంతేకాక అట్టి చర్చనా విధానంలో ఆచార్యులవారు దర్శింపజేసే ఆలోచనా సరళి

సంస్కృతి పట్ల, మానవ జీవితం పట్ల, కర్తవ్యం పట్ల మనకుండాల్సిన వైఖరిని ఉద్ఘాటించింది. అన్ని విషయాల పట్ల మనం ఎలా ఆలోచించాలో నేర్పుతుంది. కనుక శ్రద్ధతో ఈ గ్రంథాన్ని పరిశీలించినవారికి ఎన్నో లోతైన విషయాల గూర్చిన అవగాహన ఏర్పడుతుంది. ఈ వ్యాసాలను వ్రాసినవారు పరమాత్మ సాక్షాత్ స్వరూపులు గనుక అట్టి పఠన కేవలం మానసికం మాత్రమేకాక మనలో సరైన సంస్కారాలను అంకురింపజేసి మనలను ఆధ్యాత్మిక సన్మార్గోన్ముఖులను చేస్తుందనటంలో సందేహం లేదు.

శ్రీ సాయినాథులు, ఆచార్య భరద్వాజులు నెలకొల్పుచున్న శాశ్వత ధర్మ సేతువుకు ఉడతా భక్తిగా, మా కర్తవ్యంగా ఈ గ్రంథాన్ని మీ ముందుంచుచున్నాము. ఇందులోని విషయం ప్రసాదించినది ఆచార్యులవారు కనుక ఈ గ్రంథ మాహాత్మ్యమునకు కర్తలు వారే. అంటే, మహిమ వారిది. లోపాలు ఏమైనా వుంటే అవి మావి. పాఠకులు సహృదయతతో ఈ గ్రంథాన్ని చదివి, ఆచరించి ఆధ్యాత్మిక ధర్మ పరాయణులు కావాలని ఆచార్యులను ప్రార్థిస్తూ.....

- ఎక్కిరాల ద్వారకనాథ్ జ్ఞానేశ్వర్

ఆదిలో ఒకే చైతన్యం - కేవలం చైతన్యం - ఉన్నది. అది చైతన్యం గనుక, దానికి “ఎఱుక” అన్నది ఒక పేరు; అంటే తన ఉనికిని సదా అనుభవిస్తూ, “నేను ఉన్నాను” అన్న స్ఫురణ కలిగివుంటుంది అని అర్థం.

అది చైతన్యం గనుక, ఊహాశక్తి గూడ కలిగివుంటుంది. ఊహాశక్తి అంటే, ఒకే చైతన్యం అనేక రూపాలు ధరించగల శక్తి అన్నమాట. మన మనస్సునే గమనించండి: ఏదైనా సన్నివేశాన్ని ఊహించుకొన్నప్పుడు ఆ సన్నివేశంలోని దేశకాలాలు, వ్యక్తులు, వాళ్ళ క్రియలు అన్నీ ఆ మనస్సే అవుతుంది. ఆ కల్పిత రూపాలను చూచి అనుభవించే శక్తి కూడ కలిగివుంటుంది. దీనిని ‘క్రియాశక్తి’, లేక ‘కల్పనాశక్తి’ అంటారు. ఈ శక్తి ఆది చైతన్యానికి లేకపోతే, దాని అంశమైన మనకు గూడ వుండేదేగాదు. అందుకే భగవంతునికి వేదంలో ‘కవి’ అనే పేరున్నది.

“కవిః కవిత్వాది విరూపం అసృజత్” అంటుంది ఋగ్వేదము. (10-31-3) “కవి (సృష్టికర్త) తన కవితాశక్తితో (ఇంత) సౌందర్యాన్ని అంతరిక్షంలో నిలిపాడు” అని భావం. ‘ఇంత సౌందర్యాన్ని’ అంటే, ‘ఇంత రమ్యమైన సృష్టిని’ అని అర్థం. అలానే మరొక ఋషి, “యః కవిః కావ్యాపురే రూపం ద్యౌరివ పుష్పతి” అన్నారు. (ఋగ్వేదము - 8-41-5). “అతడు-ఆ కవి-తన కవితాశక్తి చేత వివిధ రూపాలను స్వర్గమువలె పోషిస్తాడు” అని.

మన మనస్సు ఒక సన్నివేశాన్ని ఊహించినప్పుడు ఆ మనస్సే అందులోని వస్తువుల రూపాలనన్నిటినీ ఎలా ధరిస్తుందో, అలానే ఆది చైతన్యం ఈ సృష్టిలోని వస్తువులన్నింటి రూపమూ ధరించింది. అందుకే ఉపనిషత్తులు చెబుతాయి - ఆదిలో బ్రహ్మ ఒక్కడే వున్నాడని; ఆయన తాను అనేకం అవ్వాలని తలచాడని; అందువలన బహుధా అయ్యాడని. తైత్తిరీయోపనిషత్తు (యజుర్వేదములోనిది) యిలా చెబుతుంది:

“సోఁ కామయత! బహుశ్యాం ప్రజాయే ఏతి! సతపోఁ తప్యత! స తపస్తప్తా! ఇదగ్ం సర్వమసృజత్ యదిదం కించ! తత్సృష్ట్యా తదేవానుప్రవిశత్! తదనుప్రవిశ్య సచ్చత్సచ్చ భవత్! నిరుక్తంచానిర్తుం... యదిదం కించ సత్సత్య మిత్యా చక్షత్!”

అర్థం - “అతడు ఇట్లు కోరెను: ‘నేను అనేకమగుగాక! నన్ను నేనే ఉద్భవింపజేసికొందును గాక!’ అతడు (అట్లు) తపస్సు చేసెను; తపస్సుచేసి దీని (సృష్టి) నంతదీని సృష్టించెను. దానిని సృష్టించుటతో అందు ప్రవేశించెను. ప్రవేశించి ‘సత్’ (‘సత్యము’, లేక ‘ఉన్నది’) మరియు నిర్వచించనలవికానిదియు... మొదలుగాగలవన్నియు అయినది సత్యము (అది చైతన్యము)”.

మనం జైలులో పడ్డట్టు కలగన్నామనుకోండి. మన భౌతిక దేహం నిజంగా పట్టుపరుపు మీద పడుకున్నా, కలలోని మనకు మాతం జైలులోని కటికనేల, అందులోని బాధ మాత్రమే అనుభవమవుతూ, అప్పటికదే వాస్తవంగా తోస్తుంది చూడండి! తిరిగి మెలకువ వస్తేగాని, ఆ స్వప్న జగత్తు నిజానికి లేనేలేదని తెల్లవారితేగాని తెలియదు. మన భౌతిక దేహము, దాని అనుభవమయిన ఈ భౌతిక ప్రపంచమూ ఒకేసారి గోచరిస్తాయి. అంటే మనం భౌతిక దేహాన్ని అనుభవించే మానసిక స్థితిలో వుంటేనే భౌతిక ప్రపంచం మనకు అనుభవము, వాస్తవమూ అవుతుంది. మన మనస్సు స్వప్న దేహాన్ని ధరిస్తే స్వప్న జగత్తు మాత్రమే అనుభవమవుతుంది. మన స్వప్న దేహానికి స్వప్న జగత్తే భౌతికము, వాస్తవమూ అవుతుంది. అలాగే ఈ జగుత్తు దేవుని ఊహ, దేవుని ఊహలలోని దేహాలవే మనము. అటువంటి మనకు దేవుని ఊహారూపమైన ఈ ప్రపంచం వాస్తవము, భౌతికమూ అవుతుంది. మన అనుభవం స్వప్నానికి, నిద్రకు, జాగృతకూ భిన్నమైన మరేస్థితివైనా పొందగలిగితే, దానిననుసరించి అటువంటి దేహాన్ని - ప్రపంచాన్ని అనుభవిస్తాము. ఎప్పుడైనా మన స్థితి, మన ప్రపంచం యొక్క స్థితి ఆ

సమయంలోని మన చైతన్యస్థితిమీద ఆధారపడివుంటుంది. వీటినే లోకాలు అంటారు.

“అయితే మన మనస్సు ఊహలరూపం ధరించినట్లే, భగవంతుని చైతన్యం గూడ సృష్టియనే ఊహలరూపం ధరించింది గదా! ఈ జగత్తే భగవంతుడా?” అన్నది ప్రశ్న: “అదిగాక దైవం లేదా?” అన్నది ప్రశ్న.

మన ఊహలోగాని, స్వప్నంలోగాని ఒక విశేషమున్నది. మన చైతన్యంలో కొంతభాగమే ఆ ఊహలరూపం ధరించేది. ఒక భాగం మాత్రం ఊహలరూపం ధరించక, ఆ ఊహలను ఊహిస్తూ, సినిమా చూచినట్లు వాటిని చూస్తూ, తాను మాత్రం ఆ చూడడమనే క్రియతప్ప మరేమీ చేయక అలానే వుండిపోతుంది. అందుకే దానిని ‘సాక్షి’ అంటారు; దాని లక్షణం ‘చూచుట’, లేక గమనించుట; దానికి రూపం లేదు; అందుచేత దానిని ‘జ్ఞాననేత్ర’ మని, ‘విరూపాక్ష’ మనీ అంటారు. అలానే భగవంతుడనే మహాచైతన్యంలో కొంతభాగమే సృష్టిరూపం ధరించి, మరికొంతభాగం సాక్షీభూతంగా వుండి, దానినంతటినీ చూచి అనుభవిస్తాంటుంది. స్వప్నంలోగాని, ఊహలలోగాని ఏదైన తన్నులాటను ఊహిస్తే, ఆ సన్నివేశంలోని దేశ-కాల-వ్యక్తుల బాహ్య రూపాలు మాత్రమేగాక, వారి హృదయాలు, మనస్సులు, వారి ఉద్దేశాలు, వారిలో ఒకరినొకరు చూచుకొనే శక్తి, రూపాలు మన మనస్సే ధరిస్తుంది. (దీనిని బట్టే రచయితలు కావ్య రచన చేసేది గూడ) అలానే భగవంతుని ఊహగా జనించిన ప్రపంచంలోని ఊహారూపాలమైన మన హృదయాల లోని ఆవేశాలను ‘సాక్షిమాత్రం’గా గమనిస్తూండే మనలోని సాక్షిరూపంలో - అంటే మనద్వారా కూడ - దైవమే చూస్తూ, సృష్టిని అనుభవిస్తాడు. అంటే వాటిని ఆదిచైతన్యమే అనుభవిస్తుంది. అందుకనే భగవంతుణ్ణి “సాక్షి” అని, “సకలభూత హృదయాంతర్నిస్తుడు” అని, “విరూపాక్షుడు” అనీ అంటారు. అందుకే వేదము, ఉపనిషత్తులు, భగవద్గీతలో -

దైవంలోని ఒక భాగమే విశ్వమైందని, “పాదోఽస్య విశ్వాభూతాని” అని చెప్పారు. అంటే, “అతనిలో ఒక భాగం మాత్రమే విశ్వము, భూతములూ అయినది” అని అర్థం.

ఊహలోని కాలాదులు, ఆకాశమూ గూడ మన మనస్సే అయినట్లు సృష్టిలోని దేశ కాలాలు, పంచభూతాలూ ఆదిచైతన్యమే అయింది. “మాయా కల్పిత దేశకాల కల్పనా వైచిత్రచిత్రీకృతం” అని దీనినే అన్నారు ఆదిశంకరులు.

స్వప్నంలో మనం చూచే వ్యక్తుల రూపాలలోను - వారి లోపల బయట - అంతటా మన చైతన్యమే ఎలా వుంటుందో, అలానే సృష్టికర్త యొక్క కల్పనలమైన మనకు గూడ లోపల, బయట, అంతటా దైవమను ఆదిచైతన్యమే వుంటుంది. దానినే వేదంలో “అంతర్బహిశ్చ తత్సర్వం వ్యాప్య నారాయణ స్థితః” అంటే “లోపల, బయట, సర్వత్రా వ్యాపించి నారాయణుడే వున్నాడు” అన్నారు. ఆ వ్యాపించివున్నదానినే ‘విష్ణువు’ అన్నారు.

ఆదిలోని కేవలచైతన్యం - తన భావనచేత అన్ని రూపాలూ ధరించి పొందిన ఆనందాన్నే, మానవులు గూడ తాత్కాలికంగా కొంత వరకూ సాహిత్యసృష్టిలోనూ, నృత్యము మొ॥న కళలలోనూ పొందుతారు. కనుకనే “రసోవైసః” “రసానుభవ స్వరూపమే భగవంతుడు” అన్న ఉపనిషద్వాక్యాన్ని సాహిత్యకారులు తమ సిద్ధాంతానికి మూల ప్రాతిపదికగా తీసుకొన్నారు. అలాటి కళలను చూచి ఆనందించేవారి మనస్సు గూడ అంతసేపూ, వాటిని సృష్టించేప్పుడు ఆ కళాకారుడెలాంటి ఆనందం పొందుతాడో, అదే ఆనందాన్ని పొందుతుంది. అదే కళ యొక్క సాంఘిక ప్రయోజనం. దివ్యమైన యీ సృష్టికమాన్ని, అందులోని ఆనందాన్నీ మనిషి వాటిలో మచ్చుకు చూస్తాడు గనుకనే మన ఋషులు కళలన్నింటికీ ఒక దివ్యత్వము, ఆధ్యాత్మిక ప్రయోజనము, దివ్యమైన ఉత్పత్తీ కల్గియున్నాయని వ్రాశారు-సృత్యానికి శివుడు, గానానికి సరస్వతి అన్నట్లు. ఆ సులవెటిగి అట్టి ప్రయోజనం కోసం ఆ కళలనభ్యసిస్తే

అవి దివ్యానుభూతికే దారితీస్తాయి. లేకుంటే పతనానికి, అవినీతికి, తద్వారా జాతియొక్క పతనానికీ దారితీస్తాయి. ఒకే మానసికశక్తి, ఒకడు మహామేధావియో, కళాకారుడో, శాస్త్రవేత్తో కావడానికి ఉపకరిస్తే, మరొకడు దొంగో, హంతకుడో, పిచ్చివాడో అవడానికి కారణమైనట్లు!

ఈ సృష్టిలో పంచభూతాలు, వివిధ వస్తువుల రూపాలన్నీ ఒకే ఆదిశక్తి ధరించింది గనుక, మనం ఏ వస్తువును ధ్యానించినా, సరియైన రీతిని ధ్యానిస్తే, ఆ రూపానికీ, మనకూ ఆధారమైన చైతన్యం - అంటే దివ్యత్వం - మనకు అనుభవమవుతుంది. యోగశాస్త్రంలో పంచభూతాలలో దేనినైనా తదేకంగా ధ్యానించగలిగితే, క్రమంగా యోగ పూర్ణత లభిస్తుందన్నారు. అంతేగాదు ఏ వస్తువును, ఏ భావాన్ని ధ్యానించినా అటువంటి దివ్యానుభూతే కలుగుతుందన్నారు. మన ఋషులు ఒక ఇంద్రియాన్నో, అవయవాన్నో గూడ తదేకంగా ధ్యానించినా వచ్చే చరమ అనుభవం మాత్రం ఒక్కటేనన్నారు. పంచదారతో చేసినది చిలకైనా, మనిషైనా, తుపాకైనా పంచదార లక్షణాలు కలిగియుండి, తీపియనే అనుభవాన్నే ఇచ్చినట్లు. మన ప్రాచీనులు విగ్రహారాధన చేయమని చెప్పడంలోగల రహస్యమిదే. సృష్టిలోని ఏ విషయాన్నైనా చివరంటా అన్వేషిస్తే చివరకు తేలేది వాటన్నింటికీ ఆధారమైన ఆ చైతన్యమే. ఈ రహస్యాన్ని గుర్తించారు గనుకనే మన ప్రాచీనులకు ఏ మతాన్నైనా ద్వేషించడం హీనమని, అనవసరమనీ తోచి, మహోన్నతమైన సహనం, అన్ని మతాలపట్ల గౌరవమూ సాధ్యమైనాయి. అలాగానివారికి వారి దైవంమీద భక్తికంటే ఇతర మతాల మీద ద్వేషము, అసహనము, విమర్శ ఎక్కువై అసలు దారి తప్పారు. ఈ అధోగతిని తప్పుకున్న ఆ మతాలలోని కొద్దిమంది సర్వమత సామరస్యాన్ని అర్థం చేసికొని అన్నింటినీ గౌరవించటం ద్వారా యీ అసహనమూర్తుల విమర్శలకు గురియవుతున్నారు. సరియైన బాట చెప్పినవారంతా ఆ సమాజాలలో

అలాంటి బాధలే ఎదుర్కొన్నారు. అటువంటి అసహనమూర్తుల విమర్శలే ఈ సామరస్యమనే బాటమీద నడిచే పవిత్రమూర్తులకు తమ బాట సరియైనదని సంతోషంతో గుర్తించి, ధైర్యంగా ఆ బాటనే పయనిస్తూ, దానినే బోధించుకుంటూ ముందుకు పోవాలని తెలుస్తాయి.

“అయితే ఈ ఆదిచైతన్యాన్ని అలానే పిలవక, బ్రహ్మ, విష్ణు, శివ అని ఎందుకు పిలవాలండీ?” ‘బ్రహ్మ’ అంటే “అంతటా నిండియున్నది” అని, ‘విష్ణు’ అంటే ‘వ్యాపించినద’ని; ‘శివ’ అంటే ‘పరిశుద్ధ’ మని అర్థమని తెలుసుకోవాలి. ఆ దేవుణ్ణి చైతన్యమని, శక్తియనీ గూడ వ్యవహరించారు ఋషులు. ఈ సమగ్ర రూపాన్ని గుర్తుంచుకొని, శివ, విష్ణు సహస్రనామాలను శ్రద్ధగా చదువుకొంటే ఇంకా ఎన్నెన్నో విషయాలు తెలుస్తాయి. వాటన్నింటినీ వ్రాయడానికి ఒక జీవితకాలం చాలదు.

సర్వమత సామరస్యాన్ని ఎరిగిన మన మహర్షులు ఏ రూపంలో వారికి సత్యాన్నిగురించిన బోధ లభించినా, దానిని పరమ సత్యంగానే గౌరవించి ఆహ్వానించగలగడం గొప్పసంగతి. అందుకే వాళ్ళు అనగలిగారు “ఏకం సత్, విప్రాః బహుధావదన్తి” అని అంటే “సత్యం ఒక్కటే; దానిని తెలిసికొన్నవారనేకులు అనేక విధాల దానిని వ్యక్తం చేయవచ్చు” అని. కనుకనే వాళ్ళు అనగలిగారు, ‘ఆనో భద్రాః క్రతవో యాంతు విశ్వతః (ఋగ్వేదం 1-89-1) “ఉత్తమభావాలు మాకు సర్వదిశలనుండీ వచ్చుగాక” అని. అందుకే వారు ప్రార్థించగలిగారు: “సర్వేజనాస్సుఖినోభవంతు.” -“సర్వ జనులూ సుఖవంతులగుదురుగాక” అని. వారి ప్రార్థన మనకు-మత-ప్రాంతాలకు పరిమితం కాలేదు. ఇందులో ద్వేషానికి, సంకుచితత్వానికి తావులేదు. “నిజం” అన్న దానికి అదొక్కటే విశేషమైన లక్షణం. “సంకుచితత్వము, అజ్ఞానమూ అన్న అంధకారం వైపుగాక, నిజం అన్న వెలుగు వైపుకే మా మనస్సును తీసుకుపోవుగాక!” అన్నదే వారి చరమ ప్రార్థన!!

మన ప్రాచీనులు వ్రాసిన వేదాలు నాలుగూ వర్ణానికి, మతానికి అతీతమైనవాటి విజ్ఞానానికి సంబంధించిన గ్రంథాలు. వీటిలో ఋగ్వేదము మానవచరిత్రలోనే ఎంతో ప్రాచీనమైనది. సుమారు క్రీ.పూ.5000 నుండి 3000 సంవత్సరాలకు పూర్వం వ్రాయబడి వుండవచ్చని అంచనా. ఈ వేదాలలోని తాత్వికమైన విజ్ఞానాన్ని ఆధునిక వైజ్ఞానిక దృష్టితో పరిశీలించడమెంతో అవసరం. కారణం? వాటిలో నైతిక సూత్రాలేగాక, ఈ విశ్వం యొక్క విచిత్రమైన ప్రవర్తనను గూర్చి ఎంతో విస్తారంగా వివరించబడింది. ఇతర ప్రాచీన గ్రంథాలలాగ యివి ఈ విశ్వతత్వాన్ని దైవసంబంధమైన కథల ద్వారా మాత్రమే వివరించవు. ఈ విశ్వం యొక్క యంత్రాంగం, జీవ పదార్థోత్పత్తి, దాని ధ్యేయము, తార్కిక విజ్ఞానం యొక్క పరిమితసామర్థ్యముల గురించి ఎంతో పాండిత్యంతో కూడిన వివరణ వాటిలో వున్నది. అంతేగాక తార్కికమైన మన అవగాహనను పెంచుకునే రీతిలో, తర్కానికతీతమైన, విశేషమైన జ్ఞానాన్ని పొందే మార్గాలు చెబుతాయి వేదాలు. కాంతి మరియు శబ్దతరంగాల ధర్మాలు, గ్రహగతులు, గణితానికవసరమైన సంఖ్యావ్యవస్థ మొదలైనవి వీటిలో కన్పిస్తాయి.

వేదాలు ఏ ఒక్క వ్యక్తి చేతగాని, లేక ఒక ప్రత్యేకమైన కాలానికి చెందిన వ్యక్తుల కూటమిచేతగానీ వ్రాయబడలేదు. వేర్వేరు కాలాలలో వేర్వేరు వ్యక్తులచే వ్రాయబడ్డాయి. వీరిలో చాలామంది పేర్లు చరిత్రకెక్కనేలేదు. నిజమైన విజ్ఞానం శుద్ధము మరియు విశ్వ జనీనము కనుక దానికి తమ పేరు పెట్టుకొనడం సమంజసం కాదని ఋషులు తలచినట్లు తెలుస్తుంది. చాలాకాలంగా ప్రపంచంలోని పండితులెందరి దృష్టిలో అవి ఆకర్షించినప్పటికీ, 20వ శతాబ్దంలో సంభవించిన

సాంకేతికాభివృద్ధి వలన యిటీవల కాలంలో వాటిపై ఆసక్తి వృద్ధి పొందింది. ఇందుకు కారణం అలనాటి వేదాలలోని భావాలు ఆధునిక విజ్ఞానంలో కన్పించే భావాలను విశేషంగా పోలియుండడమే. భౌతిక శాస్త్రంలో నోబెల్ బహుమానాన్ని సాధించుకోగల్గిన హిడోకియుకావా, "Creativity and Intuition" అన్న గ్రంథంలో “గణిత మరియు తర్క శాస్త్రాలు నిజానికి ప్రాచీనకాలంలోనే భారతదేశంలో అభివృద్ధి చెందాయి” అని, “ఆదిమ అజ్ఞానం నుండి (మానవుడు) బయటపడడం భారతదేశంలో ఎంతో ప్రాచీనదశలోనే జరిగింది.” అని వ్రాసాడు.

తర్కము మరియు తర్కానికతీతమైన ప్రతిభ అన్నవి విజ్ఞాన సముపార్జనకు అతిముఖ్యమైన పరికరాలు. తర్కశాస్త్రం పందొమ్మిదవ శతాబ్దంవరకు విజ్ఞాన శాస్త్రజ్ఞులందరకూ వినియోగపడిన పరికరమే గాని తదితరమైనది అంతగా గుర్తింపబడలేదు. అయినప్పటికీ ఉత్తమ శ్రేణికి చెందిన ప్రకృతి సత్యాలన్నీ ఈ రెండవ సాధనంద్వారా సాధించబడినవే! తర్కానికతీతమైనరీతిన స్ఫురించిన భావాలన్నీ మానవమేధయొక్క విశృంఖలమైన ఊహగానాలు మాత్రమే గావు, అవి మానవచైతన్యం ఒక అతీతమైనరీతిన పనిచేయడం వలన లభించినవే. ఉదాహరణకు, ఏ వస్తువైనా క్రిందకుపడడం సామాన్య విషయమే కాని గ్రహగతులను వివరించగల సిద్ధాంతంకోసం అన్వేషిస్తున్న న్యూటన్ మనస్సు యిట్టి విశేషమైనరీతిన పనిచేసి, పైనుండి క్రిందపడే వస్తువును చూచినపుడు పనిచేసింది. అంతటితో ఆ క్రిందపడే వస్తువుకు, క్రమబద్ధంగా చరించే గ్రహాలకూ ఆకర్షణ సిద్ధాంతమే వివరణ కాగలదని అతనికి స్ఫురించింది. అంతేకాదు, ఈ ప్రతిభయొక్క ప్రాముఖ్యతను నేటి భౌతిక శాస్త్రజ్ఞులు గుర్తిస్తున్నారు కూడ.

దేవాలయాలు ఎందుకు?

ప్రపంచంలోని మతాలన్నిటికీ ప్రత్యేకమైన ప్రార్థనా గృహాలున్నాయి. మతాలన్నింటినీ రెండు వర్గాలుగా విభజించవచ్చు :- 1) దైవ ప్రధానమైనవి. 2) దైవాన్ని ప్రస్తావించనివి.

హిందూ క్రైస్తవ మహమ్మదీయమతాలు మొదటికోవకు చెందుతాయి. చైనాకు చెందిన తావో మతము, బౌద్ధ జైన మతాలు రెండో కోవకు చెందుతాయి. ఈ రెండు కోవలకు చెందిన మతాలూ ప్రత్యేకమైన ప్రార్థనా స్థలాలను ఏర్పరచుకోవటం చరిత్రలో చూడవచ్చు. కారణం మనస్సు వ్యవహారిక ప్రపంచంనుంచీ అంతర్ముఖమై ప్రతివారి అంతరంగంలో వ్యాపించియున్న పరమార్థతత్వంలోకి ప్రవేశించి అందులో నిలకడ కలిగియుండటం అన్ని మతాల సారం.

మానవుడు పుట్టినప్పటినుంచీ వ్యావహారిక జగత్తులోని నామరూపాల ప్రభావానికి నిరంతరం గురియవుతూవుంటాడు. వాటిపట్ల జీవిత సంగ్రామంలో చెలరేగే రాగద్వేషాది వికారాలు అతడికి చిరకాల అభ్యాసంగా పరిణమిస్తాయి. తత్ఫలితంగా లౌకిక జీవితానికి సంబంధించిన నామరూపాలన్నీ అతడిలో తప్పుకోలేని విధంగా ఈ భావాలనే ప్రేరేపిస్తూవుండటంవలన ఆధ్యాత్మిక జీవితాన్ని ప్రతిఘటించేవిగా వుంటాయి. అందువలన మనలో పరమార్థ దృష్టిని కలిగించి అట్టి భావాలనే ప్రేరేపించి సాధనకు దోహదంచేసే నామరూపాత్మకమైన వ్యవస్థను ప్రత్యేకించి కల్పించవలసివస్తోంది. బాల్యంనుండీ కూడా ఈ వ్యవస్థకు సంబంధించిన నామరూపాలు, నిర్మాణాలు పారమార్థిక దృష్టిని అలవరచేవిగా రూపొందించ వలసివచ్చింది. ఇవే క్రమముగా ప్రార్థనాలయాలు, ఆశ్రమాలూ, పుణ్య క్షేత్రాలయ్యాయి.

సామాన్యమైన లౌకికవిద్యను బాల్యంనుండీ వ్యక్తులకందించడంలో కూడా సమాజాలవద్ద తినే అవలంబించాయి. ప్రత్యేకమైన పాఠశాలలనిండుకే ఏర్పరచాయి. పాఠశాలక దృష్టిపై వ్యక్తిగత సామాజిక ధర్మం ఆధారపడియున్న ప్రాచీన కాలంలో విద్యావిధానం ప్రధానంగా పాఠశాలకమైనదిగా వుండేది. వేదకాలపు ఋషికులాలట్టివి. అవి ఆశ్రమాలేకదా! నేడు కాన్వెంటుగా పిలువబడేవన్నీ ఒకనాడు క్రైస్తవ ఋషికులాలే!

వేదకాలంలో దేవాలయాలున్నట్లు ఆధారాలులేవు. ఆధ్యాత్మిక శిఖరాలనందిన ఋషుల, యోగుల శిష్యులు తమ గురువుల దేహాలనుగానీ, అస్థికలనుగానీ ఆశ్రమంలో సమాధులుగా ఏర్పరచి, భక్తి శ్రద్ధలతో పూజించుకుంటూ, ఆర్షవిద్యను బోధిస్తూ వుండేవారు. ఈ ఆచారంనుండే ప్రత్యేక దేవాలయనిర్మాణం కాలక్రమంలో ఉత్పన్నమయిందని పెక్కుమంది చరిత్రకారులు తలుస్తున్నారు. బౌద్ధ సంఘాల ఆరామాలు ఇలాగే ఏర్పడ్డాయి. విద్యార్థులైన బాలబాలికలూ, యువకులూ కూడ లౌకికమైన గృహవాతావరణంనుండి కొంతసేపైనా దూరంగా వుండి, ఎట్టి వికల్పాలూ లేని ఏకాగ్రతతో విద్యనభ్యసించ గలగడమే ప్రత్యేక విద్యాలయాల నిర్మాణానికి మూలసూత్రం. దేవాలయాలు కూడా మొదట ఇట్టివేనన్నది గమనించాం గదా!

దేవాలయ దర్శనం

దేవాలయంలోని ఊళ్ళో వుండవద్దని పెద్దలవాక్యం. ఊరిలోని ఆలయాన్ని నిత్యం ఉదయము, సాయంత్రమూ విధిగా దర్శించడం వెనుకటి ఆచారం. వీటిని గురించి యోచిద్దాము.

మానవుడు పుట్టిన దగ్గరనుండి సకల సృష్టిని నామరూపాత్మకంగా చూస్తాడు. కనుక క్రమంగా నామరూపరహితమైన ప్రకృతి అంశాల గురించి ఆలోచించి అవగాహన చేసుకోవడం కష్టతరమవుతుంది. అటువంటిది ఒకటున్నదని నమ్మాలని యత్నించినా ఆ నమ్మకం దృఢపడదు; నిత్యజీవితాన్ని ప్రభావితం చేయజాలదు. అంటే దాని అస్తిత్వంపట్ల నిర్దుష్టమైన నిశ్చయం కలుగదు. కనుక ఎక్కువమందికి అట్టి తత్వాన్ని, దాని ధర్మాలను స్ఫురింపజేసే నామ రూపాత్మకమైన స్థూల సంకేతాలవసరమవుతాయి. అందుకని ప్రపంచంలోని మతాలన్నింటిలో క్రమంగా ఏదో ఒకరకమైన సంకేతాలు చోటు చేసుకొన్నాయి. హిందూ ధర్మంలో దేవతా విగ్రహాలు, బౌద్ధంలో అటు బుద్ధుని విగ్రహాలు, స్థూపాలు గాని, బోధి వృక్షం క్రింద ఖాళీ సింహాసన శిల్పాలు యిలాంటి సంకేతాలే. క్రైస్తవంలో ఒక సాంప్రదాయములో శిలువ సంకేతమైంది. కాని ఆ సాంప్రదాయంలో శబ్దరూపమైన సువార్త, క్రీస్తు ప్రార్థనలు శ్రవణేంద్రియ గోచరమైన సంకేతాలు. అలానే ఇస్లాంలోగూడ. ఖురాను, నమాజు, మసీదు బాహ్య సంకేతాలు. ఇవన్నీ నామ రూపాల ప్రభావానికి నిరంతరం గురైన మనస్సులకు నామరూపరహితమైన భగవత్తత్వాన్ని స్ఫురింపజేసే సంకేతాలు. విగ్రహాలు 'చూపు' అనే జ్ఞానేంద్రియగోచరమైన సంకేతం. భాష, పదజాలమైన ప్రార్థనలు శబ్ద రూపమైన సంకేతాలు. అలాటి సంకేతాలు లేక ఒకరు మరొకరికి పరోక్షమైన దేనినీ బోధించలేరు. పరమాత్మ తత్వాన్నసలే బోధించలేరు. అందుకే అన్ని మతాలలోనూ ప్రత్యేకమైన ప్రార్థనాగృహాలవసరమైనాయి.

మానవుడు సంఘజీవి గనుక సమాజంలో సాటివారంతా ఏ అభిప్రాయాలనామోదించి, అమలు జరుపుతారో వాటికి ప్రతి వ్యక్తిపైనా ప్రభావమెక్కువ వుంటుంది. ఫ్యాషన్, హోదా, బాహ్యడంబరాలు వీటి కోసం వ్యక్తులు పడే పాట్లన్నీ దీనినే నిరూపిస్తాయి. కనుక ఆధ్యాత్మిక ధర్మాన్నామోదించే వ్యక్తులందరూ ఒక చోట చేరి సామూహికమైన మత ధర్మాచరణ సలుపడం వలన ఆ ధర్మభావం వ్యక్తుల మనస్సులలో ధృఢపడి బలీయమౌతుంది. అంతేగాక ప్రాకృతిక జీవితంలో వ్యక్తి రాగ, ద్వేష, అసూయాది రంగుటద్దాల్లోంచి సాటి వ్యక్తులను చూచి వ్యవహరిస్తాడు. సామూహికమైన ఆధ్యాత్మిక జీవనంలో మనస్సు వీటినుంచి విడిపడి పవిత్ర భావంతో సాటివారితో వ్యవహరించడం నేర్చుకోడానికి చక్కని అవకాశము దేవాలయం. అయితే యిటు గృహజీవితంలోనూ, ప్రార్థనాలయాలలోని కార్యక్రమాల ద్వారా నిశితమైన నిత్య ప్రబోధం జరుగకుంటే క్రమంగా ఆధ్యాత్మ దృష్టి సన్నగిల్లి మరలా సాటివారితో ద్వంద్వ భావంతో మెలగడం జరిగి ధార్మిక కార్యక్రమం కుంటుపడుతుంది.

అంతేగాక ఏ పనిని మనుషులు హృదయపూర్వకమైన నిమగ్నతతో నిర్వర్తించుకొంటారో దానికోసం ఒక ప్రత్యేక స్థలాన్నేర్పాటు చేసుకొంటారు. ఇళ్ళలో చదువుకొనే గది వేరుగా వుంచుకొంటారు. వ్యాయామ శాలలు, క్లబ్బులు, గ్రంథాలయాలు, పాఠశాలలూ యిలాంటివే. అలానే పూజ, భజన, ఉత్సవము, ధర్మ ప్రవచనము, పండుగలూ సామూహికంగా చేసుకొనేందుకు ప్రత్యేక స్థలం మందిరం. నిత్యసేవలను దర్శించడం, ఆధ్యాత్మిక గ్రంథ శ్రవణాదుల వలన, పెద్దల నుండి సంక్రమించే సంస్కారం వలన మందిరంలోని ప్రతి అంశమూ ఆధ్యాత్మిక సత్వాలకు సంకేతమై అక్కడ అడుగు పెట్టగానే హృదయం ఉత్తేజితమవుతుంది.

అయితే యిలా జరగాలంటే మందిరాలలో మతధర్మాల, ఆచారాల మర్మమెరిగిన ప్రతిభావంతులు తరచుగా అక్కడ ప్రవచనం చేస్తూండాలి. వాటిని విని ప్రబోధాన్ని పొంది, ఆచారాల హృదయాన్నెరగడం వలన ఆలయ సందర్శనమొక యాంత్రికమైన లాంఛనంగా రూపొందకుండా సజీవమైన అనుభూతిగా వుంటుంది.

అంటే ఆలయాలు ఆధ్యాత్మవిద్యాకేంద్రాలన్నమాట! ప్రవచన మండపం సిద్ధాంతాన్ని (theory) బోధించే గది అయితే గర్భాలయం ఆధ్యాత్మిక ప్రయోగశాల. శ్రవణంచేసిన సిద్ధాంతం ప్రకారం మన జీవిత దృక్పథాన్ని సంస్కరించుకొని ధ్యాన క్రియనభ్యసించవలసిన ప్రయోగశాల గర్భాలయం. ఆలయంలోని దేవతామూర్తికిగల చతుర్భుజాలు, ఆయుధాలు మొదలైనవి ఏ దేవరహస్యాలకు సంకేతాలో తెలుసుకున్న భక్తుడు ఆ మూర్తి ఎదుట అట్టి అవగాహనతో నిలచి, దాని సహకారంతో పరతత్వాన్ని ధ్యానించాలి. తీర్థ ప్రసాదాలు తీసుకున్నాక ప్రక్కగా నిలచి భావాన్ని ఏకాగ్రతతో కొంతసేపు ధ్యానించాలి. దీనికి చిహ్నంగానే ఆలయంలోంచి వచ్చేప్పుడు ఒక్క క్షణమైనా కూర్చోనిదే వెళ్ళిపోరాదన్న లాంఛనంగా నేటికీ మిగిలింది! ఇలా లాంఛనంగా గాక పైన తెల్పిన రీతిన ఆచరిస్తూంటేగాని ఆలయ పవిత్రత నిలువదు, కొనసాగదు. వ్యర్థమైన లౌకిక ఆలోచనలతోను, లోకాభిరామాయణం (కబుర్లు) తోనూ, భక్తులు ఆలయం దర్శనం చేయడంవలన ఇంతవరకూ వివరించిన ప్రయోజనాలన్నీ వమ్ము అవుతాయి. స్తోత్రపఠన, వాటి అర్థచింతన, నామజపము, సద్బ్రంధపఠనలతో గాని, ధ్యానంలోగాని ఆలయంలో వున్న సమయమంతా గడపాలి. లేకుంటే ఆలయం నిరర్థకమవుతుంది. క్రమంగా వినోద కేంద్రంగా మారుతుంది.

ఆఅయ్యాలలో గంటలు ఎందుకు?

గంటలు కొట్టడంవలన ఆ శబ్దానికి రాక్షసులు అక్కడనుండి వెడలిపోతారని, దేవతలు అక్కడికి వస్తారనీ గంటలు వాయించేప్పుడు చదివే శ్లోకం స్థూలంగా చెబుతుంది. మనలో దైవాన్ని మరపించే తామసికములు అయిన భావాలే రాక్షసులు. అవి మనం ధ్యానంలో మనస్సును ఏకాగ్రం చేయడానికి ప్రయత్నించినకొద్దీ మరీ తీవ్రంగా విజృంభిస్తాయి. అటువంటప్పుడు మన జ్ఞానేంద్రియాలకు ప్రత్యేకమైన ప్రేరణ కల్పిస్తే యితర ఆలోచనలు తొలగి, ప్రత్యక్షంగావున్న అంశంపైననే, అదిగూడ ఆయా ఇంద్రియ ప్రేరణలతో మన భావనలో అనుబంధపడిన అంశంపైననే మనస్సు నిలుస్తుంది. సినిమా, నాటకము, నృత్యము, సంగీతము మొ॥వన్నీ, వీటిలోనూ ప్రత్యేకంగా వాయిద్య సంగీతము, అందుకే ప్రత్యేకించి మనను ఏకాగ్రతతో ఆకట్టుకొంటాయి. పైన చెప్పిన కళలన్నింటిలోనూ శబ్దాది విషయాలవలన ఇంద్రియాలకు, సాహిత్యము మరియు దృశ్యాలద్వారా మనస్సుకూ ప్రత్యేకమైన విషయాలను కలిగించడమే జరుగుతుంది. అది దైవానికి సంబంధించి వుండి, ప్రత్యక్ష సాన్నిధ్యమనే భావాన్ని కల్పించే అలాటి ప్రక్రియే పూజ. అందులో దీపం కన్నులకు, గంట చెవులకు, ధూపం వాసనకు, కొన్ని ఉపచారాలు స్పర్శకూ యిలాటి ప్రత్యేకము, నిర్దిష్టమూ అయిన స్ఫూర్తినిస్తాయి. వీటిలో ప్రతి ఒక్క దానిలోనూ రెండు మూడు జ్ఞానేంద్రియాలకు సంబంధించిన అంశాలు కలసివుంటాయి. ఉదాహరణకు పువ్వులకు రూపము, వాసనా వున్నాయి. పూజా విగ్రహానికి రూపమున్నది; కానీ దానికి సేవలు చేసేప్పుడు అది స్పర్శకు గూడ సంబంధించిన విషయమే. ఇలా పూజక్రమంలో అన్ని ఇంద్రియాల ద్వారా మనస్సుకు దైవసాన్నిధ్యభావాన్ని, ప్రత్యేకంగా గుర్తుండేలా,

మనశ్రద్ధ కేంద్రీకృతమయ్యేలా చూచారు ఋషులు. ఇటువంటి దేవతార్చన విధానమొక్కటి వంశపారంపర్యంగా అందరికీ ఏర్పరచడం ద్వారా మనస్సులో ఒక భావన ఏర్పడి ధృఢపడుతుంది. ఆ కలాపమంతా చేస్తుంటేనే యీ శుభవాసనలు మన హృదయాలలో ధృఢంగా ప్రేరణ చెందుతాయి - కవికి, యువకులకూ పున్నమి వెన్నెల, వసంత ఋతువు, మల్లెలు చూచినపుడు శృంగార భావాలు ముసురుకొన్నట్లు. దైవంపట్ల పూజా క్రమమువలన మనలో పెల్లుబిగే భక్తిభావాలే, పారమార్థికమైన భావాలే దేవతలు. అవి బలంగా విజృంభించినపుడు వాటిచేత మనలోనుండి తొలగించబడే రాగద్వేషాది లౌకిక భావాలే రాక్షసులు.

అంతేగాదు, విశ్వమంతా శక్తియొక్క స్పందనా తరంగాలేనని అటు నాదవిద్య, యిటు ఆధునిక విజ్ఞానశాస్త్రముగూడ చెబుతున్నాయి. విశ్వానికి మనకూ ఆధారమైన యీ శక్తిస్పందనలు మనలో అత్యంత సూక్ష్మ స్థాయినుండి స్థూల స్థాయివరకూ పని చేస్తుంటాయి.

ఒక్కొక్క స్థాయిలోని స్పందన ధ్యానంలో అంతర్ముఖమైన మన మనస్సుకు ఒక్కొక్క ఇంద్రియ విషయంగా అంతరేంద్రియాలకు అనుభవమవుతుంది. అందుకే కొందరికి ధ్యానంలో జ్యోతిగా అంతర్ దృష్టికి అనుభవమవుతుంది; నాదంగా అంతఃశ్రవణేంద్రియానికి మరి కొందరికి వినబడుతుంది. ఈ నాదం 10 విధాలుగా వుంటుందని యోగులంటారు. ప్రాచీన కాలంలో వాటిని వినిన సాధకులు వాటివలె ధ్వని చేసే వాయిద్యాలను రూపొందించారు. ఆ నాదంతో కీర్తన చేసేవారు. ఆ నాదాన్ని ధ్యానం చేయడానికి ఆలంబనంగా వినియోగించేవారు. ఒక వస్తువును గురించిన భావం దానిని వెదకడానికి ఉపకరించినట్లు, యీ స్థూలమైన ధ్వని దానిని పోలిన మనలోని నాదాన్ని గుర్తించడానికి సహకరిస్తుంది. వాటిలో గంట గూడ ఒకటి. విశేషమైన

సంస్కారంగల ఉపాసకులు దీనినిలాగూడ ఉపయోగించేవారు. ఆలయాలలోని గంటలు పూజా సమయంలో మ్రోగించడంవలన మొదటి ప్రయోజనము, విడిగా దైవ దర్శనము చేసుకున్నప్పుడు గంట మ్రోగించడం ఆ ధ్వనిలో తన ఇష్ట దేవత యొక్క నామాన్ని వినడానికి, దాని సహాయంతో అనుసంధానంచేయడానికి వినియోగించేవారు. అన్ని ఆలయాలలో గంటను స్థాపించడంలో గల లక్ష్యమిదే. శ్రీశైలంలోని “ఘంటాసిద్ధేవ్య మఠం” లోని గంటలను చూస్తే యీ విషయం స్పష్టమవుతుంది. అందుకే ఆలయంలో పెట్టడానికి గంట యొక్క నాదాన్ని ఎంతో జాగ్రత్తగా చూసుకుంటారు. కాశీ వద్దనున్న సారనాథ్ లోని బౌద్ధ ఆలయాలలో గంటలు చూస్తే యిది మరింత బాగా అర్థమవుతుంది.

సామాన్యంగా గంట గర్భాలయానికి ఎదుటగానో లేక ఆలయ ద్వారం దగ్గరో అమరుస్తారు. అప్పుడు ఘంటానాదం ఆలయంలో ప్రతిధ్వనించి చాలాసేపు వినిపిస్తుంది. అప్పుడు ధ్యానానికి ఉపకరిస్తుంది. ఆలయం ఒక వంక నాదానికి నిలయమైన దేహానికి, గర్భాలయం మన హృదయానికి సంకేతాలు. వీటన్నింటికీ బాహ్యభ్యంతరాలలో (లోపల, వెలుపల) వున్న ఆకాశం పురుషునికి సంకేతం. అంటే సర్వసాక్షి, సర్వగతమూ అయిన చైతన్యానికి చిహ్నం. ఆలయం ఒకవంక విశ్వానికి, మరోవంక మన దేహానికి ప్రతిరూపం. అంటే ప్రకృతికి ప్రతీతమన్నమాట. అలాగే ఆలయంలోని ఖాళీస్థలం పురుషునికి, మధ్యలో వ్రేలాడే గంట మరియు దాని నాలుక ప్రకృతికి చిహ్నాలు.

గంటకు యోగశాస్త్రంలో మరొక నిగూఢమైన అర్థమున్నది. కొండనాలుక మూలంనుండి స్వర పేటిక వరకుగల భాగం గంట; కొండనాలుక ఆ గంటయొక్క నాలుక. అతి రహస్యమైన యోగసాధనవలన దాని నుండి అమృతం స్రవించి యోగి యొక్క దేహాన్ని

దివ్యదేహంగా చేస్తుంది. ఆ అమృతానికి సంకేతమే ఘంటానాదం. యోగి ప్రణవం వంటి మంత్రాన్నో, లేక వేదమంత్రాన్నో, ఉచ్చరించడం ఈ గంటను మ్రోగించడంగా యోగులు వర్ణిస్తారు. ఈ రహస్యం విప్పి ప్రకటించరు. కాని సద్గురు సంప్రదాయంలో సద్గురునామమే ప్రణవము. ఆయన త్రిమూర్తులు, మరియు పరబ్రహ్మమూ గదా! అకార, ఉకార, మకారాలు త్రిమూర్తులు; అర్థతన్మాత్ర పరబ్రహ్మము. కనుక ప్రణవమే సద్గురుని అసలైన నామంగా గురుసంప్రదాయంవారు ధ్యానిస్తారు. అందుకే శ్రీసాయికి పేరులేదు. ఇలా ధ్యానిస్తూ సద్గురుసేవ చేసే వారికి యితర యోగసాధనలు అవసరం లేదు. అవి అల్పములైన అంతరాయాలుగూడ. ఇలా ఉపాసిస్తే బ్రహ్మరంద్రం వద్దనున్న సహస్రారచక్రం మధ్య నుండి గురుపాదతీర్థమనే అమృతం లభిస్తుంది. అందుకే సద్గురు కృపవలన, ఎట్టి యోగసాధనలూ చేయకనే సర్వ సిద్ధులతో గూడిన ఆత్మజ్ఞానం లభిస్తుందని “హఠ యోగ ప్రదీపిక” వంటి యోగశాస్త్ర గ్రంథాలు చెప్పాయి. అందుకే సాయి గూడ, “నీకవసరమైనదంతా నేను చేస్తాను; చివరంటా గమ్యం చేరుస్తాను” అని చెప్పారు. తమకు గూడ సర్వమూ తమ సద్గురుని సేవవలన, కృపవలన సిద్ధించిందని గూడ చెప్పారు. ఇకనుండి శ్రీ సాయి అనుగ్రహంతో సరియైన గంటమ్రోగిద్దాం. సర్వత్రా సర్వదా మ్రోగుతున్న సాయి లీలలనే ఘంటానాదాన్ని గంటానాదం సహాయంతో స్మరిద్దాం.

తీరబ్రహ్మ భావన నిలుపుకొడానికే ప్రాతః స్మరణ!

మన పెద్దలు నిద్రలేవగానే ప్రతివారూ “కరాగ్రే వసతే లక్ష్మీ...” అన్న శ్లోకంతో మొదలుపెట్టి నిత్యమూ కొన్ని శ్లోకాలు అర్థజ్ఞానంతో చదువుకొనేవారు. అలా చదువుకోమని బోధించేవారు. నిజానికి యిటువంటి ఆచారాల లక్ష్యాన్ని అర్థంచేసుకొని మనవారు పాటించినంత కాలమూ సమాజంలో నైతిక విలువలు తక్కిన దేశాలవారు ఆశ్చర్యపోయేటంతగా వుండేవి. కనుక దానియొక్క అంతరార్థం గురించి యోచించడమవసరం.

‘సర్వం ఖల్విదం బ్రహ్మ’ - ‘ఇదంతా బ్రహ్మమే’ అని, అంతర్బహిశ్చతత్సర్వం వ్యాప్య నారాయణస్థితః’ ‘మన లోపల బయటా వ్యాపించి పరమాత్మే వున్నాడు’ అని మన శాస్త్రాలన్నీ ఘోషిస్తున్న ఈ సత్యాన్ని నిత్యమూ గుర్తుంచుకొన్నవాడు మహాత్ముడవుతాడని గీత - ‘వాసుదేవ స్సర్వమితి సమాహృత్మా సుదుర్లభః’ ‘ఈ యావత్తూ పరమాత్మ మయమని గుర్తించేవాడు సుదుర్లభుడైన మహాత్ముడు’.

అంతేగాదు, ఇలాటి గుర్తుతో అనుక్షణమూ తక్కిన ప్రకృతితో వ్యవహరించగలగడమే అనన్యచింతన. అలాటి అనన్యచింతనలో భగవంతుని ఉపాసించేవాడి (అంటే మానసికంగా అన్ని రూపాలలో ప్రకటమయ్యే దైవత్వానికి సమీపంగా వసిస్తే) యొక్క యోగక్షేమాలను తానే చూచుకొంటానన్నాడు పరమాత్మ. అన్ని మతాలలోనూ ఇదే విషయం చెప్పబడ్డది. అయితే నిద్రలేచిన దగ్గరనుండీ నిద్రపోయేవరకూ అనుక్షణమూ యీ సత్యాన్ని మరుస్తూండడమే మన జీవితకథ - మనం భక్తులమైనా, కేవలం లౌకికులమైనా! ఇట్టి అనన్యచింతన అలవడాలంటే దీక్షగా ప్రతినీత్యమూ యీ సత్యాన్ని హృదయపూర్వకంగా స్మరించిన తర్వాతనే తద్విరుద్ధమైన భావాలకు తావీయకుండా రోజంతా గడిపి భగవచ్చింతనతో నిద్రించాలని అనుభవజ్ఞులు చెప్పారు. అంటే నిద్రలేవగానే మరి దేనినీ తలవక, చూడక, ప్రాతస్మరణశ్లోకాల సహాయంతో అంతా భగవన్మయమన్న సత్యాన్ని హృదయంలో మొదట ప్రతిష్ఠించుకొమ్మన్నారు.

అయితే ప్రాతః స్మరణలోని శ్లోకాలు యిలాటి పరమాత్మను, ఒక్కడుగా

తలచమనక ఎందరు దేవతలనో స్మరించేలా చేస్తాయిగదా? ఇందరు దేవతలున్నారా? ఇలా చేయడం నిరంతర భగవచ్చింతనకు విరుద్ధంగాదా? అన్వించవచ్చు. నిజానికిది విరుద్ధంగాదు. అనుకూలమే! యుక్తివంతం గూడ.

రోజంతా మనం ఎన్నెన్నో కార్యకలాపాలు చేస్తుంటాము. అప్పుడు మనస్సు అనేక విషయాలలో నిమగ్నమవుతుంది. అప్పుడంతా మన ఇంద్రియ మనస్సులు సృష్టిలోని వైవిధ్యాన్ని మాత్రమే గుర్తిస్తాయి. వివిధ నామ, రూప, గుణాలనే అనుభవిస్తాయి. అంతేగాదు, వాటిలో నిమగ్నమవడంవలన మన జీవితము, ప్రపంచమూ గూడ అంతకంటే దేశీయంగాను (Spatially), కాలబద్ధంగానూ (in terms of Time) ఎంతో అనంతమైన విశ్వంలో భాగమన్నసంగతే గుర్తుండదు. అది గుర్తుంటేగాని సృష్టియొక్క అనంతత్వంలో ప్రతిబింబించే భగవంతుని యొక్క అనంతత్వము, అనంతమూ, అద్భుతమైన శక్తి మనకు గుర్తుండదు. కానీ మానవులందరూ భగవంతుని స్మరించడంలో యీ రెండూ అతిముఖ్యమైన అంశాలు గనుక, యీ ప్రాతఃస్మరణలోని శ్లోకాలు యీ అంశాలపైకి మన దృష్టిని దృఢంగా లాగుతాయి.

ప్రాతఃస్మరణ ఎంతో అవసరం. కారణం జీవితంలో ఎదురయ్యే సంఘటనల ప్రభావానికి అతిగా లోబడిన మనస్సు అంతకు అతీతమైన విశాల సత్యాన్ని మరుస్తుంది. కొత్తగా చదరంగం నేర్చుకొనేవారి మనస్సు ఆపదలో చిక్కిన ఒక పావు గురించి అతిగా ఆలోచించటంలో మొత్తం తనాటనే కట్టించే అవతలవారి ఎత్తును మరచినట్లు. ఇలా విశాలమైన సృష్టితత్వాన్ని మరచడాన్నే మన గ్రంథాలన్నింటిలో ‘మాయా మోహితులవడం’ అని వ్యవహరించారు.

ఇలా నిద్రలేవగానే ఒక్కసారి కాలంలోనూ, అనంతమైన ఆకాశంలోనూ అనంతంగా వ్యాపించియున్న సృష్టితత్వాన్ని స్మరిస్తేగూడ చాలదు. కనుకనే మనవారు రోజులో చేసే ఉదయ, సాయంసంధ్యల పూజలలో సంకల్పరూపంలో “శ్రీమహావిష్ణోరాజ్జయీ ప్రవర్తమానస్య” - “శ్రీమహావిష్ణువు యొక్క ఆజ్ఞచేత ప్రవర్తిల్లుతున్నట్టి” అని మొదలుపెట్టి

అనంతమైన దేశకాలాలను స్తుతించమని, ఆవిధంగా ఆ విశాల సత్యాన్ని స్మరించమనీ చెప్పారు.

నిత్య జీవితంలో పరిమితమైన పరిస్థితులచేత బందీగా చేయబడే మన మనస్సును విశాలమైన సృష్టితత్వాన్ని గుర్తుంచుకొనేలా చేయడం ప్రాతఃస్మరణయొక్క ఒక ప్రయోజనం.

ఈ నిత్యజీవిత సంఘటనలు మనలో 'నేను నాది' అనే భావాన్ని బలిష్ఠం చేస్తాయి. నిజానికి యీ సృష్టిలో ఏదీ మనదంటూ లేదని, మనంగూడ 'మన' వారంకాదని, అంతా భగవదిచ్చుచేత కొనసాగే దైవ ప్రక్రియయని ప్రాతస్మరణ, సంకల్పమూ గుర్తు చేస్తాయి.

సృష్ట్యాదిలో అద్వితీయుడుగా వున్న పరమాత్మ తన వినోదం కోసం అనేకమవదలచి తన మాయా శక్తిచేత యీ అనంత చరాచర విశ్వంగా ప్రకటమయ్యాడని శృతులు చెబుతున్నాయి. అంతా ఆయనదేనన్న భావం దృఢంగా రోజులో కొన్నిసార్లు ప్రతివారూ స్మరించడం నేర్చుకొంటే 'నేను, నాది' అనే అజ్ఞానం పలుచబడి జీవితంలో జయాపజయాలను, కష్ట సుఖాలనూ ఆటలో అరటిపండులాగ తీసుకోగల్గుతారు. అది స్థిరపడ్డప్పుడు 'సుఖదుఃఖాలయందు సముడవుగా' అన్న గీతా బోధ మనకలవడుతుంది. 'నేను, నాది' అన్న భావాలవలన ప్రేరేపించబడి బలపడే రాగ, ద్వేష, అసూయ, భయాది వికారాలు పలుచబడుతాయి. మనస్సు శాంతంగా వుండడం నేర్చుకొంటుంది.

ప్రాతఃస్మరణలో మొదటి శ్లోకం ముగ్గురు జగన్మాతలనూ స్మరిస్తుంది. కారణం 'నీవే తల్లివి' అన్న పద్యములోనైతేనేమి, 'తల్లి, తండ్రి, గురువు, దైవం' అన్న నానుడిలో నైతేనేమి, మాయాశక్తియైన జగన్మాతయొక్క తోడులేక ఆ పరమాత్మగూడ సృష్టిజేయజాలడన్న శ్లోకంలోగాని, నానాత్వంతో గూడిన యీ విశ్వసృష్టికి మూలం జగన్మాతయైన మాయాశక్తినని స్మరిస్తుంది. తర్వాత శ్లోకం జీవులన్నింటికీ నాల్గవ తల్లియైన భూదేవిని స్మరిస్తుంది.

నిత్యమూ భూమిమీద నివసించడంవలన, నడవడం వలన భూమి మన ఉనికికంతటికీ ఎంత ప్రధానమో పూర్తిగా విస్మరిస్తాము. ఎదురుదెబ్బ తగిలితేనేగాని భూమి మనకు గుర్తురాదు. మన భుక్తికి, నివాసానికి, సంచారానికి ఆస్కారమైన భూమినే మరచే స్వభావం అభ్యాసంగా పరిణమించి, అతి పరిచయంవలన మన జీవితానికంతటికీ అతివిలువైన వాటినిన్నింటినీ మనం విస్మరించే వైఖరిగా మన జీవితాన్నంతటినీ ప్రభావితం చేస్తుంది. అందుకనే మనకు పుట్టుకనిచ్చి, ఎన్నో కష్టాలకోర్చి పెంచి పెద్ద చేసే తల్లిదండ్రుల ప్రేమను మానవు లెందరో గుర్తించరు. అనాయాచితంగా దొరికిన అలాటి నిర్దేశకము, అపారమూ అయిన ప్రేమను గుర్తించక, అలక్ష్యం చేసి, తక్కిన ప్రపంచంలోని వ్యక్తుల నుండి జీవితాంతం అట్టి ప్రేమను యాచించుకొంటూ, లభించకుంటే ద్వేషిస్తూ బ్రతుకుతారు మానవులు. కనుక అనాయాచితంగా లభించిన భూమియొక్క ఆశ్రయమెంత విలువైనదో ప్రత్యేకంగా గుర్తించి కృతజ్ఞులమై వుండడం నేర్చుకొంటేగాని మనిషి జీవితంలో లభించిన ప్రేమను చులకనచేసే దౌర్భాగ్యుడవడం మానడు.

అంతేగాదు, అంత విలువైన భూమిని కాళ్ళక్రింద అలక్ష్యంగా త్రొక్కుడమంటే తాను జీవితంలో సహజంగా లభించిన ప్రేమను కాలరాచే దౌర్భాగ్య లక్షణానికి బాహ్యమైన రూపం. అది గుర్తించి ప్రేమ, గౌరవాలతో గూడిన కృతజ్ఞతనలవరచుకొంటే భూమాతనాధారంగా చేసుకుని ఉన్నతుడుగా తన కాళ్ళమీద తన లౌకికంగాను, ఆధ్యాత్మికంగానూ నిలబడగల్గటమేగాక నడవగలగడము, పురోగమించడమూ నేర్చుకోగల్గుతాడు. అందుకే ప్రాతఃస్మరణలోని యీ శ్లోకంలో భూమాతను కాళ్ళతో త్రొక్కినందుకు క్షమాపణ కోరుతాడు. ఆమెపై ఆధారపడకుండా తాను జీవించలేకపోవడాన్ని కృతజ్ఞతతో అంగీకరించి గుర్తుంచుకొని జీవించడం నేర్చుకుంటాడు మానవుడు. అలా స్మరించడంవలన సకల విశ్వంతోపాటు తన కాళ్ళ కిందనున్న భూమిగూడ పరమాత్మ చైతన్యంయొక్క రూపమని గుర్తుంచుకోగల్గుతాడు.

భూమికి నడుస్కరించడమెందుకు?

నిత్యమూ ప్రాతఃస్మరణలో భూమిని కీర్తించి క్షమాపూర్వకంగా నమస్కరించడంలో ఒక రహస్యం వుంది. మనకెవరిమీద అపారమైన ప్రేమ, గౌరవాలు వుంటాయో వారికి సంబంధించిన అందరిమీదా ప్రేమ గౌరవాలు ఉంటాయి. ఇది మన నైజం. భూమిపట్ల మనం ప్రేమ పూర్వకమైన గౌరవాన్ని, శ్రద్ధనూ వహిస్తే - ఆమెను తల్లిలా ప్రేమిస్తే, ఆ భూమియొక్క సంతతి అయిన అన్ని జీవులపట్లా మనలో ప్రతి ఒక్కరికీ ప్రేమగౌరవాలేర్పడతాయి. ఈ భావాలే ధర్మాచరణకు, భక్తికి మూలం. అది భగవద్గీతలో చెప్పబడ్డ దైవీ సంపదకు, సత్వగుణానికి ముఖ్యచిహ్నం. అలాటి సత్వగుణము, దైవీ సంపదలేక యజ్ఞదానతపః కర్మలనాచరించినా ఫలితం ఉత్తమంగా వుండదని భగవద్గీత.

భూమి అన్ని విధాల మనకు తల్లి అయినట్లే సర్వ జీవులకూ తల్లియే. అంటే అన్ని జీవులు సహోదరులు - ఒక తల్లి గర్భాన్ని, పాలనూ పంచుకుని పుట్టి పెరిగేవారమే. వీటిలో సముద్రాది జలరాశులలో జీవించేవీ వున్నాయి. భూమిమీద జీవించేవీ వున్నాయి. ఇవన్నీ భూమినుండి ఆహారాన్ని ప్రత్యక్షంగానో, పరోక్షంగానో పొందవలసినదే. ఈ సత్యాన్ని గుర్తిస్తే వసుధైక కుటుంబంగా మానవాళికాక సర్వజీవరాశీ మనగల్గుతుంది.

ఆధునిక విజ్ఞానశాస్త్రం ప్రకారం భూమి జడముగదా, అటువంటి భూమిని తల్లిగా భావించడం చక్కని కవి హృదయము, అలంకారము, భావన అయితేగావచ్చుగాని అది అజ్ఞానజనితమైన బాల్య చాపల్యమేగదా, భ్రాంతేగదా? అని ఆధునికులు తలచవచ్చు. “ఏది నిజం?”, “విజ్ఞాన వీచికలు” అనే గ్రంథాలలో యీ ఆధునిక భావమే అసత్యమని చక్కని నిరూపణ వున్నది. అలాగాకపోయినా మానవజీవితం భావ ప్రధానమైనది. ఆ భావ సంపద లోపిస్తే జీవితం నిస్సారము, అనాసక్తికరమూ, దుర్భరమూ అవుతుంది. ఒక విలువైన వస్తువును

మనం పొందినపుడు దానినెంతో శ్రద్ధతో చూచుకొంటాము. అది ఒకరిచ్చిన ప్రేమకానుక అయినపుడు మన దృష్టిలో ఆ వస్తువుకు భౌతికమైన ఆధారమేలేని మరింత ప్రాధాన్యం మన భావంలో కలుగుతుంది. అది ప్రేయసిచ్చిన రుమాల్ గావచ్చు. దాని వెల రూ. 1/- కావచ్చు. కాని ఏది ప్రేమకు ప్రకటరూపమో అది మన జీవితంకంటే విలువైనది. ప్రేమకోసం రాజ్యాలను, ఆస్తిపాస్తులను, చివరికి జీవితాన్ని గూడ త్యజించే మానవతయొక్క విలువంతా ఆ ప్రియ భావభారములోనే వున్నది. ఇలాటి భావసంపద, వికాసమూ మానవ మనస్తత్వశాస్త్రదృష్ట్యా మన వ్యక్తిత్వం యొక్క వికాసానికెంతో అవసరము. మనిషి బ్రతికేందుకు తిండి, గుడ్డలే ముఖ్యమని మనమెంత తలచినా బాల్యంనుండే తల్లిదండ్రుల ప్రేమ, అప్యాయతలను నోచుకోనివారి వ్యక్తిత్వ వికాసం దెబ్బతిని, అట్టి వ్యక్తులు సంఘంలో చీడ పురుగులుగా రూపొందడం మనస్తత్వశాస్త్ర మెరిగిన సత్యమే. ఈ ప్రేమన్నది భౌతికమైన సత్యంగాదనీ, వస్త్ర ఆహారాలలా శారీరక అవసరాలు తీర్చలేని భావం మాత్రమేననీ ఎంత వాదించినా మనిషియొక్క అంతరంగికమైన ఆరోగ్యము, వికాసమూ దేనిపై ఆధారపడి వుంటుంది. అతడు దానిని పొందడంవలన తాను సుఖంగా జీవించగలిగి, సాటివారి శ్రేయస్సుకోసం ప్రేమతో ప్రాకులాడే బాధ్యతగల వ్యక్తిగా రూపొందుతాడో, ఏది పొందలేక తన జీవితాన్ని మానసిక వికారాలకు బలిచేసుకొనడమేగాక సంఘ శ్రేయస్సును విచ్చిన్నంచేసే వాడుగా రూపొందుతాడోనన్న దానిని నిర్ణయించే జీవితసత్యం అది. సాపేక్షిక సిద్ధాంతం ప్రకారం వస్తువులు, పదార్థము, ఆకాశము, కాలము వేరుగావని ఎంత బుద్ధితో మనం తెలుసుకున్నా మన నిత్య జీవితంలో అవి సత్యమనిపించే స్థాయిలోనే కొనసాగవలసివచ్చినట్లు ప్రేమ సత్యమన్న దృష్టి మీదనే మానవ మనుగడ ఆధారపడుతుంది. వాస్తవిక జీవితావసరం దృష్ట్యా భూమిని ప్రేమతో నిండిన తల్లిగా భావించడమే సరైన పద్ధతి. 'ఏది నిజం?' 'విజ్ఞానవీచికలు' లో చెప్పబడినరీతిని అన్ని వస్తువులలాగే అది గూడ విశ్వచైతన్యశక్తి యొక్క రూపమేకదా!

భూమిని స్తుతించడంలాగే భావమేమిటి ?

భూమి జడమని తలచే 'ఆధునిక' వైజ్ఞానిక దృష్టికి, ఆధ్యాత్మ దృష్టికీగల పర్యవసానాలను గమనిస్తే కొన్ని విశేషాలు అర్థమవుతాయి. సుమారు 15వ శతాబ్దంలో యూరోపులో ఉద్భవించిన 'రినైసాన్స్' అనే సాంస్కృతిక పునరుజ్జీవన విధానంలో ప్రాచీన ఆధ్యాత్మిక దృష్టిని పరిత్యజించి ప్రకృతిని శాస్త్రీయ దృష్టితో ఆధునిక మానవుడు పరిశీలన చేయనారంభించాడు. 18వ శతాబ్దంనాటికి భౌతిక, గణిత శాస్త్రాల 'పురోగతి' వలన ఈ సృష్టి యాంత్రికమూ, జడమూ మాత్రమే అయినదన్న భావం బలపడింది. న్యూటన్, గెలీలియో, కొపర్నికస్ వంటి భౌతిక, గణిత, జ్యోతిశ్శాస్త్ర వేత్తలు సాధించిన విజ్ఞానం వలన, డెకార్టేవంటి తత్వశాస్త్రజ్ఞుల ప్రభావంవలన 19వ శతాబ్దంనాటికి యీ భావం బాగా మానవ సంస్కృతిలో నాటుకుపోయింది. అంతటితో మానవజాతి తన భౌతికావసరాలను ప్రకృతినుండి సాంకేతిక నైపుణ్యంతో రాబట్టుకోవడమే పరమార్థమన్న స్వార్థదృష్టి ఆధునిక సంస్కృతి, నాగరికతల ముఖ్యవైఖరిగా రూపొందించి-అంతటితో వివిధ దేశాలవారు సాంకేతిక విజ్ఞానంతో ప్రకృతిలోని వనరులను ఎడతెరపిలేకుండా పిండుకోనారంభించారు. అందుకుగాను ఎన్నో కర్మాగారాలు, పరిశ్రమలూ ప్రారంభించారు. తత్ఫలితంగా ఈనాడు భూమిమీద వనరులు అంతరించిపోయే ప్రమాదానికేతోడు, గాలి, నీరు, ఆహారము మొ॥నవన్నీ దుర్భరమైన కాలుష్యానికి దారితీసాయి. అంతరిక్షంలో భూమిచుట్టూ ఆవరించిన వాయుమండలం ప్రమాదకరంగా వికారం చెందుతున్నదని శాస్త్రజ్ఞులు కనుగొంటున్నారు. 'ఇకలాజికల్' సామ్యత దెబ్బతినడంవలన మానవజీవితాలకు గూడ ఎంతో ముప్పు వాటిల్లిందని గుర్తించారు. ఇలా కట్టలు తెంచుకొన్న స్వార్థపరమైన కేవల భౌతిక

దృష్టివలన దేశాలమధ్య, జాతులమధ్య ఈర్ష్యా ద్వేషాలు ఏర్పడి రాజకీయము, మతపరమూ అయిన రంగులు పూసుకొని భయంకరమైన యుద్ధాలుజరిగి వినాశకాండకు గురియైనాయి. ఇంకా పెద్ద వినాశానికి సంసిద్ధమవుతున్నాయి. ‘ఆధునిక వైజ్ఞానిక’ దృష్టి మహాశాపంగా పరిణమించింది.

ఇప్పుడు మానవజాతి తాను శతాబ్దాలుగా చేసిన తప్పులను దిద్దుకోవాలని, అరణ్యాలను సంరక్షించుకోవాలని, జల వాతావరణాది కాలుష్యానికి కళ్ళెం వేయాలనీ ఆరాటపడుతోంది. ప్రేమ, ఆదరణలతో సంరక్షించుకొని బాధ్యత, ఆత్మ గౌరవాలతో ప్రకృతినుంచి సర్వాన్నీ పొందేబదులు ఇన్ని శతాబ్దాలు అహంకారంతో విఙ్ఘవీగిన మానవజాతి తన విద్యామదానికి పశ్చాత్తాపంచెంది, ప్రకృతికి క్షమాపణ చెప్పుకొని, పరిహారం చెల్లించి తన అవసరాలను దేబిరించుకోవలసిన దుస్థితి ఏర్పడింది. “ఆపరేషన్ అద్భుతంగా జరిగింది-కానీ రోగి మరణించాడు!” అన్నతీరున మొత్తం చరిత్ర సాగింది. విజ్ఞానం విద్యగా పరిణమించే బదులు అతితేలివిగా పరిణమించి ‘వినాశకాలే విపరీతబుద్ధిః’ అన్నట్లు తయారైంది. నేటి విజ్ఞానవేత్త వైఖరులను జోడిస్తే మన ప్రాచీనులు రూపొందించిన ప్రాతః స్మరణలోని భూస్తుతిలోని భావమొస్తుంది. ఆ శ్లోకంలో నేడు ఐక్యరాజ్యసమితి, ప్రపంచ ఆహారసంస్థ, అంతర్జాతీయ విద్యా సాంఘిక సాంస్కృతిక వ్యవస్థ (Unesco) వంటి అంతర్జాతీయ సంస్థలను మానవుడు వ్యవస్థీకరించడంలో దాగియున్న భావమే నాటి ప్రాతస్మరణలో దాగియున్నదని యిప్పటికైనా గుర్తించగల్గడం విజ్ఞత, సంస్కారమూ అవుతుంది గాని మన బుద్ధిశక్తికి, ఆత్మగౌరవానికి న్యూనతగాదు.

నిత్య సంధ్యావందన రహస్యమేమిటి?

మనస్సు మామూలుగా తడవకు ఒక్క ఇంద్రియముగానే పనిచేస్తుంది. అతి జాగ్రత్తగా మనం వింత చూస్తుంటే పక్కవాడి మాటయందు వర్తించదు. చెవికి శబ్దం తాకిడి లీలగా తెలియచ్చుగాని, మాటగా గుర్తించబడి అర్థంగా మనస్సుకు సోకదు. మెలకువగా రోడ్లమీద నడిచేటప్పుడు, సినిమా చూచేటప్పుడు కూడా మనం ఊహించినట్లు కన్ను, చెవి కలిసి పనిచెయ్యవు. ఒకసారి కన్ను, ఒకసారి చెవిగా అతి త్వరగా పనిచెయ్యడమే జరుగుతుంది. అయితే ఒకసారి మనస్సు కన్నుగా పనిచేసి బొమ్మను చూచి మళ్ళీ చూచేలోగా వుండే వ్యవధి అతి స్వల్పం కనుక తెంపులేకుండా చూస్తున్నామని, అట్లానే వింటున్నామనీ అనుకుంటాము. గంటను కొద్ది వ్యవధితో వాయిస్తే మధ్య వ్యవధిలో ముందు మోగిన శబ్దం లీనం కాబోయే ముందు టంగ్ గింగ్ గింగ్..... అంటూ 'గి' అయ్యేలోగా మళ్ళీ 'టం' అన్నట్లు, కన్ను ఒకసారి చూచిన ఫలితం లీనమయ్యేలోగా మళ్ళీ చూస్తుంది. ఇది గమనిస్తేగాని తెలియదు. మనస్సు పనిచెయ్యటమే ఒక తృటి బాహ్యంగా, ఒక తృటి మన లోపలా పనిచేస్తుంది. బయట పనిచేసేటప్పుడు కంటి ద్వారా చూస్తుంది. లోపల పనిచేసేటప్పుడు వింటుంది. దీనికి సూచన ఉచ్చ్వాస నిశ్వాసాలు, కళ్ళు ఆర్పటం, గుండె కొట్టుకోవటం (రక్తం గుండెలోకి, బయటకూ మారడం). అయితే సినిమా ఫిలిం విడిగాచూస్తే అనేకబొమ్మలు విడివిడిగా వుండి, ఒక వేగంతో తెరమీద వేస్తే అంతా ఒకే బొమ్మగా, నిరవధికమైన కదలికగా తెరమీద పడ్డట్లే, ఇంద్రియ ప్రకృతులనే విడివిడి బొమ్మలు మనస్సు అనే తెరమీద నిరవధికమయిన దృష్టిగా కన్పిస్తూ, శ్రవణంగానూ గోచరిస్తుంది. అందుకని మనం మధ్య వ్యవధిని

గుర్తించము. అందుకే విడివిడి క్షణాలు తెలుస్తాయికాని 'ఇప్పుడు' అన్నది తెలియదు. ఈ సంధిని గమనించడమే సంధ్యావందనంలోని రహస్యం. ఈ గమనించడానికి జ్ఞాననేత్రమైన 'ఉపనేత్రం లేక 'నయనం' అవసరం. మనస్సు నిరవధికంగా ఏ ఇంద్రియం ద్వారానూ పనిచేయదన్నదానికి దృష్టాంతము - పటంమీద దృష్టి, మనస్సు లగ్నం చెయ్యి యత్నిస్తే మనస్సు అటూ, యిటూ సూక్ష్మ ఇంద్రియ రూపంలోనూ, స్థూల ఇంద్రియ (శబ్ద, స్పర్శ, రూప, రస, గ్రంథాల) రూపంలోనూ అటూ, యిటూ పోతుంది. దృష్టి కాసేపు నిలవగానే ఎక్కడో కూసిన కోడి కూత, పిచ్చిక అరుపుల్లాంటివి బాగా వినిపిస్తాయి. అట్లా వినటానికి ప్రయత్నిస్తే చుట్టూ వస్తువులు, ప్రకృతి మామూలుగాకంటే స్పష్టంగా సూక్ష్మంగా పరిశీలించగలుగుతాము.

అగ్రరాత్తులు అర్పించడంలో అంతరార్థం

సువాసననిచ్చేవి అగరువత్తులు, సాంబ్రాణి. సువాసన అంటే మన జ్ఞానేంద్రియమైన ముక్కుకే కాదు, పూర్వకర్మల ఫలితంగా వచ్చే సంస్కారాలు, వాసనలు. అవి మంచివి అయితే మరుజన్మలలో సద్భుద్ధి కలిగి భగవదైక్యానికి దారితీస్తాయి. వాటిని సంపాదించటం సాధకుల ప్రథమ యత్నం. సాధన పరిపూర్ణత చెందక జన్మ అయిపోయినా మరుజన్మలో తదవసరమైన సంకల్పాలు కలుగుతాయి. చేసే కృషికి ప్రతిరూపం ధూపం. సువాసనలు సరియైన కృషితో (సాధనతో) ఈ జన్మలోనే మనలోని భగవద్భక్తిని తారస్థాయికి తీసుకుపోగలవు. అంత తీవ్రత గల వాసనలను సంపాదించాలి. దుర్గంధాన్ని రూపుమాపాలంటే అంతకంటే ఎన్నోరెట్లు బలమయిన సువాసనను కలిగించాలి. అగరువత్తుల ధూపం అర్పించటంలోని అంతరార్థం అదే.

అన్నింటికంటే మంచి సంస్కారాలనిచ్చేది భగవంతుడి యందు మనస్సు (ధ్యాస)నిలుపడం. అది నామ జపంవల్ల కావచ్చు, మంత్ర జపం వల్ల కావచ్చు, కేవలం నిర్గుణాన్ని ధ్యానించే యత్నం కావచ్చు. వీటిలో దేన్ని అవలంబించినా మొదట దానినుంచి మనస్సు తొలగడం జరుగుతుంది. దాన్ని తిరిగి తిరిగి అనుసంధించడమే మార్గమని గీత కూడా చెబుతుంది, పునఃపునః అనుసంధించడం కోసమే నామం, మంత్రం అనేక సార్లు పఠించటం. దీనికి చిహ్నమే అగరువత్తి, సాంబ్రాణి. వాటిని వెలిగించేది అగ్ని.

అగ్నిహోత్రంతో అగరువత్తి వెలిగిస్తాం. అంటే భగవంతుడి కటాక్షం వల్లనే సాధన చేద్దామనే సత్సంకల్పం మొదట కలిగేదని అర్థం. ఆ

తర్వాత అగరువత్తి కాల్తూ, బూడిదగా మారుతూ సువాసన వెదజల్లుతుంది. అంటే సాధన (నామ, మంత్ర జపాలుగాని, ధ్యానం గానీ) అగ్ని స్వరూపమై భగవంతుడికి సూక్ష్మ రూపం అయిన సువాసనలను వెదజల్లుతూ, సాధకుణ్ణి సర్వవాసనా రహితము (సంస్కార రహితము) జ్ఞాన-భక్తి-వైరాగ్య స్వరూపము అయిన ఊదీగా మార్చుతుంది. క్రమంగా అగరువత్తి అంతా ఊదీ అయిపోతుంది. ఇదే తపస్సన్నా, సాధన సిద్ధిచదమన్నా. ఆ అగరువత్తిని సాధకుడు తనకు ప్రతి రూపంగా గ్రహిస్తాడు. తన సాధన వాసనాసంకల్పరహితుడవడం. అదొక్కటే కాదు, అన్నింటికంటే గొప్ప సంకల్పం జగత్కళ్యాణం. అందుకని తన సిద్ధితో పాటు, అటువంటి సిద్ధి సర్వ జీవకోటికీ కలిగేందు కవసరమైన వాసనలను ఈ లోకమునందు వ్యాపింపచేయటం దానిలో చిహ్నం. అందుకే ఎవడు సిద్ధిపొందినా, వారి నామం జపించి, వారిని పూజించే భక్తకోటి ఏర్పడుతుంది. అదే సువాసన వ్యాపించడం అంటే. రమణ నామం-రమణ భక్తులు; బాబా నామం-బాబా భక్తులు స్మరించినట్లు. అగరొత్తి మొదలంటా క్రమేపి కాలటం-నిరంతరారాధనకు సంకేతం.

విభూతి ధారణలలో ఆధ్యాత్మిక రహస్యం ఏమిటి?

నాసట, ఒంటిమీద విభూతి ధరించడం ప్రాచీన హైందవ ఆచారం. కారణం అది సకల సృష్టికాధారమైన భగవత్తత్వానికి సంకేతం. విభునికుండేది విభూతి. సృష్టి యొక్క ఆదిలోవుండే శుద్ధమైన భగవత్ తత్వానికి సంకేతమది. మరలా సృష్టిలోని నామరూపాలు నశించాక మిగిలియుండే భగవత్ తత్వం కూడా అదే. ఈ ఆద్యంతాలకు మధ్య స్థితిలో, వివిధ నామరూపగుణాల వైచిత్ర్య మరుగున సకల వస్తువుల నిజతత్వంగా దాగియుండే ఏకత్వమూ అదే. ఉత్తమ సాధకులు తత్వజ్ఞానాగ్నిలో వివేకంతో వివిధ వస్తువుల తత్వాన్ని 'దహించి' (తరచి) నవుడు వారి దృష్టికి శాశ్వత సత్యంగా గోచరించే ఏకత్వానుభూతికి సంకేతమదే. అందుకే సర్వలయకర్తయైన శివుడు విభూతి ప్రియుడు. శివభక్తులు లింగాన్ని విభూతితో అభిషేకిస్తారు. అజ్ఞాన రూపాలైన వివిధ రూపగుణాలు నశించాక శేషించియుండే శుద్ధజ్ఞాన స్వరూపమైన పరమాత్మ తత్వమే శివుడన్న పూజ్యభావానికి సంకేతమది.

శివభక్తులందరూ శరీరంమీద, నుదుట విభూతి ధరిస్తారు. దేహం నశ్వరమని, ఏనాటికైనా భస్మమవవలసిందేనని జ్ఞప్తియందుంచు కొని తమ దేహాలపట్ల అవివేకయుక్తమైన ప్రీతివ్యామోహములనుండి, ఇంద్రియ మనస్సులను ఇంద్రియ సుఖలోలత్వం నుండి నిగ్రహించి శాశ్వతమైన శివతత్వ ధ్యానంలో నిమగ్నుడైవుండాలన్న దీక్షకు సహకారి ఈ ఆచారం. అంతేకాదు, తమ దేహంకూడా వివిధ తత్వాలరూపంలో మౌలికంగా శివతత్వరూప మైనదేనన్న గుర్తింపుకు అది సహకారి. ఆరోగ్య సూత్రాల ప్రకారంకూడా దేహానికి విభూతి పరిశుభ్రతను, చల్లదనాన్ని, చురుకుదనాన్నీ యిచ్చి వ్యక్తిలోని సాత్విక ప్రవృత్తికి దోహదం చేస్తుంది.

ఒక వ్యక్తిని చూచినపుడు పామర దృష్టికి అతని గుణదోషాలు, అతనితో గల లౌకిక సంబంధాలు, అతడిపట్ల గల రాగద్వేషాలు, అజ్ఞాన జనితాలయిన భావాలూ మెదులుతాయి. వాటిని వివేకంతో నిరోధిస్తేనే

గాని ఆధ్యాత్మిక వికాసం సాధ్యపడదు. వ్యక్తులు ప్రతి ఒక్కరూ విభూతి ధారణ చేసినపుడు అది వివేక దృష్టికి దోహదం చేస్తుంది. ప్రతి వారికీ ప్రతివారూ పరస్పరం తమ రూపాలు నశ్వరమైనవని, భౌతిక జీవితం అశాశ్వతమని, ఆ స్వల్ప వ్యవధిని మూఢమైన పరస్పర ద్వందభావాలతో వ్యర్థం చేసుకొనక ఒకరినొకరు శివరూపంగా దర్శించి కృతార్థులవడం శ్రేయస్కరమనీ ప్రభోదించుకోడానికి సర్వులూ విభూతి ధారణ చేయడం ఆచారంగా మన పెద్దలు ఆదేశించారు.

శివభక్తుడు తన దేహానికి విభూతినలంకరించుకొనేటపుడు అది తన దేహమన్న అజ్ఞానజనితమైన భావాన్ని త్రోసిపుచ్చుకొని, అది మౌలికంగా వివిధ తత్వాల రూపంలో ఆవిర్భవించిన శివతత్వమేనని గుర్తిస్తుండాలి. తర్వాత ఆ భావాన్నలాగే నిలుపుకోవాలి. అదే పూజలోను, ధ్యానంలోనూ జరగవలసింది. అతడే బహిర్ముఖుడై లౌకిక ధర్మాలను అనుష్ఠించే సమయంలో తన దేహమానసాదులు శివసాయుజ్యం చెందడమన్న ఉదాత్తలక్ష్యానికి ఉద్దేశించబడినవని, అందువలన తన త్రికరణాలను వివిధ వికారాల నుండి దూరంగా వుండేటట్లు తమ నడవడి ధర్మబద్ధంగా వుండాలనీ వారికి గుర్తుచేసే సంకేతమే దేహంపై ధరించబడిన విభూతి. ఈరీతిగ భావయుక్తంగా విభూతి ధరించినవాడే నిజమైన శివభక్తుడు. అట్టివారికి వైష్ణవులవంటి యితర సాంప్రదాయాలకు చెందిన భక్తులు కనిపించినపుడు సంకుచితము, మూఢమూ ఐన అసహనమూ, ద్వేషమూ కలుగవు. అలా కలిగితే అతడి మనస్సు నామరూపగుణాల వలయంలో చిక్కి అంతరించవలసిందే. ఇది తెల్పడానికే విష్ణుసహస్రనామాలలో శివప్రసక్తి ఋషులు ప్రస్తావించారు. మన శృతులలో విష్ణు సూక్తము, నారాయణ సూక్తములకు తోడు రుద్రాధ్యయనము గూడా వున్నాయి. ఇది మరచి శివ-వైష్ణవ భేదం చూపేవారు తమ తమ ధర్మానికిగాక సమిష్టిగా హిందూ ధర్మానికే కళంకం తెస్తారు. ఇతర మతస్థుల దృష్టిలో హాస్యాస్పదులవుతారు; నాస్తిక-పాషండ మతస్థుల దృష్టిలో దాసులౌతారు.

అన్ని పదార్థాలూ ఒకదాన్నించి ఒకటి వేరుగా కన్పించి ప్రవర్తించినా, దేనిని అగ్నిలో దహించినా చివరకు మిగిలేది 'బూడిద'. ఆ బూడిదకు, అంతకుముందు దహించబడ్డ పదార్థానికిగల గుణాలేవీ వుండవు. దేని బూడిదైనా ఒకలాగే వుంటుంది. జ్ఞాన, భక్తి, వైరాగ్య స్వరూపమైనది 'అగ్ని'. దానితో ఏది సంపర్కంలోకి వచ్చినా దాని రూపాన్ని పొందుతుంది. చివరకు 'నీరు' కూడా ద్రవరూపాన్ని కోల్పోయి వాయురూపమైన ఆవిరిగా మారి తన సహజమైన చల్లదనాన్ని కోల్పోయి ప్రధానంగా అగ్నితత్వమైన వేడి లేక దహించుశక్తిని ప్రబలంగా పొందుతుంది. అందుకని 'అగ్ని'కి సర్వభక్షకుడని పేరు. సర్వాన్నీ తనలో లీనం చేసుకునే జ్ఞానం, భక్తి, వైరాగ్యాలతో (అంటే భగవంతుని లక్షణాలతో) సామరస్యం కలిగి వున్నది అగ్ని. భక్తి, జ్ఞాన, వైరాగ్యాలు సంపాదించడంతో మనిషి భగవంతుడితో సారూప్యం పొందుతాడు. భగవంతుడు విరాగి కాబట్టే సృష్టి స్థితులకే గాక లయానికి కూడా కారణం. అనుక్షణం రూపాన్ని విడచి రూపాంతరాలను పొందుతూ దేనికీ అంటకుండా వుండటానికి 'వైరాగ్యం' అవసరం. 'రూపాంతరం పొందకూడదు' అని నిషేదించుకొనేది వైరాగ్యానికి లక్షణం కాదు. కావాలనటం మాత్రమేగాదు, వద్దు అనటం కూడా వైరాగ్యానికి అంతరాయమే. ఒకటి రాగస్వరూపమయితే రెండోది ద్వేషస్వరూపం. అందుకనే భగవంతుడికి 'కావాలి' అని వుండనట్లే 'వద్దు' అనేది కూడా వుండదు. 'వద్దు' అని లేకపోవటాన సృష్టి స్థితులు; కావాలి అని లేకపోవటాన "అనుక్షణం మార్పు" (అంటే 'మిథ్య') లయం జరుగుతాయి. అంటే ద్వందాలకతీతుడై ద్వంద్వాలను సృష్టిస్తాడు. ద్వంద్వాత్మకుడవుతాడు. అట్లాగే పంచభూతాలకతీతుడై పంచభూతాలకు కర్త, ఆశ్రయము అయినా వాటి అంతానికూడా కారణమవుతాడు.

ఇదే 'వైరాగ్యం'. మళ్ళీ ఇదే జ్ఞానం కూడాను. 'అన్నీ తనే' అనే జ్ఞానం లేక, 'వేరనే' భావం కలిగితే ద్వందాలకు లోబడటం జరుగుతుంది. వైరాగ్యానికాధారమయిన జ్ఞానం కూడా ఆయన లక్షణమే. సాధకుడు దీనిని సంపాదించటంలో కూడా ఆయనను అనుకరిస్తాడు. అన్నీ 'నేనే' అనే జ్ఞానమే సర్వకారకత్వానికి, సర్వవ్యాపకత్వానికి, సృష్టి సమిష్టిత్వానికి కారణమవుతుంది. అదే రూపాంతర, గుణాంతరాలనుగల వివిధ వస్తువులను అగ్నిలో దగ్ధం చేస్తే వచ్చేది. ఈ సర్వవ్యాపకత్వాన్ని పోలిన గుణం కలది ఈ "ఊధి".

అంటే త్రిగుణాలూ, ద్వంద్వాలతో తలతూగే ఈ శరీరం, ఈ మనస్సు - అగ్నిలో వేసే సమిధలు, ప్రసాదము, నెయ్యి వంటి పదార్థాల చేత సూచించబడతాయి. అగ్ని జ్ఞాన, భక్తి, వైరాగ్య స్వరూపుడైన భగవంతుని ప్రతిరూపం. అన్నింటినీ తపింపజేసే గుణం కలిగివుండటం వలన తపస్వరూపుడవుతాడు. అటువంటి అగ్నిలో ఈ సమిధలు, ఆజ్యం వేస్తే చివరకు వచ్చేది "ఊధి". ఇది, అంటే ఈ "ఊధి", త్రిగుణాలను అధిగమించి ద్వంద్వాలకతీతమై, అన్నింటిలోని ఏకత్వ జ్ఞానాన్ని అలవరచుకొని తద్వారా వైరాగ్యాన్ని పొంది ఒక్క భగవంతునితో లయమవటమే మిగులుగాగల పరిశుద్ధ ఆత్మకి స్వరూపం. అందుకే "ఊధి" ని సర్వపాపహరము, సర్వార్థసాధకమూ అన్నారు.

ఈ హోమంలో ఆజ్యం, సమిధలు వేసి "ఊధి" క్రింద మార్చేదెవరు? "ఆజ్యం నేను, హోమాన్ని నేను, అగ్నిని నేను, హుతమైనది నేను (అహమగ్ని రహం హుతం) అని కృష్ణుడిరూపంలో పలికాడు పరమేశ్వరుడు. అందుకే బాబా కూడా యిలా చేస్తూ, దానివైపే చూస్తూ, దానితో తాదాత్మ్యం పొందేవారు. భక్తులు, సాధకులు హోమం చేసేదందుకే. భక్తి, జ్ఞాన, వైరాగ్యాలు అనే మూడు పేర్లతో చెప్పబడే

ఒకే భగవత్తత్వానికి గల విశేష లక్షణం అగ్ని. దానితో ఏ మనస్సు సంపర్కం పొందినా ఆ మనస్సును తనలో లీనం చేసుకోవటమే దాని తత్వం. దానికి చిహ్నమైన “ఊధి” ని శ్రద్ధాభక్తులతో (అంటే ఈ భావనతో) సేవిస్తే అదే ఫలితాన్ని పొందుతాడు. ‘బాబా’ తన చివరి సంవత్సరాలలో బాధగాను, తమాషాగానూ అంటూండేవారట - “డబ్బు, పదవులు, సుఖాలంటూ వస్తారేగాని అసలైన ధనం (ఊధి) రాసులు రాసులున్నా ఎవ్వరూ తీసుకెళ్ళటం లేదు” అని. దానికర్థం ఊధిలోని దివ్యశక్తిని గుణాత్మక ద్వంద్వపూరితమైన కోరికలను తీర్చుకోవడానికి ఉపయోగించుకోవటంలో “ఊధి” కున్న అనంతశక్తిలో ఎంతో అల్పమైనవంతునే వినియోగించుకుంటున్నారని అర్థం.

అంతేకాదు, “ఊధి” ఇంకొక సత్యానికూడా సంకేతం. ఆత్మ ఒకే రూపం కలది. జ్ఞాన స్వరూపం. కాని అది దేహాంతరాలను పొందినప్పుడు సర్వ ప్రాణికోటిలోనూ ఒకేలా వుంటుంది. అలాగే త్రిగుణాలు, ద్వంద్వాలకు లోబడ్డ శరీరాలు వేర్వేరులాగా కన్పించినా ఆత్మ ఒక్కటేనన్న ఆత్మ స్వరూపానికి “ఊధి” చిహ్నం. గుణాల ప్రభావం నుంచి, ద్వంద్వాల ప్రభావం నుంచి వేరుచేసి ఆత్మ లక్షణాన్ని గ్రహించటానికి బాహ్యసంకేతమే “ఊధి” సేవించడానికిగల అర్థం.

దీనినే “విభూతి” కూడా సూచించేది. ఇదే ‘విభూతి పండు’ యొక్క ప్రభావం.

అగ్ని హోత్రం

సర్వ మతధర్మాలకు సామరస్యరూపమైన సాయినాథుడు సద్గురు సాంప్రదాయాన్ననుసరించి తమ ధర్మ బోధను ప్రధానంగా ఆచరణ ద్వారా లోకానికి అందజేసారు. అందులో ప్రధానమైన అంశము గురుభక్తి. రెండవ అంశం వారు నిరంతరము నిర్వహించిన ధుని. దీనిని గురించి లోతుగా ఆలోచించి, తెలిసికొనవలసినదెంతోవున్నది.

భారత ధర్మానికంతటికి మూలం అగ్నిహోత్రం. యజ్ఞ యాగాలన్నిటికీ అదే మూలం. గృహస్తు నిత్యం అగ్నిని సేవించాలని శ్రుతులు, స్మృతులు ఆదేశించాయి. నైస్థిక బ్రహ్మచారి-అంటే ఆజన్మాంతం బ్రహ్మచర్యాన్ని నిష్ఠగా స్వీకరించిన ముముక్షువు ఎల్లప్పుడూ తన గురువు చెంతనే, వారిని సేవిస్తూ జీవించాలని విధించబడినది. గురువు పరమపదించిన పక్షంలో వారి ప్రతిరూపంగా శిష్యుడు అగ్నిని సేవిస్తూ వుండాలనిగూడ చెప్పబడియుంది. అట్టి గురువు బోధించిన జ్ఞానానికి అగ్ని చిహ్నం. శ్రవణ, మనన, నిదిధ్యాసల ద్వారా శిష్యుడు తన హృదయంలో నిలుపుకొన్న జ్ఞానానికి ప్రతిరూపం. దాని సహాయంతో వివిధ సంకల్పాలను దహిస్తూ పరిశుద్ధహృదయుడై అతడు జీవించాలి. శ్రీ సాయి చేసిన సేవకు మెచ్చిన వారి గురువు, “నీవెక్కడున్నా నేను నీ చెంతనుండి కాపాడుతాను” అని వాగ్దానము చేశారు. అట్టి వారి సాన్నిధ్యానికి ప్రతిరూపం గనుకనే శ్రీ సాయి దానినంత శ్రద్ధగా సేవించారు. శిష్యజీవితంలో బ్రహ్మచర్యధర్మాన్ననుసరించి, బాబా నిత్యము భిక్ష తెచ్చి మొదట తమ గురువుకు నివేదించి వారి భుక్తశేషాన్ని భుజించేవారని, వారి గురుసేవా వృత్తాంతం సూచిస్తుంది. అందుకే కాబోలు నిత్యము భిక్షాటనముచేసిరాగానే ముందు దానిని ధునికి సమర్పించిన తర్వాతనే తినేవారు.

సాయి నిర్వహించిన ధుని యజ్ఞరూపమని తలచినపుడు ఒక ప్రశ్న తలెత్తుతుంది. భగవద్గీతలో శ్రీకృష్ణుడు యజ్ఞాలు రెండు విధాలని, అవి ద్రవ్యయజ్ఞాలు, తపోయజ్ఞాలు అనీ చెప్పాడు. ద్రవ్యయజ్ఞమంటే బాహ్యము, భౌతికము అయిన వస్తుసంభారంతో నిర్వహించబడేది. తపోయజ్ఞం కేవలం అంతఃకరణలోని సంస్కారాలను జ్ఞానాగ్నిలో ఆహుతి చేయటం. “ఈ రెండవది ఉత్తమమని కృష్ణుడు చెప్పాడు గదా! మరి సాయి ద్రవ్యయజ్ఞమెందుకు చేశారు?” అన్నది ప్రశ్న. ధుని తన గురువుయొక్క ప్రతి రూపం, సచ్చిష్యుడికి అందువలన దానిపట్ల అద్వైత భావన వుండవచ్చు గానీ అద్వైతాచరణ కూడదన్నది శాస్త్రాదేశం. అద్వైత భావన రూపంలో “అల్లామాలిక్” అన్న ధృఢవైఖరి హృదయగతమైన ధునిగా, గురు స్మరణగా ఆయన నిలుపుకొన్నారు. ద్వైతాచరణగా బాహ్యంగా కూడా అగ్నిని గురువుగా సేవించారు.

అగ్నిని సేవించడం అటు పార్శ్వమతస్థులకు, ఇటు యూదులకు గూడా ప్రధానమైన మతధర్మం. వీరికి కూడా అంతర్గతమైన భావము మన ప్రాచీన ఋషులదే; అసలు పరమాత్మ సర్వశక్తిమంతుడు, సర్వకర్త, నియంత, అధ్యయుడు. మనకు సర్వము ఆయనే ప్రసాదిస్తాడు గనుక ఆయనపట్ల భక్తి శ్రద్ధలతో, కృతజ్ఞతతో అగ్నిముందు శుచిగా ఆహుతులర్పించటం ప్రాచీన ధర్మం. ఇట్టి అవగాహన లోపించినవారు స్థూలమైన అగ్నిని భగవంతుడని భ్రమించటం అన్ని మతాల్లోనూ జరిగింది. ఈ సృష్టిలో సర్వము భగవంతుని సంకల్పము (క్రైస్తవ మతంలో చెప్పిన ‘దేవుని వాక్యం’) చేత చేయబడినదే గనుక సృష్టిలో ప్రతిదీ దివ్యమైనదే. సర్వ దేవతలూ మనవలె మనకు సాటి జీవులుగా సృష్టించబడ్డారు గనుక, భగవంతుడు తాను పరోక్షంగా వుండి వారిని నిమిత్తంగా చేసుకొని సర్వాన్నీ మనకు ప్రసాదిస్తాడు గనుక

వారిపట్ల-సాటి మానవుల పట్ల వలె - గౌరవము, ప్రీతి, కృతజ్ఞతలు వహించడం మన ధర్మం. అందుకే యజ్ఞంలో హవిస్సులను అగ్ని ద్వారా ఆయాదేవతలకర్పించటం ధర్మమని చెప్పబడింది. ప్రత్యక్షంగా వివిధ దేవతలకర్పించబడినట్లు కన్పించినా, వాస్తవానికి అది సర్వము పరమాత్మునికే అర్పించబడుతున్నదని కర్త గుర్తుంచుకోవాలి. ఇందుకే హరి భక్తి లేనివాడికి యజ్ఞమెట్టి ఫలాన్నీ యివ్వజాలదని శాస్త్రవాక్యం. ప్రత్యక్షంగా ఏ దేవతలకు హవిస్సులర్పించబడుతున్నాయో ఆ దేవతలపట్ల మనకుండవలసిన భావాన్ని భగవద్గీతలో కృష్ణుడు “పరస్పరం భావయంతం” - “పరస్పరము ఒకరినొకరు సంభావించుకొనవలసింది” అని చెప్పాడు.

ఈ సూక్ష్మమెరుగని మనవారు గాని, అన్యమతస్థులుగానీ ఋషులు యజ్ఞాలు కేవలం అగ్ని దేవునికి ఉపాసనగానో లేక హవిస్సులర్పించబడిన వివిధ దేవతల ఉపాసనమనో భ్రమిస్తూ వచ్చారు. ఈ చర్చ యొక్క పర్యవసానమొక్కటే. నమస్కారం దగ్గర నుండి-ఇస్లాము సాంప్రదాయంలో సలాంలాగ- భక్తులర్పించే గౌరవం భగవంతునికే. నానా దేవతారాధన మొదట ఏ మతంలోనూ లేదు. మానవుడు అజ్ఞానంవలన వేరు వేరు కోరికలతో వేరు వేరు దేవతలను ఆరాధించటం కలిప్రభావమని చెప్పవచ్చు. భగవద్గీతలో శ్రీ కృష్ణుడు ఇట్టి నానా దేవతోపాసన ఉత్తమ ఫలితమివ్వజాలదని స్పష్టంగా చెప్పాడు. శ్రీ సాయి ఒకవంక నిరంతరం ధునిని సేవిస్తూ, మరొకవంక ‘అల్లామాలిక్’ అని స్మరించటం ఈ సత్యాన్నే సూచిస్తుంది.

అగ్నిని సేవించడంలో అర్థం

శ్రీసాయిబాబా ద్వారకామాయిలో ధుని వెల్గించి, యావజ్జీవితము, అహర్నిశలూ దానిని నిర్వహించారు. ఇలా చేయడంలోగల ఆయన భావమేమన్నది ఎందరికో తలెత్తే ప్రశ్న. అగ్నిహోత్రాన్ని సేవించడమన్నది మన ప్రాచీన వైదిక సాంప్రదాయం. గృహస్థు అగ్నిహోత్రం చేయాలని వేదాలు శాసించాయి. కాని క్రమంగా యీ ఆచారం లుప్తమవుతున్నది. ఆజన్మమూ బ్రహ్మచారిగా వుండేవాడు తన గురువు సేవలోనే వుండాలని, గురువు పరమపదిస్తే అగ్నినే ఆయన రూపంగా భావించి దానిని సేవిస్తాండాలనీ ఆర్ష సాంప్రదాయము. సాయిబాబా అగ్నిని సేవించడంలోని రహస్యమిదే అయియుండవచ్చు. కారణం ఆయన బోధంతా పూర్ణుడైన గురువునే సకల దేవతాస్వరూపంగా సేవించడమనే మార్గం. ఆ మార్గాన్నే బోధించే “శ్రీ గురు చరిత్ర”ను తమ భక్తులచేత తరచు పారాయణ చేయించేవారు. పార్వీ మతంలోగూడ అగ్ని భగవంతునిరూపంగా కొలవబడుతుంది.

తాము నిర్వహించే అగ్నిహోత్రాన్ని సేవించడానికే ఆయన ఎన్నడూ శిరిడీ విడిచి వెళ్ళియుండకపోవడం కారణమని, సమీపంలోని నీమ్గావ్, రహటా గ్రామాలు వెళ్ళినా అందుకే విధిగా రాత్రికి శిరిడీ చేరేవారనీ మరారీ సచ్చరిత్రలో హేమాద్భుతు వ్రాశాడు. దానికెంత ప్రాముఖ్యమిచ్చారో తెల్పే సన్నివేశాలు రెండున్నాయి. 1) ఒకసారి ప్రక్క గ్రామాలలో కలరా వ్యాధి చెలరేగుతున్నప్పుడు శిరిడీ గ్రామ పెద్దలంతా తమ గ్రామంలోకి కట్టెలబండ్లు రాకూడదని శాసించారు. కాని ఆ ప్రక్కగా ఒక కట్టెలబండి పోతుంటే సాయి దానిని పట్టుదలగా మసీదు వద్దకు రప్పించి కట్టెలు వేయించుకున్నారు. 2) నిత్యమూ గ్రామంలో భిక్షకు వెళ్ళి మరలా మసీదుకు రాగానే మొదట దానిని ధునికి అర్పించి, ఆ తర్వాతనే ఆయన భుజించేవారు.

అయితే అగ్నిని ఆయన సేవించడంలో మరొక సందేశమున్నట్లు కనబడుతుంది. అగ్ని దైవస్వరూపమన్న విశ్వాసము సంపూర్ణంగా వుంటే, దానిని సేవించే రహస్యమెరిగితే తన భక్తుని పట్ల అగ్ని ప్రత్యేకమైన ఎటుకతో ప్రవర్తిస్తుందని తెల్పదలచారు. ఒక దీపావళికి సాయి నీటితో దీపాలను వెలిగించారు. మరొకరోజు ధునిలోని కట్టెలు సవరిస్తూ అకస్మాత్తుగా తమ చేయి అందులో చొప్పించారు. అది చూచిన భక్తులాయనను బలవంతాన వెనుకకు లాగి కారణమడిగారు. దూరాననున్న ఒక గ్రామంలో తన భక్తుడైన కమ్మరి కుమారుడు, పసిపిల్లవాడు కొలిమిలో పడ్డాడని, అతనిని రక్షించడానికే తామలా చేశామనీ సాయి చెప్పారు.

దీనిని పోలిన ఒక వెనుకటి సన్నివేశం గుర్తొస్తుంది. హజ్రత్ ఖాజా మొయినుద్దీన్ ఛిస్తీ అనే ముస్లిమ్ మహనీయుడు మన దేశానికి వచ్చినపుడు కొందరు అగ్నిని సేవిస్తుంటే చూచి, “మీరింతకాలం అగ్నిని సేవిస్తున్నారు గదా? మీ పిల్లవాణ్ని అగ్నిలో పడవేస్తే అతడిని దహించకుండా వుంటుందా?” అన్నారట. ఆ ప్రశ్నకు ఆ హిందువులు నిరుత్తరులయ్యారట. అప్పుడు ఆయన, “భగవతునిపై పూర్ణ విశ్వాసముంటే అగ్ని ఏమీ చేయడు, చూడండి” అని చెప్పి ఆ పిల్లవాడిని ఎత్తుకొని అగ్ని గుండంలో దిగారట. ఇద్దరూ మరుక్షణంలో అంతర్ధానమయ్యారు కొద్దికాలానికి ఆ పిల్లవాడిని తీసుకొని ఆయన మరలా అగ్ని నుండి సురక్షితంగా బయటకు వచ్చారట. అలానే సాయిగూడ వంట చేసేటప్పుడు సలసలా కాగుతున్న గుండిగలో చేయిపెట్టి వంటకాన్ని కలిపినా ఆయన చేయి కాలేదిగాదు. ఒకసారి ఊరి బయట ఒక గడ్డివామి అంటుకోగానే గ్రామస్థుల ప్రార్థన మేరకు ఆయన ఆ వామిచుట్టూ నీటితో గిరిగీచి ఆ వామి మాత్రమే తగల

బడుతుందని, ప్రక్కనున్నవేమీ గావనీ చెప్పారు. గాలి ఎంతగా వీస్తున్నా ఒక్క వామిగూడా అంటుకోలేదు.

అసలు శిరిడీ చేరకముందు తమ సటకాతో ఆయన నేలమీద పొడవగానే అక్కడనుంచి కణకణ వెలుగుతున్న నిప్పుకణం బయటకొచ్చింది. కొంచెం జాగ్రత్తగా ఆలోచిస్తే అగ్నిహోత్రానికొక గొప్ప తాత్త్వికమైన అర్థం స్ఫురిస్తుంది. అగ్ని భూమిపైనున్న సర్వ పదార్థాలనూ దహించి విభూతిగా మారుస్తుంది. ఇదిగాక మన కడుపులోని జీర్ణశక్తినిగూడ 'జరరాగ్ని' అంటారు! అదిగూడ మనం తినిన సర్వపదార్థాలనూ పచనంచేసి, మనకు పోషక పదార్థాన్ని వేరుచేసి దేహధాతువులకు సరఫరా చేస్తుంది. జడమైన పదార్థాన్ని సజీవ ధాతువుగా మారుస్తుంది జరరాగ్ని. ఇది రెండవరకమైన అగ్ని. స్థూలమైన అగ్నిసారం నుండి మనస్సు అనే సూక్ష్మపదార్థాన్ని ఉత్పన్నం చేస్తుందని వెనుకటి పెద్దలు చెప్పేవారు. అందుకే ఆహారశుద్ధివుంటే మనస్సుద్ధి కలుగుతుందనేవారు. అందుకే ఆకలి ఒకరకమైన అగ్ని.

వివేకమన్నది సూక్ష్మమయిన అగ్ని అనవచ్చు. ఇంద్రియాల ద్వారా వచ్చే స్థూలమయిన అనుభవాలను తరచి వాటిపట్ల మనకున్న భ్రాంతి, వ్యామోహాలను దహించి వైరాగ్యమనే చిత్తశుద్ధిని, ఆత్మజ్ఞానాన్ని ఉత్పన్నం చేస్తుంది.

శరీరగత ధాతువుల పుష్టినుంచి శుక్లశోణితములనుత్పన్నం చేసి జాతిని నిలిపేలా సంతతిని ఉత్పన్నంచేసే శక్తి కూడా ఒక అగ్ని అనవచ్చు. దానివలన పైచెప్పిన ఆకలి, వివేకమన్న అగ్నులు ప్రకృతిలో కొనసాగుతాయి, ఎన్నో ఏర్పడతాయి. అలానే మనస్సనే అగ్ని ఇంద్రియానుభవాల నుండి విజ్ఞానము, ధర్మవిజ్ఞానాన్ని ఉత్పన్నంచేస్తుంది. ఇవి పంచాగ్నులు, సృష్టి మొత్తం యిలాటి అగ్ని - యజ్ఞాల పర్యవసానమే. ఈ ప్రాశస్త్యమే ధునియొక్క పరమార్థమయ్యుండవచ్చు.

సత్యం, శివం, సుందరం

మాటల్లో చెప్ప సాధ్యంగానిది, కేవలం ఊహించి తెలిసికొన జాలనిదీయైన పరమాత్మానుభూతిని విధిలేక మాటలలో శిష్యులకు వివరించవలసివచ్చినప్పుడు రెండు సంప్రదాయాలవారు “సత్యం-శివం-సుందరం” అని, “సత్-చిత్-ఆనందం” అని ఒకే అనుభవాన్ని చెప్పారు. వేరొక సంప్రదాయంవారు ‘అస్థి-భాతి-ప్రియం’ అనిగూడ చెప్పారు. ఈ పదాలను ఆయా సంప్రదాయాలకు చెందిన పండితులు వివరింపజూచారు. కానీ అది అలా వివరింపసాధ్యంగానిది అవడం వలన వారి వారి వివరణలలో స్వల్పమైన భేదాలు కన్పిస్తాయి, కాని అనుభవం మాత్రం ఒక్కటే. అందుకే సాయి యిటువంటి పదాలేవీ చెప్పలేదు. అలా చెబితే ఆ పదాలను వ్యాఖ్యానించడంలో వాదోపవాదాలు, అర్థంలేని చీలికలు, దురహంకారము వంటివి తలెత్తి మానవజాతికెంతో అనర్థం కల్గిస్తాయి. కనుక ఆయన అట్టి అనుభూతిని తప్పక ప్రసాదించగల మార్గం మాత్రమే చెప్పి విడిచిపెట్టారు. దానిపట్ల శ్రద్ధకలవారు దానిని అనుసరించి అనుభవం పొందుతున్నారు. అలాగానివారు వ్యర్థమైన వేదాంతచర్చలలో తలలు పగులగొట్టు కునేందుకు, వాటితో పెక్కుమందిని ప్రక్కదారి పట్టించేందుకు శ్రీ సాయి కించితైనా అవకాశం యివ్వలేదు.

సత్యమేవ జయతే

మానవులందరికీ వుండవలసిన మంచి గుణాలు అహింస, సత్యము, అస్థేయము, (దొంగతనము చేయకుండుట) శుచి మరియు ఇంద్రియ నిగ్రహములని మనుధర్మశాస్త్రం చెబుతోంది. వీటిలో అహింస గురించి జగద్గురు శ్రీ చంద్రశేఖరేంద్ర సరస్వతి (కంచి) స్వామి యిలా వివరించారు. “ఎవరికీ కీడు చేయాలని తలవను గూడా తలచకూడదు. ఎవరినీ బాధించే మాటలు మాట్లాడనైనాకూడదు. శారీరకంగా బాధపెట్టగూడదు. ఇంకొకరికి కీడు చేయాలని తలచడం గూడా తగదు. కానీ ఎవరైనా తప్పుచేస్తే మనకు కోపం వచ్చి వారికి కీడు చేయాలని తలుస్తాము. అదే, మన బిడ్డ మన చూరుకు నిప్పు పెట్టినప్పటికీ మనమాబిడ్డ పై ద్వేషం వహిస్తామా? వెంటనే ఆ నిప్పును ఆర్పివేయజూస్తాం. అటువంటి ప్రమాదాలు యిక ముందు జరగకుండా మాత్రమే చూచుకుంటాము-మనలను బాధించేవారిపట్ల మనమలానే ప్రవర్తించాలి. మనకు హానిచేసే వాణ్ణి, మంచి చెడ్డలు ఎరుగని పిల్లవాడిలా తలచాలి. అదే అహింస అంటే.”

సత్యాన్ని గురించి వేదాలెంతగానో కీర్తించాయి, వివరించాయి. సత్యమే యీ విశ్వమంతటికీ ఆధారమన్నాయి. నైతికమైన జీవితమంతటికీ మూలసూత్రం అదేనన్నది అధర్వణవేదం (12-1-1). అవిద్య, లేక అజ్ఞానం వలన లెక్కలేనన్ని కోరికలు, రాగద్వేషాలు కలిగి వాటి ప్రభావం వలన మానవులు సత్యంనుండి ప్రక్కకు తొలగడమే అధర్మం. అదే లెక్కకుమీరిన జన్మ పరంపరలకు, ప్రతి జన్మలోనూ వ్యక్తిగతమైన దుఃఖాలకు, యుద్ధాలవంటి వినాశకాండకు గూడ కారణమవుతున్నది. రావణాది రాక్షసులకు ధర్మాత్ములైన మానవులమీద, ఋషుల మీద, వారు యజ్ఞాలు చేసి సంతృప్తిపరచే దేవతల మీద అసూయ - ద్వేషాల వల్లనే రామాయణమనే విషాదగాధ, చివరకు రాక్షసులకు వినాశమూ సంభవించాయి. కౌరవులకు కలిగిన యిలాంటి అసూయా ద్వేషాల వల్లనే పాండవులకు కష్టాలు కల్గడమేగాక, చివరకు కురువంశనాశనం జరిగింది కూడా. అందువలన ప్రజలలో నీతి, ధర్మము గూడ దెబ్బతిన్నాయి.

ప్రార్థన ఎందుకు ఎలా చేయాలి తెలుసా?

“ప్రార్థన” అంటే హృదయపూర్వకంగా భగవంతునిపై భక్తి శ్రద్ధలతోను మరియు మనంకోరే లక్ష్యంపై నిజమైన ప్రీతితోనూ భగవంతుని కోరుట అని అర్థం. మొదట భక్తి వుండాలి. భగవంతుడు వున్నాడన్న నిశ్చయము, ఆయనను గురించిన స్పష్టమైన అవగాహన వుంటేగాని భక్తి కుదరదు. అన్వేషణ వుంటే గాని నిశ్చయం కలుగదు. అటు తర్వాత ఇంద్రియాలకు, మనసుకూ అతీతుడైన పరమాత్మ సద్గురువుగా తారసిల్లుతేగాని ఆ భక్తికి స్థిరంపెక్కిదు. అటు తర్వాత బాగా ఆలోచిస్తే గాని ఆయనను కోరదగినదేదో సరిగా అర్థమవదు. మహారాజు అత్యంత ప్రీతితో మనమేది అడిగినా ఇస్తానంటే ఒక్క ఎంగిలిబీడి చాలునన్నట్లు ఏది లభించితే మన దరిద్రం తీరదో అట్టివే కోరుతుంటాము. అటువంటప్పుడు మన ప్రీతి భగవంతునిపైగాక, మనముకోరే క్షుద్రమైన వస్తువులపట్లే నిలుస్తుంది. కాని భగవంతుడు అనన్యంగా ప్రీతితో ఆయనను స్మరిస్తేనే మన యోగక్షేమాలు చూచుకుంటానన్నాడు. అల్పమయినవి ఎవో కోరితే అవి పూర్వపుణ్యముంటే నెరవేరుతాయి, లేకుంటే నెరవేరవు; నెరవేరినా ఇంకా ఇంకా దేబిరిస్తుండడం తప్పని సరి అవుతుంది. చివరకు ఆ క్షుద్రమైన ఆశయాలపై కోరికలతో అసత్యము, దొంగతనము, అసూయవంటివి ప్రబలి మనను భగవంతుడినుంచి దూరం చేస్తాయి. ప్రార్థన బలమైన మందు వంటిది; రెండువైపులా పదునున్న కత్తి. రాక్షసులకు వినాశము, కొందరికి నరకము మరియు హీన జన్మలు, కొందరికి స్వర్గము, బహుకొద్ది మందికి మోక్షముగూడ ప్రార్థనే ప్రసాదించింది. సరిగా చేస్తే ప్రార్థన వలన నానాటికీ వినమ్రతకల్గుతుంది - మనమెంత సామాన్యులమో, భగవంతుడు లేక సద్గురువు ఎంత ఉత్తముడో నానాటికీ

అవగతమవుతుంటుంది. ఆయన చెప్పినది జవదాటడం నానాటికీ మరీ భయంకరమవుతుంది. అదే ప్రార్థన సరియైన అవగాహనతో చేయకుంటే మనము భక్తులము, సాధకులము, జ్ఞానులము అని, ఇతరులు అల్పులనీ అహంకారము బలిసిపోతుంది. ప్రజలు ఎవరినైనా అధికులుగా భావిస్తే మన కొంప కూలినంత కడుపుమంటరేగుతుంది. ఇదే వశిష్టలవారి 100మంది కొడుకులను విశ్వామిత్రుడు చంపేలా చేసింది! హృదయగతమైన నిరంతర ప్రార్థనే (అది సవ్యమైనా కాకున్నా) - తపస్సు! అందుకే సాధకుడు ఎప్పుడూ భగవంతుని పట్ల ద్వైతభావాన్ని, దాస్య భావాన్ని వ్యక్తం చేసే ప్రార్థనలే చేయాలి. అందుకే సాయి మనకు మార్గం చూపుచూ, “నేను భగవంతుని బానిసను. భగవంతుడే సర్వానికి యజమాని” అనే ప్రార్థనే నిరంతరము చేస్తుండేవారు. ఆయనంతటివారే అలా చేస్తే మనమెలాచేయాలో ఊహించుకోవచ్చు. నమ్మినబంటే క్రమంగా యజమానికి యజమానవుతాడు. కారణం యజమాని సర్వానికి ఆ బంటుపై ఆధారపడతాడు. అతడు చెప్పినదల్లా వింటాడు. అందుకు బహుమతిగా తనస్థితినే ప్రసాదిస్తాడు.

ఏసుక్రీస్తు మరణించాక వారి శిష్యులలో ఎవరు నాయకత్వం వహించాలన్న కోరిక తలెత్తింది. ఇంతలో ఆయన ఒక పాత్రతో నీరు తెచ్చి శిష్యుల కాళ్ళు కడిగారు. ఆశ్చర్యంతో కారణమడిగిన శిష్యులతో, “వినమ్రుతతో సేవ చేయడానికి సంసిద్ధులే నాయకత్వానికి అర్హులు; నాయకత్వం కోసం ప్రాకులాడేవారు సేవ చేయటానికి కూడా పనికిరారు” అన్నారు. రమణమహర్షివంటివారు చెప్పే జ్ఞానమార్గంలో కూడా అత్యంత తీవ్రమయిన దాస్యభావంతో రమణమహర్షివంటి జ్ఞానిని చిరకాలం సేవించాక సాధ్యమవుతుంది. ఇంతకూ సరిగా ప్రార్థన చేయగల్గాలంటే సద్గురువుపట్ల అచంచలమైన భక్తి శ్రద్ధలుండాలి. వారిని కోరదగినదేదో

వివేకంతో తెలుసుకోవాలి. తెలుసుకుంటే ఆయనను కోరవలసింది ఏమీ అగుపించదు. వారి అనుగ్రహంవుంటే అన్నీ లభిస్తాయని అర్థమవుతుంది. అట్టి ఆయనను నిరంతరం గుర్తుంచుకోవడమే నిజమైన ప్రార్థన. అట్టి ప్రార్థన మన నడవడిని, మన భావాలను సంస్కరిస్తుంది. అందరూ ఆయన రూపాలే అయితే ఎవరిని ద్వేషించగలము? ఎవరిపై పంతము అనూయ వహించగలము? అనూయ మొదలైన భావాలు వ్యర్థములేగాక, ఎంత అనర్థదాయకాలో నిజంగా తెలిస్తే మన నడవడి ఇలా ఎందుకుంటుంది? సరిగా ప్రార్థన చేయగల్గడమంటే మనం పాత వ్యక్తిత్వంనుండి మరణించి, క్రొత్త వ్యక్తిత్వంలోనికి మరల జన్మించడమే. అదే ద్విజత్వమంటే - అట్టిది పొందకపోవడమే నిజమైన శూద్రత్వమంటే. “మనలో ఒక హీనజాతివాడు వున్నాడు. వాడిని తోలివేయాలి” అన్నారు బాబా. అభిమాన మమకారాలతో అలాంటివారి సాంగత్యము చేయడం కూడా మనలోని అట్టి దుర్గుణాలపై వ్యామోహము మిగిలివున్నట్లే. నిజమైన ప్రార్థనలో భగవంతునిరూపమయిన సద్గురువుయొక్క గుణగణాలను స్మరించాలి; చిత్తశుద్ధితో ఆత్మపరిశీలన చేసుకొని గుర్తించిన బలహీనతలను పరితాపంతో ఆయనకు మనవి చేసుకుంటే అవి నశించి ఆయనయందే మనస్సు లగ్నమవుతుంది. నోటితో ప్రార్థనమాత్రం వల్లించి మనోభావాలను, ఆచరణను హీనమైనరీతిని కొనసాగనిస్తే మనను రక్షించడానికి కంకణంకట్టుకొన్న ఒక్కగానొక్క శక్తిని పంచంపచూచినట్లే, మనలోని బలహీనతలకిచ్చినంత విలువ ఆయనకు యివ్వనట్లే! కేవలం ఆయన ప్రేమ స్వరూపం గనుక మనలను చావుదెబ్బ కొట్టకుండా మన అవివేకాన్ని ఉపేక్షించి ఊరకుంటాడు. అపారమైన కరుణతో సద్గురురూపంలో మనల్ని సంస్కరింప చూస్తుంటారు. ఆయననేమి కోరాలి? ఆయనను ఏమైనా కోరడానికి మొహమెలా చెల్లుతుంది?

ఈనాడు ఎందరో సాధుసత్పురుషుల గురించి “వీరు ఎంతోకాలం ఫలాన క్షేత్రంలో తపస్సు చేశారట” అని వింటుంటాము. అన్ని ఆధ్యాత్మిక సాంప్రదాయాలకు తపస్సు ఎంతో ముఖ్యం.

భగవద్గీత: ‘యజ్ఞ దాన తపఃకర్మ నత్యాద్యం కర్మయేవతత్
యజ్ఞో దానం తపశ్చ ఏవ పావనాని మనీషణాం’

‘యజ్ఞదానతపఃకర్మలు ఎన్నడూ విడిచి పెట్టరాదు వాటిని చేసేతీరాలి. ఆ యజ్ఞదానతపఃకర్మలే మానవులను పవిత్రంచేస్తాయి’ అని చెప్పింది. పతంజలీ యోగసూత్రాలు గూడ, “యజ్ఞము, స్వాధ్యాయము, కర్మ ఫలాన్ని భగవంతునికి సమర్పించుట అన్నవి యోగానికి ప్రాథమికమైన సోపానాలు” అని చెప్పాయి.

తపస్సంటే అన్నపానీయాలుమాని కళ్ళుమూసుకొని ఒకే ఆసనంలో చిరకాలం ధ్యానంలో వుండటమని అనుకొంటాము. ‘తపస్సు’ అన్నమాటకు ‘తపింపచేయునది’ లేక ‘తాపము (వేడిమి లేక శక్తి) ను పుట్టించేది’ అని అర్థం. అన్నపానీయాలనుండి, గాలినుండి మనకెంతోశక్తి అనుక్షణమూ లభిస్తూవుంటుంది. ఇది వ్యర్థమైన పనులు, ఆవేశాలు, ఆలోచనలు, మాటలలో వ్యర్థంగా ఖర్చయిపోతూవుంటుంది. ఈ శక్తినిలా వ్యర్థమైపోనీయక నిలువచేసి జీవిత పరమార్థమైన ఆత్మజ్ఞానాన్ని పొందడానికి మాత్రమే వినియోగించడమే తపస్సు. ఇందుకు ఎంతో ఆత్మనిగ్రహం కావాలి. శారీరక మానసికములు అయిన కోరికల నుండి మన ప్రీతిని వివేకంతో ఉపసంహరించాలి. అనేక జన్మల సంస్కారం వలన మన హృదయం మరలా వాటివైపుకు మళ్ళకుండా ఎల్లప్పుడూ కనిపెట్టివుండాలి. ఇట్టి జాగ్రత్తనే సాయి ‘దక్ష’ అన్నారు. దానికి సంకేతమే

ఆయన కోరిన 'దక్షిణ'. ఆయన తమ గురువుకు సమర్పించిన దక్షిణ గూడా అదే. వారి ప్రీతి అన్నపానీయాలు, తల్లిదండ్రులపైకి కూడా మరలక వారి గురువుపై మాత్రమే నిలిచింది. ఆయనలోని జీవశక్తి అంతా అన్ని ఇంద్రియాలనుండి, ఇంద్రియ విషయాలనుండి మరలి ఆయన కళ్ళలో కేంద్రీకృతమయ్యింది. ఆయన దృష్టి వారి గురుముఖంపై నిలిచిపోయింది. క్షణమైనా ఆయన తమ గురువునుండి ఎడబాటు సహించలేకపోయేవారు.

అలా అని బలవంతాన మనల్ని మనము చిత్రహింసపాలు చేసుకొనడంవలన అది తపస్సు కాజాలదు. జుట్టు పొడవుగా జడలు కట్టించుకొని, గోళ్ళు పొడవుగా పెంచుకొనడము, బలవంతాన నిద్రాహారాలు మానుకొనడము, ముళ్ళకంచెలమీద పడుకొనడము సరియైన తపస్సు కాజాలదు. ఇట్టిది తామసికము, రాజసికము అయిన తపస్సుని శ్రీకృష్ణుడు భగవద్గీతలో నిరశించాడు. ఆహారము, నిద్ర మొ॥నవి మితిమీరి అనుభవించటంగాని, పూర్తిగా విడచిపెట్టడంగాని అవరోధాలనిగూడ చెప్పాడు. వేరు వేరు సాధువులవద్ద నేర్చినదంతా అభ్యసించిచూచి బుద్ధుడుకూడ అట్టి అభిప్రాయానికే వచ్చాడు. నిద్ర, ఆహారము మొ॥న విషయాలలో తగినంత మాత్రమే అనుభవించడము యోగ సిద్ధికి ఎంతో అవసరమని కృష్ణుడు చెప్పాడు. దీనినే బుద్ధుడు మధ్యేమార్గమన్నాడు.

తపస్సంటే ఏదికాదో చూచాము. ఇంతకూ తపస్సంటే ఏమిటి? దేవతలు, ఋషులు, బోధకులు, మునుల పట్ల భక్తి శ్రద్ధలు; ఋజుప్రవర్తన, శారీరకము మరియు మానసికము అయిన అహింస, అంతరంగికము మరియు శారీరకమైన శుచి, మానసికము మరియు

శారీరకము అయిన బ్రహ్మచర్యము-ఇదే తపస్సుని భగవద్గీత చెపుతుంది. ఇలా నిగ్రహించబడిన మన జీవశక్తిని శాంతి, దయలతో కాపాడుకుంటూ, మనస్సును ఇంద్రియ విషయాలనుండి ఉపసంహరించి, పరిశుద్ధమైన సంకల్పంతో పరమాత్మను ధ్యానం చేయడమే పరమకర్తవ్యము. ఈ విషయం కఠోపనిషత్తుగూడ యిలా చెబుతుంది: “ఇంద్రియాలు గుర్రాల వంటివి. అవి కామం అనే బాటలో పరిగెడుతాయి. మనిషికి వివేకంతో గూడిన నిగ్రహం లోపించినపుడు అదుపు తప్పిన గుర్రాలవలె అతడిని ప్రక్కదారి పట్టిస్తాయి. కాని అతడు వివేకం ద్వారా మనస్సును నిగ్రహించగలిగినపుడు ఆ ఇంద్రియాలే క్రమశిక్షణగల గుర్రాలవలె అతడు చెప్పినట్లు నడుచుకుంటాయి. సరియైన అవగాహనను సారధిగాను, వివేకంతో గూడి నిగ్రహించబడిన మనస్సు పగ్గాలుగానుగల మనిషి మాత్రమే గమ్యం చేరగలడు”. ఈ మహత్తర సత్యాలనే సాయి అమిత పామర భాషలో నిత్య జీవితంలో అన్వయించేలా ప్రత్యక్షంగా చెప్పారు. అసూయను, కామాన్ని వివేచనతో ఎలా జయించవచ్చో ఆయన చెప్పారు. వాటిని జయించకుండ వాటికి లోబడటం ఎంతటి పొరపాటో ప్రత్యక్షంగా చూపారు. చెడ్డ భావాలకు గురైనవాళ్ళను అప్పటికప్పుడే తీవ్రంగా మందలించేవారు. ఎల్లప్పుడూ సత్యాన్నంటిపెట్టుకోమన్నారు. అన్నింటిలో తమను దర్శిస్తూ నిందా స్తుతులను పట్టించుకోవద్దన్నారు. ఎవరినీ శత్రువులుగా తలచవద్దన్నారు. నిరంతరము తమను స్మరించమన్నారు. తమపై దృష్టి నిలిపితే, వాళ్ళమీద తమ కృపాదృష్టి ఎప్పుడూ వుంటుందని చెప్పారు. ఇందుకు గురువును, గురు రూపాన్ని, ఇష్ట దేవతను బాహ్యంగా పూజించడంగూడ గొప్ప సహకారని సూచించారు. ఈ విషయం రమణ మహర్షి, రామకృష్ణ

పరమహంస వంటి మహనీయులు చెప్పారు. విత్తనం నుండి మొక్కగా మొలిచేది అంకురమే అయినా దాన్ని నాటేటప్పుడు పై పొట్టును గూడా వుంచాలి. అలాగే పూజ వంటి బాహ్యమైన ఆచారాలుగూడ ఆత్మవికాసానికి ఎంతో అవసరం. తినబోయే ముందు మాత్రమే ధాన్యంపై పొట్టుతీస్తాము. అలానే చరమావస్థలో మాత్రమే యిట్టి బాహ్యచరణ అవసరముండదు. సాయి ఇట్టి బాహ్యచారము పాటించలేదు. కానీ భక్తులచే మాత్రం గురుపూర్ణిమ, నాలుగు ఆరతులు చేయించారు. సద్బ్రంధపఠన, శ్రీరామనవమి, ఉరుసు వంటి ఉత్సవాలు, పితృకార్యాలు చేసుకొమ్మని భక్తులను ప్రోత్సహించారు. భక్తులు తమ ఇళ్ళలో నిత్యపూజలు మానకూడదని హెచ్చరిస్తూవచ్చారు. ఇంట్లో దేవతలను గాని, తమమూర్తిని గాని పూజించడం మానివేస్తే అది తమనే పస్తుంచడంగా చెప్పేవారు. అలా అని లాంఛనంగా పూజలు చేయడం మాత్రమే చాలదని గూడా హెచ్చరించేవారు. ఏ జీవిని ఆదరించినా, బాధించినా - అది తమకే చెందుతుందని తెల్పేవారు. ఇదంతా ఆయన పామరభాషలో చెప్పడం వలన, ఆచరణలో హెచ్చరించడం వలన మనలో కొందరు గుర్తించలేక సాధనగురించి సాయి ఏమీ చెప్పలేదని భ్రమించి ఆచరణలేని ఉపన్యాసాలకోసం అరులు జాస్తూవుండటం ఎంత దురదృష్టం? సాయిని విడిచి పిల్లగురువులను ఏర్పాటుచేసుకొని పోటీలు పడుతుండటం ఎంత హాస్యాస్పదము?

తీర్థ క్షేత్ర మహిమ

తీర్థక్షేత్రమంటే పవిత్ర క్షేత్రమని అర్థము-భక్తులు సందర్శించదగిన యాత్రాస్థలము. పవిత్ర నది, లేక కుండము కావచ్చు.

తీర్థాలు రెండురకములు-బాహ్యములు, అంతరంగికములు.

“శరీరస్యథోద్దేశాః శుద్ధోః పరికీర్తితాః ।

తథా పృథివ్యాభాగాశ్చ పుణ్యాని సలిలానిచ ॥

పరిగ్రహాచ్చ సాధూనాం పృథివ్యాక్షైవతేజసా ।

అతీవ పుణ్యభాగాస్తే సలిలస్య తేజసా ॥

(మహాభారతం అనుశాసనిక పర్వం 116, 18)

మన శరీరంలో ఎలా అయితే కుడి చెవి మంత్రోపదేశానికి, కుడి చేయి తీర్థ ప్రసాదాలు గ్రహించడానికి, ధనాదుల్విడానికి పవిత్రమైనవిగా తలచబడతాయో, అలానే భూమిమీద కొన్ని స్థలాలుగూడా పవిత్రమైనవిగా చెప్పబడ్డాయి. ఉదాహరణకు కొన్ని నదుల జలము ఎక్కువ పవిత్రమైనదిగా చెప్పబడుతుంది. మహాత్ములు, గురువులు అయిన వారి తపస్సువలన ఆ క్షేత్రం పవిత్రమౌతుంది. కొన్ని పర్వతాలు, అరణ్యాలు, సరస్సులు, నదులు, నదుల సంగమాలు, సద్గురువుల కుటీరాలు, దేవాలయాలుగూడ తీర్థ క్షేత్రాలని చెప్పబడ్డాయి. ‘నద్యః పుణ్యః సదాసర్వజాహ్నువీతు విశేషతః’ (శంఖస్మృతి 8:14). “నదులన్నీ ఎప్పుడూ పవిత్రమైనవే. గంగ మరీ విశేషమైన పవిత్రత గలద”ని శంఖస్మృతి చెప్పింది. అందుకే నదీజలము మానవుల బాహ్యంభ్యంతరాలను పవిత్రం చేసేవిగా చెప్పబడ్డాయి. అందుకే నదులు దేవతలుగా గూడా చెప్పబడ్డాయి.

అయినప్పటికీ మన ప్రాచీన ఋషులందరూ ఆంతరంగిక శుద్ధికే ప్రాధాన్యమిచ్చారు. ‘స్నాతకుడు’ అన్న పదానికి వాక్యార్థం “స్నానమాచరించినవాడు”. కాని పవిత్ర నదీ జలంతో తమ దేహాన్ని తడుపుకున్నవాడు మాత్రమే నిజమైన స్నాతకుడు కాదని, ఓరిమియనే పవిత్ర గుణంతో తన అంతరంగాన్ని శుద్ధి చేసుకున్నవాడే నిజంగా బాహ్యంభ్యంతరశుచిని సాధించుకొన్నవాడేనని ఋషివాక్యం. సత్యమొక తీర్థమని, క్షమయొక తీర్థమని, వీటితో గూడిన మనశ్శుద్ధి ఉత్తమమైన తీర్థమని గూడ ఋషులు చెప్పారు. అలా కాకుంటే వివిధ నదీనదాలలోను సరస్సులలోనూ ఎల్లప్పుడూ జీవించే చేపలు, కప్పలు మొదలైన ప్రాణులన్నీ పవిత్రమైవుండేవేగదా! కానీ వాటిలో పశుత్వం - అంటే కామాదిపాశాలచేత మాత్రమే ప్రేరేపించబడి జీవించడం - తొలగడం మనం చూడం. అందుకే వామన పురాణం యిలా చెబుతుంది -

‘ఆత్మానదీ సంయమతోఽ యపుర్ణా ।

సత్యావహాశీల తటాదయోర్మిః ॥

తత్రాభిషేకం కురుపాండుపుత్రా ।

నవారిణాశుద్ధ్యతి చాంతరాత్మా ॥

“ఆత్మ అనేది ఒక నది. సంయమమనే జలముతో నిండి యున్నది. సత్యము, శీలము అనే తీరములు కలది. దయ అనే తరంగములు గలది. నీవట్టి నదిలోనే స్నానం చెయ్యి. పాండుపుత్రా! భౌతికమైన జలము మాత్రమే అంతరాత్మను పరిశుద్ధమొనర్చలేదు”.

మహాభారతం గూడ యిలానే చెబుతుంది -

“నోదల కిన్నగాత్రస్తు స్నాత ఇత్యభిదీయతే ।

సస్నాతోయోదమస్నాతః సబాహ్యభ్యంతరశ్శుచిః ॥

(అనుశాసనికపర్వం)

తా॥ దేహాన్ని నీటితో తడుపుకోడం మాత్రమే స్నానం కాదు.
సంయమముతో శుద్ధినొందినవాడే బాహ్యంతర శుచినొందిన స్నాత.
స్కంధ పురాణంలోని కాశీఖండమిలా చెబుతుంది:

“జాయంతేచ మ్రియంతేచ జలేష్వేతి వలౌకసః ।

నచగచ్ఛతితేస్వర్గమవిశుద్ధ మనోమలాః ॥

తా॥ అలలు నీటియందే పుడుతూ లయిస్తూవున్నట్లు జీవులు
ఈలోకమునందే జన్మిస్తారు, మరణిస్తారు. మానసిక మాలిన్యములవలన
శుద్ధిలేని మనస్సుగలవారు స్వర్గానికి పోజాలరు. నైతికమైన శుద్ధివలననే
నిజమైన తీర్థసేవనం జరుగుతుంది గాని, కేవలం బాహ్యమైన
తీర్థయాత్రలవల్ల కాదని ఋషులు చెప్పారు.

వది మడి? ఎక్కడ శుచి?

మన ఆచారాలలో శుచి, మడి ఎంతో ముఖ్యమైనవిగా ఎందరో తలచి పాటిస్తారు. యూదులు, ముసల్మానులు గూడ వీటినెంతో ముఖ్యమైనవిగా తలుస్తారు, పాటిస్తారు. భగవద్గీతలో శుచి సత్ప్రధానమని, దైవీసంపదకు సంబంధించినదనీ చెప్పబడ్డది.

శుచికిగల ప్రాధాన్యత ఆరోగ్య సంబంధమైనదని, ప్రజలు దానిని మరింత శ్రద్ధగా పాటించగలందులకు దానికి మతపరమైన విలువనాపాదించి మన పూర్వ ఋషులు చెప్పారనీ కొందరంటారు. అయితే యిట్టి వివరణ పాక్షికమైనదేనని చెప్పాలి. అది మన ప్రాచీన ఋషుల దృష్టిలో ఒక్క అంశమే.

కారణం, కేవల దేహారోగ్యబలాలకు మాత్రమే ఎన్నడూ మనుషులు ప్రాముఖ్యాన్నివ్వలేదు. అట్టి దేహారోగ్యాన్ని ఒక వ్యక్తి ఎలా వినియోగిస్తాడన్నదానినిబట్టి అతడి ఔన్నత్యాన్ని, ఆరోగ్య బలాల సార్థకతను వారు విలువకట్టారు. లేకుంటే మహాబలులుగా వర్ణించబడిన రాక్షసాదులకూ కీర్తి దక్కువలసినదే. కీచకుడు, భీముడు ఒక్కటేనా? స్నాన భోజనాది విషయాలలోనూ, వ్యాయామం విషయంలోనూ మనవారు చెప్పిన సూత్రాలను పాటిస్తే రక్త ప్రసరణ చురుకుగా జరిగి, రక్త శుద్ధి కలిగి మేథాది ధాతువులకు శుద్ధి, పటిమకలగడం శాస్త్రీయంగా వాస్తవమైతే కావచ్చు. ఈ సత్యం పశుపక్ష్యాదులకూ తెలుసు. కుక్కలు, గాడిదలు వంటి జంతువులు అప్పుడప్పుడూ వేగంగా పరుగులు తీసి ఆడడం చూస్తాము. పిచ్చుకలు, కాకులు వంటి పక్షులు, జంతువులుగూడ అవకాశమొచ్చినప్పుడు నీటిలో స్నానం చేయడం చూస్తాం. కొన్ని పశువుల మందలు కేవలం శాఖాహారాన్నే భుజించడం చూస్తాము. ఇంత మాత్రంచేత వాటికి మడియున్నదని మన పెద్దలు చెప్పలేదు. ప్రాచీన ఆచారాలలో శుచిలో మరొక అంశముండితీరాలి.

శుచిలో మూడంశాలున్నాయి: కాయిక, వాచిక, మానసికములు. భగవద్గీతాది గ్రంథాలలో చెప్పబడిన సత్వగుణము, దైవీసంపద అనబడే లక్షణాలుకల్గి వుండడం మానసిక శుచి. రజస్తమోగుణాలుగాను, ఆసురీ సంపదగానూ వర్ణించబడిన లక్షణాలు అశుచి. శుచిగల మనస్సుండి వాక్కు శుచిగా వుండడం సరైన వాచికమైన శుచి. మనస్సు కల్మషంతో నిండి కేవలం సభ్యతకోసం మాటలు మృదువుగా మాట్లాడడం మిథ్యాశౌచం. ఇది ఆత్మవంచన, పరవంచన. అట్టి వంచన ప్రధానంగా మానసిక అశౌచానికి లక్షణం. కేవలం బాహ్యేంద్రియాలను నిగ్రహించి గుర్తించడం వ్యర్థమేగాదు, వంచన అనే మాలిన్యాన్ని అభ్యాసంగా మనలో మరింత బలపరచి మనస్సును అంతకంతకూ మలినపరచే దోషమని దీనిని గుర్తించాలి.

అలానే శరీరాన్ని మాత్రమే మడి, ఆచారాలతో తోముకొని అంతరంగాన్ని మలినంగా వుంచుకోవడం గూడ వంచనయే. దోషమే! మొదట అట్టి వ్యక్తులకు ఋషి వాక్యాలమీద శ్రద్ధ, ఆసక్తి లేవని, అందుకనే శుచియొక్క తత్వాన్ని తెలుసుకోయత్నించలేకపోయారనీ తెలుసుకోవాలి. ఒక వంక తాము పవిత్రమని “విశ్వసించే” విషయంపట్ల ఆసక్తి లేకపోవడమేమిటి? ప్రపంచంలో డబ్బు విలువైనదని గుర్తించిన వాళ్ళమందరమూ దానిని ఎలా సంపాదించాలో, పొదుపు చేయాలో శ్రమతో తెలుసుకొని అలా చేయడంలేదా? అలా క్రియారూపం ధరించే ప్రీతే, శ్రద్ధే, విశ్వాసమే నిజమైనదని గుర్తించాలి. మనకు కలసివచ్చిన కాలంలో మన చుట్టూ చేరి ఆప్యాయతను, గౌరవాన్నీ వొలకబోసే వారందరూ కష్టకాలంలో వీసమెత్తు సహకరించనపుడు వారిదీ ప్రేమేనా? - ఎన్నికల ముందు ఓట్ల కోసం ప్రజలపై పుట్టుకొచ్చిన కొందరు రాజకీయనాయకుల ప్రేమలాగ ! ఇంకా చెప్పాలంటే బాగామేసి బలిసిన

గొట్టేమీద తోడేలుకుగల ప్రీతి వంటిదే గదా అది? ఆ ప్రీతి వెనుక దాగి యున్నది ఆ జీవిని సశింపచేసేనా సరే వాడుకోవాలన్న హింసాత్మకమైన భావనే! ఈ ఉదాహరణలలో బాహ్యంగా కనిపించే ప్రీతి అంతరంగికమైన క్రౌర్యానికి మేలిముసుగైనట్లు మిథ్యాప్రాయమైన శుచి, దాని పట్ల ప్రీతి, శ్రద్ధల వెనుక మిథ్యత్వం దాగియుంటుంది. అంతరంగిక మాలిన్యం దాగియుంటుంది. కనుక అట్టి శుచి వాస్తవానికి మాలిన్యమే!

శ్రీమతి తార్కాడ్ ఒకసారి నైవేద్యం పెట్టిన పాలకోవా బిళ్ళను మైలసోకిన బలరాం మాన్కర్ ద్వారా పంపినపుడు దానిని ప్రీతిగా ఆరగించారు సాయి. కానీ అన్నపూర్ణాబాయికి మైలసోకినప్పుడు మసీదులోకి అడుగుపెట్టనివ్వలేదు. మరి బాబా మైలను పాటించినట్లా, నిరశించినట్లా? బల్వంత్ నాచ్చే పవిత్ర ఏకాదశివాడుగూడా భోజనం కోరాడని విసుక్కున్న వంటవానిని, వంటలో ఉల్లిపాయ వాడుతున్నందుకు నాచ్చే అత్తగారిని నిందించిన దాదాకేల్కరును బాబా మౌనంగా మందలించారు. తాత్యా చేత ఏకాదశి ఉపవాసం మాన్పించారు. కుశాభావు చేత, దాసగణు చేత ఉల్లిపాయ తినిపించారు కూడా! మరి సాయి సనాతన సాంప్రదాయానికి వ్యతిరేకా? ఆర్షధర్మాచరణలోని అర్థాన్ని, ఆంతర్యాన్ని గ్రహించక పాటించే కేవల బాహ్యచారానికి, బాహ్యదంబరానికి సాయి వ్యతిరేకి! సనాతన యూదు ధర్మాన్ని ధ్వంసం చేస్తున్నాడని ఏసుక్రీస్తును యూదు మతగురువులు నిందించారు. అప్పుడు ఏసు, “నేను ధర్మాన్ని నాశనం చేయడానికి రాలేదు; దాన్ని పరిపూర్ణం చేయడానికే వచ్చాను” అని అన్న మాటలు శ్రీ సాయికి వర్తిస్తాయి. అందుకే సాయి ఒకసారిన్నారు : “శరీరంలో ఒక హీనజాతివాడున్నాడు. వాడిని ముందు వెళ్ళగొట్టాలి” అని.

పారాయణ, సప్తాహము దాతున్నామను, అనుష్ఠానం అంటే ఏమిటి?

పారాయణంటే భగవంతుని లీలలు, అవతార విశేషాలు చదువుకొంటూ, వింటూ అందులో పరాయణతచెందడమే. క్రమంగా మన తలంపులు, ఆచరణ, ఆశయాలు అన్నీ ఆయనపరంగా మారడమే-సంసారుల జీవితాలు తమ కుటుంబ శ్రేయస్సే లక్ష్యంగా కలిగినట్లు, ఏమి చేస్తున్నా, ఎక్కడున్నా మరపురానట్లు, మానవులందరూ తాము తమ శరీరాలు, పేర్లు అన్న భావంతో తాదాత్మ్యం చెందినట్లు - భగవంతుని ప్రీతిని, స్మరణనూ పెంచేవిగా మారేలాగున చదవడము, మననం చేయడము-యివే పారాయణ. ప్రేయసికి ప్రియమైనవన్నీ ప్రియునికి ప్రీతికరములై, మిగిలినవన్నీ అయిష్టమైనట్లు క్రమంగా మన సద్గురువుకు ప్రీతికరమైన మాటలు, పనులు, నడవడమే మనకు ప్రీతికరములవడం పరాయణత. అది కల్గేలా సంధ్రంధాలను చదవడం పారాయణ.

ఇలా ఒక స్థాయిదాకా ప్రీతి కల్గొక, కనీసం 7 రోజులు ఆ భగవంతుణ్ణి, లేక సద్గురువునూ, ఆయన లీలలనూ స్మరించడంలో గడపదలచి అందుకోసం ఆయనలోని దివ్యలక్షణాలను, లీలలను స్ఫురింపజేసే నామాలతో గానం చేయడం, సాటివారు చేస్తుంటే వినడం-యిదే సప్తాహమంటే. ఇలానే 7 రోజులలో ఒక్క పారాయణ చేసి దాని సహాయంతో నియమంగా అన్ని రోజులూ ఆయన స్మరణను నిల్పుకొనడం ఒకరకమైన సప్తాహ పారాయణ. 7 రోజులలో యింతటి శ్రద్ధతో ఎన్నిసార్లు వీలవుతే అన్నిసార్లు చరిత్ర పారాయణము చేయడము, పూజ, స్తోత్రాలతో గడపడం-ఉత్తమమైన సప్తాహ పారాయణ. ('అహస్సు' అంటే రోజు, సప్త + అహము సప్తాహము, 7 రోజుల కాలము అని అర్థం).

సన్యాసులు ఆరోగ్యము, వయస్సు వున్నంతకాలం 3 లేక 5 రాత్రులకు మించి ఏ ఊళ్ళోనూ వుండకుండా భిక్షాటనతో జీవిస్తూ సంచరిస్తూవుండాలి. వర్షాకాలంలో మాత్రం ఒక పుణ్యక్షేత్రంలోనో, మఠంలోనో, ఆలయంలోనో వుండి ప్రత్యేకమైన వ్రతాచరణలో గడుపుతూ ప్రజలకు ధర్మబోధ చేయడం చాతుర్మ్యవ్రతం. అనుష్ఠానము అన్నమాటకు అన్ని అంగాలతో గూడిన యోగసాధన, ఇష్టదేవతార్చన, మంత్ర జపాలు చేయడం; అదీ సదాచారంతో సహా చేస్తేనే అనుష్ఠానమవుతుంది.

బల్లి శాస్త్రం

సృష్టిలోని రూపాలన్నింటిలోనూ ఒకే చైతన్య శక్తి ప్రకట మవుతుందని ఆధ్యాత్మికత చెబుతుంది. అలానే సృష్టిలోని వస్తువులన్నీ ఒకే శక్తియొక్క రూపాలని, కనుక సృష్టిలో ఏ మూల ఎంత చిన్న క్రియ జరిగినా స్వల్పంగానో, అధికంగానో తక్కిన సృష్టంతటినీ అది ప్రభావితం చేస్తుందని, అలానే సృష్టిలోని తక్కిన అన్ని క్రియల చేత, వస్తువుల చేత అనుక్షణము ప్రభావితమవుతుందని నేటి భౌతిక విజ్ఞానశాస్త్రం ఎంతగా నిరూపిస్తూవున్నదో “విజ్ఞాన వీచికలు” అనే గ్రంథంలో వివరించాము. ఈ రెండు సూత్రాలపై ఆధారపడి మనదేశంలో అనాదిగా “సరిగా అన్వయించుకోగలిగితే దేనిని గమనించి అయినా సృష్టిలోని మరే విషయం గూర్చునూ తెలుసుకోవచ్చు!” అన్న సూత్రాన్ని మన పూర్వీకులు ఏర్పరచుకొన్నారు. ఇందుకుపకరించే అనేక శాస్త్రాలను వారు రూపొందించ యత్నించారు. వీటిలో శకునశాస్త్రమొకటి.

బల్లి మనము నివసించే గదులలో గోడలపై జీవిస్తుంది. సామాన్యంగా అది పట్టుతప్పి క్రిందపడదు. కనుక దానిపాటు ప్రకృతిలో ఒక ప్రత్యేకమైన మార్పును సూచిస్తుందన్న భావం ఈ శాస్త్రానికాధారమై యుండాలి.

ఒక జీవిలో కలిగే ప్రాణక్రియకు సాటి జీవులపై ప్రభావ ముంటుందని నేటి నూతన వైజ్ఞానిక రంగమయిన ‘సైకోట్రానిక్స్’ చెబుతుంది. (దీని వివరణ ఎవరిపై బల్లిపాటు సంభవిస్తుందో వారి శరీరంలోని ప్రాణ క్రియలో ఏదో సూక్ష్మము, అసహజము అయిన మార్పు కలిగివుండాలన్న భావం ఈ శాస్త్రానికాధారమై యుండవచ్చు. అందుకే బల్లిపాటు ఫలితాలుగా చెప్పబడ్డది) ఎక్కువ భాగం దేహ

ఆరోగ్యానికి, మానసిక వికారాల మార్పులకు, వాటి పర్యవసానాలకు సంబంధించినదై యుంటుంది. అయితే ఈ 'శాస్త్ర' సూత్రాలను ఎంత నిర్దిష్టమైన పరిశీలనపై ఏర్పరచారన్నది మనం గమనించి చూడవలసినదే. కారణం? మధ్యకాలంలో వ్యతిరేక మూఢనమ్మకాలను ఆధారంచేసుకొని పొట్టకూటిని సంపాదించుకోడానికి కొందరు ఎన్నో నకిలీ శాస్త్రాలను ప్రచారంలోకి తెచ్చారు. కనుక ఈ శాస్త్రం ఏ కోవకు చెందిందో అన్నది సంశయాస్పదమే! అయితే నిజమైన ఆస్తికుడికి ఇట్టి శాస్త్రాలతో ఎట్టి ప్రమేయాలు లేవని గుర్తించాలి. మశీదు గోడపై బల్లికూసినప్పుడు శకునమేమని ప్రశ్నించిన భక్తుడికి సాయి చెప్పిన సమాధానంలో ఈ భావమే స్ఫురిస్తుంది. సర్వం కర్మసూత్రాన్ననుసరించే జరుగుతుందని విశ్వసించినా లేక దైవ సంకల్పంవల్లనే జరుగుతుందని తలచినా ఈ శాస్త్రాలవలన మనకు ఒరిగేది ఏదీలేదు. మన భక్తిశ్రద్ధల వలన మన చైతన్యస్థాయి పై రెండు కారణాల వలన జరుగవలసినదానిని మార్చగలుగుతుందని తలిస్తే, అట్టి సాధన తానెల్లప్పుడూ చేస్తూవుంటే ఇటువంటి శాస్త్రాలతో పనిఏమి? అంతేకాక అంతటికీ దైవమో లేక కర్మో మాత్రమే కారణమన్న ధృఢవిశ్వాసాన్ని, అది ప్రేరేపించే సంపూర్ణ శరణాగతిని, సుఖదుఃఖాది ద్వందాలపట్ల నిర్విప్లవమయిన సమానస్థితిని, ఇట్టి శకునాది శాస్త్ర విశ్వాసాలు చెదరగొడతాయి, కనుక ముముక్షువులకవి నిషిద్ధం. తక్కిన వారికి అనివార్యంగా జరుగవలసిన వాటినే శకునాది శాస్త్రాలు సూచిస్తాయి. కనుక-అవి నిర్దిష్టమయిన శాస్త్రాలే అయితే - వాటిని ముందుగా తెలుసుకున్నందువల్ల ఒరిగేదేమీ వుండదు. కాగా వూరికే వ్యర్థమయిన ప్రలోభాలకు, మానసిక బలహీనతలకు మాత్రమే ఇవి కారణాలవుతాయని మనం గుర్తించాలి.

పుత్ర పాత్రాభివృద్ధిరస్తు

శృతులు మానవుడు సంతానాన్ని బడసి పితృబుణం తీర్చాలన్నాయి. అయితే బహుసంఖ్యలో బిడ్డలుండాలని వారు చెప్పలేదు. మన తదనంతరం మనకు పిండోదకాలర్పించడానికి కొడుకులు లేకుంటే పుణ్యలోకాలు దక్కవని వారు చెప్పిన మాటలలో ఎంతో లోతైన భావమున్నది.

తమ జాతి, వంశము నిలవాలన్నది జీవులన్నింటికీ ప్రకృతి సిద్ధంగా వున్న కోరిక. యోచనాశక్తి గల మానవులు తమ సంతానం ఉత్తమంగాను, పవిత్రంగానూ రూపొంది వంశానికి కీర్తి, పుణ్యము గడించాలని ఆశించడం సహజం. అది స్వార్థంగాదా? పైగా వారు కీర్తిగడించినందువలన గతించిన పెద్దలు పై లోకాలలో పొందేదేమిటి? ఉత్తమవంశంలో యోగభ్రష్టులైన ఉత్తమసాధకులు జన్మించి తమ యోగాన్ని కొనసాగించుకోవాలని వారి కోరిక. ఉత్తముడైన యోగి, జ్ఞాని, జ్ఞానవైరాగ్యాలు గల సన్యాసి జన్మిస్తే కొన్నితరాల పెద్దలు గూడ తరిస్తారని ఋషివాక్యం. మానవాళికి గూడ ఎంతో మేలు జరుగుతుంది గదా! ఇలాంటి జగద్విత్తానికి దోహదం చేయడమే ప్రతి కుటుంబము యొక్క పవిత్ర కర్తవ్యమని పెద్దల భావం. అదే జన్మ సార్థకత. ఇలాంటి వంశోద్ధారకులైన బిడ్డల జననమే ఆశీస్సులతో సూచించబడింది గాని కేవలం కోడిపిల్లలాగ సంఖ్య ప్రధానమనితలచరాదు. కారణం బహుసంతతి దరిద్రలక్షణంగా పలుచోట్ల ప్రాచీన గ్రంథాలలో కనిపిస్తుంది. అంతేగాదు. పవిత్రమైన ధర్మాచరణలేని బిడ్డల వలన పితృదేవతలు సైతం అభోగతి పాలవుతారని, అట్టివారు కేవలం లాంఛనంగా

శ్రాద్ధాది కర్మలు చేసినా వ్యర్థమనీ ధర్మశాస్త్ర గ్రంథాలు చెబుతున్నాయి. భగవంతునియందు నిజమైన భక్తి లేనివాడికి కర్మాచరణ ఫలితం శూన్యమని ధర్మశాస్త్రాలన్నీ చెబుతున్నాయి. కనుక కలిగిన పరిమితమైన కొద్దిమంది సంతతి ఉత్తమ సంస్కారవంతులుగావాలన్నది పెద్దల ఆశీర్వాచనానికి అర్థం. అంతేకాదు, ఇద్దరు లేక ముగ్గురు బిడ్డలు కలిగాక దంపతులు సోదరీసోదరులవలే జీవించగల్గడం మానవజీవితాదర్శంగా చెప్పబడ్డది. కారణం పరిమితసంఖ్యలో బిడ్డలుంటే తల్లిదండ్రులు వారి విద్య, పెంపకాలలో తగు శ్రద్ధ తీసుకొని వారిని సంస్కరించడం సాధ్యమౌతుంది. ఈ విషయాన్నే శ్రీ రామకృష్ణ పరమహంస ఎన్నో సందర్భాలలో సూచించారు.

ప్రశ్నల గాలి

మనకు ఈ జీవితంలో జరిగే ప్రతీదీ పూర్వకర్యానుసారం జరుగుతుందని మన ప్రాచీన గ్రంథాలు చెబుతున్నాయి; దైవనిర్ణయం ప్రకారం జరుగుతాయని క్రైస్తవ, ఇస్లాము గ్రంథాలు చెబుతాయి. అంటే వాటిని మనంగా మార్చుకోనే అవకాశమే లేదన్నమాట. ఇక ప్రశ్నలు చెప్పే వారిదగ్గరకు పరిగెత్తడమెందుకు? అటు దైవాన్ని, యిటు కర్మనూ గూడ విశ్వసించలేని బలహీనత మాత్రమే అట్టివారిలో కన్పించేది. అంటే దైవంపట్ల దృఢవిశ్వాసం లేకపోవడమే జరిగేది. వాటిని మార్చగల సమర్థులు దైవము, లేక వారి ప్రతిరూపమైన సద్గురువులు. వారిని త్రికరణ శుద్ధిగా ఆశ్రయిస్తే సరిపోదూ? ఇది ఆలోచించాలి.

ఒకవేళ ప్రశ్నకు వెళితే వారు మనంకోరేది జరుగదని చెప్పినా, జరుగుతుందని చెప్పినా వారివద్దకెళ్ళినందువలన ఒరిగేదేముంది? అదెలాగూ జరుగడమో, జరుగకపోవడమో అన్నది మారదుగదా?

అలాగాదు, అది తెలిస్తే మనస్సుకు స్థిమితం కుదురుతుందంటారా? అది నిజంగాదు. వారు చెప్పిన గడువుతీరేదాకా వారు చెప్పేది నిజమయ్యేదీ లేనిదీ మనకెలాగూ తెలియదుగదా! ఒకరికి నిజమైనా యింకొకరికి జరుగకపోవడం చూడవచ్చు. అంటే ఒక విధంగా కొందరికి జూదంపట్ల వ్యామోహం వుండడంలాంటిదే మరికొందరికి ప్రశ్న చెప్పించుకొనడంమీద వుంటుందని గుర్తించాలి. జూదం వలెనే వీరికి గూడ అటు దైవంమీద, కర్మమీద విస్వాసం లేకపోవడమే మనకు తెలిసేది. ఒకవంక దైవస్వరూపులైన సద్గురువును కొలుస్తూ మరొకవంక నిష్ఠ, ఓరిమి కలిగివుండాలని అందరు మహనీయులూ చెబుతున్నారు. దైవము, గురువులపట్ల నిష్ఠ-ఏకాగ్రమైన విశ్వాసము, ప్రేమ-మరొకవంక

జరుగునున్న, జరుగుతున్న, జరిగినవాటిగురించి ఓరిమీ కలిగియుండడమే ఆస్తికత అంటే. ప్రశ్నలకు పరిగెత్తడమొక ప్రచ్ఛన్నమైన నాస్తికత. అట్టి వారికి దైవభక్తి, విశ్వాసమూ సడలి బలహీనులయ్యారని అర్థం.

జ్యోతిషాది శాస్త్రాల సహాయంతో ప్రశ్న చెప్పేవారికి శాస్త్రంమీద తప్పుమోపి తప్పుకొనే అవకాశం వున్నది. ఉపాసన, అంజనము, కోడిగుడ్డు ప్రశ్నల్లాటివి చెప్పేవారిజోలికి అసలు పోవద్దు. అదొక విషవలయం. మొదట ప్రశ్న, తర్వాత కోరిక నెరవేరడానికో, కష్టం తీరడానికో జపాలు, పూజలు, గురుకట్నాలు, అవి జరుగకుంటే చేతబడియన్న మాటతో మనిషిని బానిసను చేసుకొంటారు. భగవంతుడు, సద్గురువూ మనకు శ్రేయస్కరమని, న్యాయమనీ తలిస్తే తీరుస్తారని విశ్వసించి వారినే నిష్ఠ-ఓరిములతో సేవిస్తూ, అవి తీరకుంటే ఓరిమివహించి, వాటిని తీర్చుకునే ధర్మబద్ధమైన యత్నం మాత్రం విడవకుండా వుండడమొక్కటే మార్గం. వాల్మీకి, వశిష్ఠుడు, విశ్వామిత్రుడు, వ్యాసుడు మొదలైన ఋషులెందరో కష్టాలపాలైన రాముణ్ణిగాని, సీతనుగానీ యిలా ప్రక్కదారి పట్టించక ఓరిమి, నిష్ఠలతో గూడిన గురుసేవమాత్రమే ఆశ్రయించనివ్వడం చూచియైనా మనం సరైనదారిన పోవాలి. లేకుంటే ఒకవంక మన భక్తి విశ్వాసాలు పాడవుతాయి; మరొక వంక ప్రపంచంలో యింత చెడుకు మనంగూడ దోహదం చేసినట్లవుతుంది; చివరకు ఆధ్యాత్మికతకే నాస్తికులనుండి నిందలు తెచ్చిన వారమవుతాము. ఇంత చెప్పినా విడవకుండా వాటికై పరిగెత్తేవారి సాంగత్యం-జూదరి సాంగత్యంలా చెడ్డదని తెలిసి దూరంగా వుండండి. ఇది అనాదిగా ఋషులు, బుద్ధుడు మొ॥న వారంతా చెప్పినది; ఈ నాడు సాయి తెల్పుతున్నదీను!

దానం ఎలా చేయాలి?

భక్తులెవరికి ఏమిచ్చినా, ఏ సహాయం చేసినా, అది సాటి మానవునకు చేసినట్లు తలచరాదు. సర్వ రూపాలలోనూ ఎల్పప్పుడూ బాబాగారే సంచరిస్తున్నారన్న గుర్తింపు కలిగివుండాలి. వారికి సమర్పించినట్లే తలచాలి. లేకుంటే అట్టి దానంలో, సేవలో కొన్ని లోపాలేర్పడుతాయి. మొదటిది, తానిచ్చినది తనదేనన్న భ్రాంతి కలుగుతుంది. బాగా యోచిస్తే మన దేహమానసాదులనుండి, ప్రపంచంలోని సర్వవస్తువులూ భగవంతునికే చెందుతాయి. “అల్లామాలిక్” ఆయనిచ్చినదానిని కృతజ్ఞతతో కూడిన సేవాభావంతో ఆయనకు గాని, ఆయన ధరించిన రూపాలైన ప్రాణులకు గానీ సమర్పిస్తున్నామని గుర్తుంచుకోవాలి. ఇది గుర్తించినపుడు మనలను సహాయం అర్థించిన వారిపట్ల న్యూనతాభావం కలుగదు. చులకనైన భావంతో సమర్పించేది పుణ్యాన్ని హరిస్తుంది. ఆ కారణంగా సమర్పించకపోవడం మరింత దోషం. సరైన భావంతో సమర్పించినదే సాత్వికమైన దానం. ఈ విషయాన్ని తెల్పడానికే భగవద్గీతలో శ్రీకృష్ణుడు దానినెల్లప్పుడూ “తత్సత్ బ్రహ్మార్పణమస్తు” అన్న భావంతో చేయమన్నారు. అలా చేసే దానం వలన పుణ్యము, దాని ఫలితమైన ఉత్తమ లోకాలూ, సిరిసంపదలతో కూడిన పునర్జన్మ రూపాలలో కర్మ ఫలితం మనలను బంధించక, చిత్త శుద్ధిని, వివేక వైరాగ్యాలనూ సిద్ధింపజేసి, మనకు శాశ్వత దుఃఖ నివృత్తి కలిగేలాగా చేస్తుంది. అంతేకాదు కర్మత్వభావంతో ఆప్తులైన సాటి జీవులకు మనదైన వస్తువును దానం చేస్తున్నామన్న భావంతో సమర్పించినా, సహకరించినా, అది ఋణానుబంధమై, మనలను జన్మ చక్రంలోకి లాగుతుంది. అట్టి సహకారాన్ని పొందినవాడి పాత్రతనుబట్టి ఫలితం మనకూ సంక్రమిస్తుంది. సాత్వికమైన దానం మాత్రం భగవదనుగ్రహాన్ని ప్రసాదిస్తుంది. అట్టి ఫలితం శాశ్వతం.

ఉత్తర ఉత్తర శతలక్ష్మి

మన దేశంలో ప్రతి సంవత్సరము వేసవి కాలం తీవ్రంగా ఉండడం మనకలవాటే. అయినా ఎప్పటికప్పుడు మనకు దుర్భరమనిపిస్తూనే వుంటుంది. ఆ తపనకూ, దాహానికీ భరించలేక ప్రతివారూ చల్లని పానీయాల కోసం తాపత్రయపడతారు. పిల్లలు ఐస్ క్రీంల కోసం, పెద్దలు ఫ్రీజ్‌లోని నీరు, స్నాప్స్ మొదలైన వాటిని సేవిస్తారు. అయినా ఎంత నీరు త్రాగినా దాహం తీరలేదని నిట్టూరుస్తారు. వాస్తవానికి అంత చల్లని పానీయాలు త్రాగడం వేసవికాలంలో మంచిదికాదు. కానీ శ్రేయస్కరంకానివి, కేవలం ప్రీతికరమైనవీ కోరడం మానవనైజం గదా! మానవులలోని యీ బలహీనతను తమ స్వలాభం కోసం వాడుకొనేవారు రకరకాల ఎడ్వర్టైజ్‌మెంట్ల ద్వారా ఆరోగ్యానికి హానికరమైన వస్తువులను అమ్ముకొని లాభాలు గడిస్తారు. మానవులలోని యీ బలహీనతకు తోడు ఫ్యాషన్ అనే జాడ్యం మరొకటున్నది. తమ ఇంట్లలో ఫ్రీజ్‌ల వంటి పరికరాల సహాయంతో అతిచల్లని పానీయాలను సిద్ధంచేసి అతిథులకు సమర్పించడం తమ హోదాకూ, అంతస్తుకూ చిహ్నాలని వీరు భ్రమిస్తారు. ఎంతోమంది శాస్త్రజ్ఞులూ, వైద్యులూగల మన దేశంలో ప్రభుత్వం ప్రజలకిట్టి విషయాలలో ఏ విధమైన హెచ్చరికలనూ చేయక ఉపేక్షించి ఊరుకొంటుంది. ప్రజలను శ్రేయోమార్గాన నడిపించవలసిన ప్రభుత్వం గూడ ఒక వంక యిట్టి విషయాలలో మౌనం వహించడమేగాక, మరొకవంక ప్రజాభిప్రాయాలను, అభిరుచులనూ ప్రభావితం చేసే బడా వ్యాపారస్తుల ప్రచార కార్యక్రమాలకు సినిమా, రేడియోవంటి ప్రచారసామగ్రిని అందజేస్తుంది.

అతిచల్లటి వస్త్రపులను సేవించడం, ఎండవేళ ఒకటికి రెండుసార్లు చన్నీళ్ళతో స్నానం చేయడం వంటివి వేసవికాలంలో చేయడం ఆరోగ్యానికి మంచిది గాదు. చుట్టూ వాతావరణం అంతవేడిగా వున్నప్పుడు శరీరాన్ని అంతగా చల్లపరిస్తే ఆ రెంటికీ మధ్యగానున్న ఉష్ణోగ్రత స్థితికి వ్యత్యాసమెక్కువవుతుంది. కనుక శరీరానికి వాతావరణంయొక్క వేడి మరింత సోకి, శరీరగత ధాతువులు దెబ్బతినే ప్రమాదమున్నది.

ఎండ తీవ్రంగా వున్నప్పుడు వేడిగా వుండే పానీయాలు సేవించడం మంచిది. అవి శరీరం యొక్క ఉష్ణోగ్రతను పెంచుతాయి. అప్పుడు దానికి, చుట్టూ వాతావరణానికీ మధ్యగల ఉష్ణోగ్రత పరిమితి భేదాన్ని తగ్గిస్తాయి. కనుక శరీరగతధాతువులకంత దెబ్బ వుండదు. అలానే వేడి నీళ్ళతో దేహాన్ని క్షాళనం చేసుకోవడం ఎంతో మేలు చేస్తుంది.

పై కారణాలుగానే A.C. గదులలో ఎండవేళ వుండడమంత శ్రేయస్కరం కాదు. పనిబడి వాటినుండి బైటకు వచ్చినప్పుడు శరీరానికి ఎండతాకిడి ఎక్కువ అవుతుంది. ఏ.సి. గదులలో నివసించడం వలన దీర్ఘకాలపు నష్టాలు గూడ వున్నాయి. ప్రకృతిసిద్ధంగా వివిధ ఋతువులలో వచ్చే వాతావరణంలోని సహజమైన విభిన్న పరిస్థితులకు మానవదేహం గురికావటం ఆరోగ్యరీత్యా ఎంతో మంచిది. దానివలన ఆరోగ్యం దృఢతరమౌతుంది. శరీరతత్వానికి ప్రతిఘటన శక్తి పెరుగుతుంది. అందుకే పంజాబ్, కాశ్మీర్ మొదలైన ప్రాంతాలలో నివసించేవారు ఎంతో ధృఢంగానూ చక్కటి దేహకాంతిగలవారైయుంటారు. ఆ ప్రాంతాలలో అటు శీతాకాలము, యిటు వేసవికాలమూ కూడా మన ప్రాంతాలలో కంటే ఎంతో తీవ్రతరంగా వుంటాయి. అటువంటి వాతావరణంలో

నివసించేవారి దేహాలు దృఢంగా అందంగా వుంటాయి. శాస్త్రీయమైన యుగంలో నివసించే మనం ఫ్యాషన్ వంటి ఆధునిక మూఢ నమ్మకాలకు లోనుగాక శాస్త్రీయము, ఆరోగ్యకరమూ అయిన పైసూత్రాలనుసరించి జీవించగలగడం మన వివేకానికి కొలబద్ధ. చలిదేశాలవారు (విదేశీయులు) మన దేశంలో వున్నప్పుడు వేసవికాలంలో ఎక్కువగా శాస్త్రీయమైన సూత్రాలనే అనుసరిస్తారు. వారిననుకరించడంరీత్యా అయినా - అధునాతనమైన ఫ్యాషన్ గానయినా - మన జీవిత విధానం మెరుగుకాగలదు. పిచ్చిలో గూడా ఒక క్రమం “మెథడ్-ఇన్-మాడ్ నెస్” సిద్ధించగలదు. వేసవికాలానికి ఆరోగ్యకరమైన సూత్రం “ఉష్ణం ఉష్ణేన శీతలమ్” అన్న ఆర్యోక్తే!

మండు వేసవిలో ఒక రోజున, మసీదులో సాయినాథునికి చల్లదనాన్ని కల్పించాలని ఆయన వారిస్తున్నా వినకుండా భక్తులు ముంగిటంతా నీళ్ళుచల్లారు. కాని ఆయన మండుతున్న ధుని (నిరతాగ్ని హోత్రము) లో మరిన్ని కట్టెలు వేసి ప్రజ్వలింపజేసి దాని చెంతనే కూర్చున్నారు. విస్తుబోయిన భక్తులను గూడ అలానే చేయమన్నారు. అలా కూర్చున్న భక్తులు కొద్ది సేపట్లో గాలి చల్లగా సోకటం చూచి ఆశ్చర్యపోయారు. ఆధునికులు, పట్టణ వాసులూ అయిన ధనిక భక్తాగ్రేసరులకంటే భగవంతుని బానిస, “పిచ్చి ఫకీరూ” అయిన సాయి యొక్క శాస్త్రీయ విధానమే మేలు; ఏనాటికైనా ఏ విషయంలోనైనా అంతే!

అచల సంప్రదాయమంటే ఏమిటి ?

వేమనయోగి వలన ప్రసిద్ధికెక్కిన జ్ఞానమార్గమే యీ అచల సంప్రదాయం. అచల మంటే చలనము లేనిది. అంటే పరబ్రహ్మమే. స్వర్గాదిలోకాలనుండి నామరూపాలతో గూడిన సృష్టి అంతా మార్పు, నాశము గలది. వాటికతీతమైనదానినే వీరు అచలమంటారు. నిజానికి ఆ సంప్రదాయంలో గూడ బ్రహ్మజ్ఞానియైన గురువునాశ్రయించక వేరు మార్గమే లేదని వేమన స్పష్టంగా చెప్పారు. అట్టి సద్గురుని అనుగ్రహం వలన బ్రహ్మజ్ఞానం కల్గాక, 'నేనుజీవుడను', శిష్యుడను, ఆయన నా గురువు, అనే భావం నశించినప్పుడు యిక గురువు, సాధనలు ఏముంటాయి? కాని బ్రహ్మజ్ఞానాన్ని సాధించకనే కొందరు యీ వాక్యాలను వల్లిస్తున్నారు. వీరు, 'మాకు కర్మలు అంటవు, సద్గురువుతో వనిలేదు' అని అంటున్నారంటే వారికి మనకు మధ్య, వారికీ-సద్గురువుకూ మధ్య వీరికింకా భేదమున్నదన్నమాట. తమ శరీరాలే తామన్నభ్రాంతి వీరికి వున్నది. సద్గురువులను ఆశ్రయించకపోవడంవలన వీరు యిట్టి స్థితిలో చిక్కుకున్నారు. వీరికే పూర్ణత్వం వచ్చివుంటే శ్రీ సాయి వలెను, శ్రీ రమణ మహర్షివలె లేరేమి? నిజంగా పూర్ణత్వం పొందిన శ్రీ సాయి, రమణ మహర్షి, శ్రీరామకృష్ణ పరమహంస, చివరకు వేమన యోగి గూడ వీరిలాగా మాట్లాడనూలేదు, జీవించనూలేదు. సద్గురువును ఆశ్రయించకుండా ఏ శుష్కవేదాంతినో నమ్మి, వారివలన వినిన వేదాంతం వల్లిస్తుంటే 'నేను జ్ఞానిని' అనే భ్రాంతి కలుగుతుందని, దానినుండి తప్పించుకోవడం అసాధ్యమనీ మహాత్ములందరూ చెప్పారు.

ఈ మధ్య అచలగురువులమని చెప్పుకొనేవారెందరో ఒక కుయుక్తికి పాల్పడుతున్నారు. అప్పటికప్పుడే గురుని స్థానము, లేక, ఆత్మ జ్యోతిని చూపిస్తామంటారు. 'శిష్యుల'ను కన్నులు మూసుకోమని చెప్పి, వాటిపై చేతులు పెట్టి అదుముతారు. ఆ వత్తిడివలన శిష్యులకు 'గాడాంధకారము' కనిపిస్తుంది; ఇంకొంచెం నొక్కితే అప్పుడు కనుబొమ్మలమధ్యగాని, కొంచెం ప్రక్కగాగాని నిప్పురవ్వవంటిది కనిపిస్తుంది. అదే ఆత్మజ్యోతియని బొంకుతారు. ఆ క్షణం నుండి శిష్యులకిక కర్మలు అంటవని భ్రమింపజేస్తారు. కష్టపడి వివేకంతో ఆత్మ నిగ్రహము సాధించనక్కరలేకుండానే పండిపోయామని యీ వెర్రిబాగుల శిష్యులు విప్రవీగిపోతారు. వారికి ఎట్టి కర్మలూ అంటుకోవని నమ్మించి నికృష్టమైన బలహీనతలు, వ్యసనాలకోసం యిట్టి గురువులు తమ శిష్యులను వాడుకొంటున్నారు. అందుకు అనుకూలంగా తమ శిష్యులకు గూడ విచ్చలవిడి జీవితం అలవాటుగూడా చేస్తున్నారు. నిజంగా అచలసిద్ధాంతమేమో తెలిసినవారు చీరాలలోని అవధూతస్వామిలాగా వుంటారు గాని మనవలె అన్నీ అనుభవిస్తూ మెట్ట వేదాంతం మాట్లాడరు. సద్గురువునాశ్రయించి వారి అనుగ్రహంతో చివరకు పొందవలసినది మాత్రమే అచలస్థితి. ఇందులో ప్రత్యేకమైన విశేషమేమీలేదు. కర్తవ్యం మాత్రం సశేషమే!

శాంతికి చిహ్నం ఔదుంబరము

అత్తిచెట్టు (ఔదుంబరము) శ్రీ దత్తాత్రేయస్వామికి పవిత్రమైనది. “చిత్రవటతరోర్మూలే” అన్న శ్లోకంలో దక్షిణామూర్తి వటవృక్షమూలంలో యువకుడుగా మౌనముద్రలో కూర్చొనివుంటే, ఆయన వద్దనున్న వృద్ధులైన శిష్యులందరి సంశయాలూ ఛేదించబడి వారికి బ్రహ్మతత్వం ప్రకటమైనదని శ్రీ శంకర భగవత్పాదులు వ్రాశారు. అలానే గురుమూర్తియైన శ్రీ దత్తాత్రేయుడు ఔదుంబర వృక్షాన్నాశ్రయించారని సాంప్రదాయము. వీరి అవతారమైన శ్రీ నృసింహ సరస్వతీ స్వామిగూడ ఆ వృక్షమూలంలోనే నివసించారు. గాణాపురంలోని ఔదుంబర వృక్షమెందరికో పూజ్యం.

ఈ వృక్షం యొక్క ప్రాశస్త్యం మన మతానికి మాత్రమే పరిమితంగాదు. ఇజ్రాయిల్ దేశానికి చెందిన హీబ్రూల సాంప్రదాయంలో గూడ యిది పవిత్రమే. నిజానికి వారికది అన్ని వృక్షాలకంటే పవిత్రము. తమ జాతిని భగవంతుడు తనదిగా ప్రత్యేకించి ఎన్నుకొన్నాడని, వారి ధర్మాన్ని ఆచరించి, ఆయన పంపిన ప్రవక్తల ఆదేశాలను శిరసావహించిన వారిని ఆయన “వైకుంఠానికి” (Promised Land) చేరుస్తాడనీ నమ్ముతారు. ఆ వైకుంఠాన్ని వర్ణిస్తూ, “ఆ దేశంలో గోధుమలు, యవలు, ద్రాక్షతోటలు, ఔదుంబరాలు సమృద్ధిగా వుంటాయి” అంటుంది బైబిల్ (పాత నిబంధన) లోని “ద్యుటిరోసమీ” (8:8) అనే గ్రంథము.

ఒకనాటికి భూమిమీద దేవుని రాజ్యం నెలకొంటుందని, నాడు

మానవులందరు శాంతి సమృద్ధులతో వర్ధిల్లుతారనీ వారి మత గ్రంథాలన్నీ చెబుతాయి. ఆ దివ్యయుగ చిహ్నాలను వర్ణిస్తూ బైబిలు పాత నిబంధనలోని గ్రంథాలన్నీ (రాజులు 105:33; మీకా 4:4; జెఖరియా 3:10), ఆనాడు ప్రతి ఒక్కడు తనయొక్క ద్రాక్షతీగ క్రింద, ఉదుంబర వృక్షంక్రిందా కూర్చోనివుంటాడు అని చెబుతాయి.

అలానే మానవుల పాపములపట్ల భగవంతుడు ఆగ్రహిస్తాడని చెప్పేటప్పుడు యీ గ్రంథాలు 'ఆనాడు ఆయన ఉదుంబర వృక్షాలను కూలద్రోసి నశింపజేస్తాడు' అని వర్ణిస్తాయి: (సామ్స్ 105:33; జెరిమియా 8:33, హోసీయా 2:12 చూడండి) అంటే ఉదుంబరము శాంతికి, సస్యశ్యామలానికీ చిహ్నమన్నమాట. అందుకే సైప్రస్ లో ప్రతి కుటీరంలోనూ ముందు ఉదుంబర వృక్షముంటుంది.

సనాతన విజ్ఞానానికి ఆధునాతన ప్రమాణాలు

మన ప్రాతస్మరణలో భూమిపట్ల, తద్వారా తక్కిన వస్తు, జీవజాలంపట్ల వ్యక్తంచేయబడ్డ భావం ఆధునిక 'వైజ్ఞానికత' భ్రమించినంత పొరబాటు కాదేమోననడానికి చక్కని ప్రయోగాత్మకమైన కొన్ని తార్కాణాలు యిప్పుడిప్పుడే లభిస్తున్నాయి.

స్కాట్లెండులో రాళ్ళు, బండలతో నిండి వ్యవసాయానికి తగనిదిగా తలచబడ్డ ఫిండ్ హార్స్ అన్న ప్రాంతమున్నది. కొద్ది సంవత్సరాల క్రిందట అక్కడకు మనప్రాచీన విశ్వ దృష్టిపట్ల అభిమానంగల ఒక యువక బృందం తరలి వచ్చి, స్థిరబడి ఒక చక్కని ప్రయోగం చేసింది. భూమి, రాళ్ళు, మట్టి, నీరు, మొక్కలు, వ్యవసాయపు పనిముట్లు మొదలైనవన్నీ మనం తలచినట్లు కేవలం జడమైన వస్తువులుగావన్న దృష్టిని వీరు తాత్కాలికంగా అంగీకరించి దానిని ప్రయోగాత్మకంగా పరిశీలించాలన్నది వీరి లక్ష్యం. వీరిలో ప్రతివారు పై వస్తువులన్నింటిపట్ల అవి సచేతనమన్న భావాన్ని నిలుపుకోవడం అభ్యసిస్తూ, వాటిని ప్రేమతో, ఆదరణతో ఉపయోగించారు. సుమారొక దశాబ్దం గడచేలోగానే ఏ శాస్త్రజ్ఞులూ ఎన్నడూ ఊహించని రీతిన అక్కడెన్నో సస్యశ్యామలమైన తోటలను మొలిపించారు. ప్రకృతంతా వారి భావానికి ప్రతిస్పందించింది. అంతర్జాతీయంగా ఎందరో శాస్త్రజ్ఞులు ఆ ప్రదేశానికి వెళ్ళి, వారి ప్రయోగ ఫలితాలను చూచి మంత్ర ముగ్ధులయ్యారు. ఈ సంస్థవారు తాము సాధించిన ఘనతనంతటినీ ఛాయాచిత్రాలరూపంలో ఒక రమ్యమైన

ప్రత్యేకసంచికగా వెలువరించి, అందులో ఆ ప్రయోగ ఫలితాలను చూచి అబ్బురపడి అభినందించిన విజ్ఞుల అభిప్రాయాలను గూడ పొందుపరచారు. దానిని శ్రీ రమణాశ్రమం వారు తమ ఆంగ్ల పక్ష పత్రికయైన "The Mountain Path"లో చక్కగా కొద్ది సంవత్సరాల క్రిందట సమీక్షించారు. మన ప్రాతఃస్మరణలోని రహస్యాలను తెలుసుకోవాలంటే బహుశః 'ఆధునికుల'మైన మన తెలివి యింకొంచెం తెల్లారాలేమో!

అలానే కేవలం స్ఫుర్తచేత ఎందరికో రోగాలు తగ్గిస్తున్న ఒక వ్యక్తి యొక్క ప్రభావాన్ని శాస్త్రీయంగా పరిశీలించగోరింది ఒక రసాయనిక శాస్త్ర పరిశోధకురాలైన పాశ్చాత్య మహిళ. కొన్ని విత్తనాలను తీసుకొని వాటిని రెండు భాగాలు చేసి విడిగా నేలపై చల్లింది. ఒక భాగం విత్తనాలకు స్పర్శమాత్రంచేత రోగాలు తగ్గిస్తున్న వ్యక్తిచేత స్ఫుర్తించబడిన నీరుపోసింది. మరొకభాగం విత్తనాలకు సామాన్యమైన నీరుపోసింది. చిత్రమేమంటే ఆ విచిత్ర వ్యక్తి తాకిన నీటితో మొలచిన మొక్కలన్నీ చాలా త్వరగా, పుష్టిగా పెరిగి రోగాలకు, క్రిములకూ లొంగని ధారుఢ్యం కలిగియున్నాయి. సామాన్యమైన నీటితో పెరిగినవి సామాన్యంగానే వున్నాయి. అంటే ఆ విచిత్ర వ్యక్తి యొక్క భావబలం చేత మనం జడమని తలచే నీటిలో నూత్న ప్రభావం మేల్కొంటుందన్నమాట. ఈ సత్యం ఎన్నోసార్లు ప్రయోగాత్మకంగా నిరూపించబడినదని Imprint అనే పత్రికలో ప్రకటించబడినది.

జ్యోతిష రహస్యం!

జ్యోతిషం వేదానికి ఒక అంగం. ఈ విశ్వమంతా ఏ చైతన్యంలో జరిగే యజ్ఞక్రియో అదే మనలోనూ అట్టి క్రియను జరుపుతుంటుంది. నియమితకాలపరిధిలో భూమి తనచుట్టూ, సూర్యుని చుట్టూ చేసే పరిభ్రమణాలు, మనకనుభవమయ్యే సూర్యచంద్రుల గతులు, ఋతువులు, జీవోత్పత్తి - ఇవన్నీ ఒక క్రమంలో ఒక నియమాన్ననుసరించి జరుగుతున్నాయి. అదే విధంగా మనలోనూ శ్వాస ఆడటం, రక్తప్రసరణ, జీర్ణక్రియ, గుండె కొట్టుకోవడం, జీవకణోత్పత్తి - అన్నీ ఒక నియమం ప్రకారం జరుగుతున్నాయి. ఆ నియమాన్నే వేదం ఈశ్వరుడని, ధర్మమని అన్నది. వ్యక్తి బాహ్యంతరాలలో జరిగే యీ క్రియల మధ్య సామరస్యాన్ని సాధించడమే ధర్మం. అదే వేదం యొక్క లక్ష్యం. ఈ లక్ష్యసాధనకుపకరించే వేదోపకరణాలు వేదాంగాలు. వాటిలో జ్యోతిషం ఒకటి!

మనలోనూ, బయట జగత్తులోనూ జరుగుతూండే యీ క్రియలకు ఎంత దగ్గర సంబంధముంటుందంటే, ఏళ్ళతరబడి భూగృహాల్లోనూ, సూర్యరశ్మి సోకని కొండ గుహాల్లోనూ సాధన చేసుకొంటూ - తమ శ్వాస నడకను గమనించి, ఆ రోజు ఏ తిథి, ఏ వక్షమో, ఉత్తరాయణమా, దక్షిణాయణమా అనే విషయం చెప్పగలవారున్నారు!

ముక్కు యొక్క కుడినాళం గుండా శ్వాస ఆడుతుంటే సూర్యనాడి పనిచేస్తూందని, ఎడమ నాళం ద్వారా పనిచేస్తుంటే చంద్రనాడి పనిచేస్తూందని; బాహ్యంగా జరిగే సూర్యచంద్రాదుల గమనానికి, మనలో

జరిగే శ్వాసక్రియకు విడదీయరాని సంబంధం వున్నదని - యోగ, జ్యోతిష శాస్త్రాలు చెప్తాయి. మన శ్వాస ఒక్కో సమయంలో ఒక్కో ప్రక్క నుండి మాత్రమే ఆడుతుంటుంది. ప్రతి ఆరు గంటల కొకసారి శ్వాస ఎడమ నుండి కుడికో, కుడి నుండి ఎడమకో మారుతుంటుంది. ఇలా మారుతూండే సమయంలో ముందు కొద్దిసేపు రెండువైపులా పనిచేస్తుంది శ్వాస. అలా రెండు వైపులనుండి శ్వాస ఆడుతున్నప్పుడు సుషమ్ననాడి పనిచేస్తుంది అన్నారు. ఆ సమయంలో మనసు అప్రయత్నంగా ప్రశాంతము, నిరామయము అవుతుంది. ఆ సమయంలో ప్రాపంచికకార్యాలు చేయడం కష్టం. అలా శ్వాస ఒక ప్రక్క నుండి మరో ప్రక్కకు మారే సంధికాలాన్ని 'సంధ్య' అన్నారు. ఇలాంటి సంధ్యాకాలాలు సూర్యమానం ప్రకారం రోజులో నాలుగుసార్లు వస్తాయి - ఉదయం, మధ్యాహ్నం, సాయంత్రం, అర్ధరాత్రి. చాంద్రమానం ప్రకారం అమావాస్య, పౌర్ణమి, శుక్లపక్ష అష్టమి, కృష్ణపక్ష అష్టమి - ఇవి నాలుగూ మానంలో సంధ్యాకాలాలు.

కృష్ణపక్షంలో చంద్రుడు సూర్యుని దగ్గరగా జరుగుతూ, అమావాస్యనాటికి సమకోణంలో వుండి 'అదృశ్య'డవుతాడు. మళ్ళీ శుక్లపక్ష పాడ్యమి నుండి సూర్యుడికి దూరంగా పోతాడు. యోగశాస్త్రంలో సూర్యుడు ఆత్మకు, చంద్రుడు మనసుకు సంకేతం. సూర్యునిలా స్వయం ప్రకాశమైనది ఆత్మ (చైతన్యం). సూర్యుని ప్రకాశాన్ని గ్రహించి చంద్రుడు వెలిగినట్లే ఆత్మ యొక్క అస్తిత్వాన్ని ఆధారం చేసుకొని మనసు ప్రవర్తిల్లుతుంది. చంద్రునికి, మన మనస్సులకు గల సంబంధాన్ని నేటి శాస్త్రజ్ఞులు కూడా అంగీకరిస్తున్నారు. ఆంగ్లంలో Luna అంటే చంద్రుడు. Lunar Calendar అంటే చాంద్రమాన పంచాంగము. అలాగే

మతిస్థిమితం లేనివారిని Lunatics అంటారు. ‘చంద్రమా మనసోజాతః’ - విరాట్ పురుషుని మనస్సులో నుండి చంద్రుడు పుట్టాడని పురుషసూక్తము. అమావాస్యరోజున చంద్రుడు సూర్యుని ప్రకాశంవల్ల అదృశ్యుడవటం వల్ల, మనోలయ ప్రధానమైన సాధనలకు అమావాస్య ప్రశస్తం. మనోబలాన్ని సిద్ధింపజేసుకొనే మంత్రజపాది సాధనలకు పౌర్ణమి అనుకూలమయినది. ఈ కారణాల వల్లనే సూర్య, చంద్ర గ్రహణకాలాలు కూడా సాధకులు తప్పకుండా సద్వినియోగం చేసుకోవలసినవి.

మనల్ని కేంద్రంగా భావించుకొంటే సూర్యచంద్రుల ప్రభావం Vertical గా, Horizontal గానూ ఉచ్చస్థితిలోనున్నపుడు ఎక్కువగా వుంటుంది. మిట్ట మధ్యాహ్నం (12 గం||) ఎండ వేడిలాగ, అవే సంధ్యా కాలాలు కూడా. ఈ ఉచ్చస్థానాలను రేఖాగణితం ప్రకారం కేంద్రానికి కలిపితే శిలువ (Cross) అవుతుంది. మానవ కుమారుడైన (Son of Man) ఏసు శిలువ వేయబడి దైవ కుమారునిగా పునరుద్ధానం (Resurrection) చెందారు. ఈ కాలరహస్యం తెలిసి యజ్ఞ రూపమైన శిలువపై మానవుడు తన అహంకారాన్ని శిలువ వేస్తే, దైవ కుమారుడుగా పునరుద్ధానమవుతాడు.

ఇలా సాధనకు, మనోజయానికి, మనోలయానికి నిత్య నైమిత్తిక కర్మలకు అనుకూలమైన కాల నిర్ణయం చేయటమే జ్యోతిషం యొక్క ముఖ్య ప్రయోజనము, లక్ష్యము. ప్రశ్నలు, భవిష్యత్తు చెప్పడం జ్యోతిషం యొక్క అవాంతర ప్రయోజనమే!

కళలు ఆధ్యాత్మికానుభూతిని పొందుతాయి!

మానవుడు పశు, పక్ష్యాదులవలె ఆహారాదులతోడనే తృప్తి చెందడు. మానవునిలో తీవ్రమైన అశాంతి, కొరత కలిగి దానిని పోగొట్టుకొనుటకై అతడనేక విధాలుగా ప్రయత్నిస్తాడు. కొందరు సృష్టిని గురించి విజ్ఞాన శాస్త్రాదులను చదవడం ద్వారా, మరికొందరు తత్వము, ఆధ్యాత్మికత గూర్చి తెలిసికొనడం ద్వారా తృప్తిపొందయత్నిస్తారు. తత్వవేత్తలు, ఋషులు నిజమైన ఆనందం తమలోనే వుండడం తెలిసికొని కృషిద్వారా ఆనందరూపులై వుంటారు. తృప్తి పొందుతారు.

కళల ద్వారా పొందే ఆనందం ఈ ఆధ్యాత్మికానందానికి తక్కిన ఆనందాలకంటే దగ్గరగా వుంటుందని అటు తత్వవేత్తలు, ఇటు ప్రాచీన అలంకారికులు కూడా చెబుతారు. దానికి కారణం మనం ఊహించవచ్చు. కళలు సృష్టిలో క్రమాన్ని గుర్తించి అనుకరిస్తాయి. కళ మానవ దేహంలోని లయతాళాలను గుర్తించి సృష్టిలోని లయ తాళాలతో సామరస్యం పెంపొందిస్తుంది. ఆ సామరస్యమే రసానుభూతి. ప్రాచీనులు ఈ లయ తాళాలనాధారంగా చేసికొనే కళలను రూపొందించారు. ప్రకృతిలోను, మనలోనూ వున్న క్రియలను ఏడు ఏడుగా విభజించి పరిశీలిద్దాం. సంగీతంలో సప్తస్వరాలున్నాయి. ప్రకృతిలో సప్తవర్ణాలున్నాయి. శరీరంలో సప్తధాతువులున్నాయి. ఆధ్యాత్మికత ఊర్ధ్వలోకాలు ఏడు అని, అధోలోకాలు ఏడు అనీ అంటుంది. వేదాదుల ప్రకారం మనలో చైతన్య స్థాయిలనుబట్టి సప్త వ్యాహుతులున్నాయి. ఈ ప్రకృతిలోని మార్పులనే మూడు మూడుగా

కూడ గుర్తించవచ్చు. హిందువుల ప్రకారం ప్రకృతి, పురుషుడు, జీవుడు వున్నారు. అలానే బ్రహ్మ, విష్ణు, మహేశ్వరులున్నారు. బౌద్ధులకు బుద్ధుడు, సంఘము, ధర్మము ముఖ్యము, అట్లే వారికి నిర్వాణం, సంసారము, జీవుడు ఉన్నారు. క్రైస్తవులకు (Father, Son and the Holy Ghost) తండ్రియైన భగవంతుడు, కుమారుడైన ఏసు, పవిత్రాత్మ అను మూడు ముఖ్యము. చరిత్రలో Thesis, antithesis and Synthesis అనే క్రమాన్ని కొందరు గుర్తిస్తారు, అట్లే త్రికాలాలు, త్రిసంధ్యలు, త్రయీ విద్యలు (వేదత్రయం) కలవు. సామాన్యనకు తల్లి, తండ్రి, బిడ్డగా కలవు. తెలుసుకొనువాడు, తెలిసికొనునది, తెలిసి కొనుట మొదలైనవియు కలవు. ప్రకృతి క్రియలను జంటలుగా చూడవచ్చు. ఉన్నేష నిమేషాలు (రెప్పపాట్లు), ఉచ్ఛ్వాస నిశ్వాసాలు, గుండెస్పందనం (lub dub), జరా మరణాలు మనలోనూ - పగలు రాత్రుళ్ళు, కృష్ణ శుక్ల పక్షాలు, ఉత్తరాయణ, దక్షిణాయనాలు ప్రకృతిలోనూ చూడవచ్చు. ఇట్లే లయ తాళాలను నాలుగు నాలుగుగా, ఐదు ఐదుగా, తొమ్మిది తొమ్మిదిగానూ చూడవచ్చు.

మనదేహంలో లయతాళాలు గుండెకొట్టు కోవడంలో, ఉచ్ఛ్వాస నిశ్వాసాల్లో జరిగినట్లే, ప్రకృతిలో భూమి తన చుట్టు తాను తిరగడం వల్ల పగలు రాత్రుళ్ళు, సూర్యోదయ, సూర్యాస్తమానాలు క్రమబద్ధంగా తిరగటంవల్ల సంవత్సరాలు, ఋతువులు పునరావృతం అవుతున్నాయి. ఉత్తరాయణ, దక్షిణాయనాలు పునరావృత మవుతున్నాయి. పరమాణువులోపల కూడా ఇటువంటి క్రమబద్ధమైన చలనాలున్నాయి. ఈ క్రమాలను లయతాళాలుగా భావించవచ్చు. వీటిని ఛందస్సులనీ అనవచ్చు.

ఈ లయతాళాలను సమన్వయించుకొనే మన ప్రాచీన కళలన్నీ ఏర్పడ్డాయి. సంగీతంలో వివిధ రాగతాళాల స్వరం ద్వారా మానవుడు ప్రకృతితో సామరస్యాన్ని సాధిస్తాడు. క్రమబద్ధమైన శారీరక కదలికలవల్ల నృత్యకారుడు, నిర్మాణంలోని నిష్పత్తిద్వారా శిల్పకారుడు, భావాలయొక్క భావ పదాలయొక్క విన్యాసం ద్వారా సాహిత్యకారుడు ఈ సామరస్యాన్ని సాధిస్తారు. మన ప్రాచీన కళలనుత్పన్నం చేసేటప్పుడు సృష్టికాధారమైన శక్తి సృష్టినెట్లా ఉత్పన్నంచేసిందో అదే క్రమాన్ని కళాకారుడు అనుసరిస్తాడు. ఉదాహరణకు ఒకే నాదం అన్ని రాగాల రూపంలో కదిల్చే సంగీతమౌతుంది. ఒకే శిల్పం శిల్పకళాఖండంలోని వివిధ రూపాలుగా, భావాలుగా రూపొందుతుంది. ఇవన్నీ సృష్టి కాధారమైన మూల శక్తి ఒక్కటే వివిధ తాళాలతో ఈ చరాచర జగత్తులోని వస్తు రూపాలలో వ్యక్తమవడాన్ని ఈ కళలన్నీ ఈ విధముగా అనుకరిస్తాయి. ఈ సూత్రాన్నే సాహిత్యంకూడా అనుకరిస్తుంది. కావ్యకల్పన చేసేటప్పుడు కవియొక్క మనస్సు వివిధ పాత్రలు, సన్నివేశాల రూపాలను పొంది రసానుభూతి పొందుతుంది. తిరిగి చదువరి మనస్సులోగూడ ఆ కావ్యాన్నే చదువుతున్నప్పుడు అదే ప్రక్రియ జరిగి అతడు రసానుభూతి పొందుతాడు. ఈ వాస్తవాన్ని గుర్తించేవాడే ఋషియని, అతడే నిజమైన కవియని, అతడే ఈ విధంగా వ్యక్తులను సృష్టితో సామరస్యాన్ని పొందించగలడని తెలిసేలాగా 'ఋషికానివాడు కావ్యాన్ని సృష్టించలేదు' (నా ఋషిః కురుతే కావ్యం) అని చెప్పారు.

కళలన్నీ ఇటువంటి క్రమబద్ధమైన నిర్మాణంగలవి కనకనే సంగీతాది కళలనభ్యసిస్తున్నప్పుడు గాయకుడు తత్కాలంలో తన శరీరాన్ని, చుట్టూవున్న పరిస్థితులనూ మర్చిపోయివుంటాడు. నర్తకుడు అభ్యాసంచేత

వివిధావయవాలను అప్రయత్నంగా నాట్యశాస్త్రం నిర్దేశించినట్టు తిప్పుతుంటే అతని మనస్సు నిరామయమైవుంటుంది. ఈ శాంతిని కళాకారుడేగాక ప్రేక్షకుడూ తన్మయుడై దానిని చూచేటప్పుడు అలాంటి సామరస్యాన్నే లేక రసానుభూతినే పొందుతాడు. సృత్య సంగీతాది కళలలో, కళను ప్రదర్శించేటప్పుడు కళాకారుడు పొందే రసానుభూతి ప్రేక్షకులు పొందే రసానుభూతికాధారం.

ఇలా ఒక జీవియొక్క అనుభవాలు, భావాలు యితర జీవులను పంచేద్రియాలద్వారానేకాక ఒక అతీతమైనరీతిని ప్రభావితం చేయగలవని మన ప్రాచీన ఆధ్యాత్మిక గ్రంథాలేగాక నేటి శాస్త్రపరిశోధనలు కూడా నిరూపిస్తున్నాయి. కళలన్నీ సృష్టికాధారమైన లయతాళాలను ఆధారంగా చేసికొనడంవలన ఏమీ తెలియని పసిపిల్లలనుంచి, పశుపక్ష్యాదులు కళ యొక్క ప్రభావానికి గురియౌతాయి. కొన్ని విధాలైన గీతాలవల్ల పశువులు పాలధికంగా ఇస్తాయని ఇటీవల హాలెండ్, రష్యా మొదలగు దేశాలలో శాస్త్రజ్ఞులచే నిరూపించబడింది.

కానీ ఈనాటి కళాకారులలో ప్రకృతికి, మానవుడికి సామరస్యాన్ని గూర్చిన అవగాహన లోపించినట్టు కనబడుతుంది. ఆధునిక కళలు సామరస్యాన్ని భంగపరచేవి. దయ, రాగద్వేషాసూయ కామాది వికారాలను ప్రేరేపించేవిగా వుంటున్నాయి. ఆ దివ్యమైన సామరస్యాన్ని ఈ కళలు వ్యక్తం చేసేవి కనకనే భరతుడు నాట్యశాస్త్రాన్ని నాట్యవేదంగాను, త్యాగరాజు సంగీతాన్ని నాదబ్రహ్మోపాసనగానూ చెప్పారు.

మన సంస్కృతి - స్వాతంత్ర్యము

మనదేశం సుమారు 11, 12వ శతాబ్దాలలో కోల్పోయిన స్వరాజ్యాన్ని తిరిగి 1947లో పొందింది. చరిత్రలో అంతకాలం విదేశీయుల కాళ్లక్రింద మ్రగ్గిన దేశం ప్రపంచంలో మరొకటి లేదేమో! అయితే ప్రతి దేశచరిత్రకూ ఒక ప్రత్యేకమైన స్వభావమున్నట్లే, తక్కిన పరిస్థితులు ఎన్ని రీతుల మారినా జాతి లక్షణం మారదు. ఉదాహరణకు జర్మనీ దేశానికి స్వరాజ్యంవచ్చి దేశ సమైక్యత కలిగినపుడల్లా ఆ దేశం పెద్ద యుద్ధాలకు కారణమౌతూ వచ్చింది. అలానే ప్రతి దేశ చరిత్రలోనూ ఒక విశిష్టమైన లక్షణం స్వాభావికమై తొంగిచూస్తుంది. మన దేశ చరిత్రలో అలా తొంగిచూచిన వైఖరి ఆధ్యాత్మిక దృష్టి. దానితో మేళవింపబడిన ఉద్యమాలే యిక్కడ నెలకొంటాయనిపిస్తుంది. అలాగాక కృత్రిమంగా ప్రజల వైఖరిని మార్చజూస్తే జాతే నిర్వీర్యమై సాంస్కృతిక బానిసత్వానికి గురియవుతుందని నేటి మన సమాజంలోని వైఖరి చూస్తే తెలుస్తుంది.

ఈ ఆధ్యాత్మదృష్టి, మన దేశ చరిత్ర పొడుగునా కనిపిస్తుంది. చారిత్రకమైన కాలంలో ఒకవంక వేదాల, ఉపనిషత్తుల కాలంలో ఆధ్యాత్మికత అనంత విశ్వంయొక్క పరిధిని తాకుతున్నదా అనిపించిన కాలంలో మహాత్ముష్టమైన సంస్కృతి విలసిల్లింది. తరువాత బుద్ధుని కాలంనుండి మౌర్య సామ్రాజ్య అస్తమానం వరకు ఒక మహోన్నత దశ ఆధ్యాత్మికంగాను, సాంస్కృతికంగానూ కూడా వెల్లివిరిసిందన్నది చరిత్ర. ఎప్పుడు బుద్ధధర్మంలో సహజ వైశిష్ట్యం మరుగుపడిందో నాటితో ఆ సంస్కృతి అంతరించింది.

మనదేశంలో తురుష్కుల సామ్రాజ్యస్థాపనగూడ యుద్ధం వలనకంటే గూడ హాజరత్ ఖాజా మోహిద్దీన్ ఛిస్తీగారి ఆధ్యాత్మిక వైభవం

వలన, ఆధ్యాత్మిక శిఖరాలనందిన వారి శిష్యప్రశిష్యుల వలన ఇస్లామును సాంస్కృతికంగా ప్రజల హృదయాలలో నాటుకునేటట్లు చేసింది. కేవలం యుద్ధంలో విజయమే ఆ రాజ్యస్థాపనకు కారణమైనట్లయితే ఆ రాజ్యమంతరించడంతో ఆ మత సంస్కృతిగూడ మనదేశంలో అంతరించియుండేది. ఈ మాటలలోని సత్యాన్ని ఈనాటికీ మనం చూడవచ్చు. ముస్లిం మహాత్ముల దర్గాల దగ్గర సేవచేసేవారిలో హిందువులే అధిక సంఖ్యలో వుండడం యిందుకు తార్కాణం.

అలానే హిందూధర్మాన్ని పునః ప్రతిష్ఠితం చేయడానికి ఏర్పడిన విజయనగర సామ్రాజ్యం గొప్ప వేదాంతియైన విద్యారణ్యుల ఆశీస్సులను పొందింది. మొగలుచక్రవర్తులకాలంలో మరలా శివాజీ హిందూ సామ్రాజ్యస్థాపన చేయగలిగాడంటే అతడికి శ్రీ సమర్థరామదాస స్వామి వంటి సిద్ధపురుషుని ఆశీస్సులే కారణం. అంతేగాక ఆ సాధుపుంగవుడు ఎంతో లోజూపుతో ఆ ప్రాంతాన్ని సాంస్కృతికంగానూ, ఆధ్యాత్మికంగానూ సంసిద్ధంచేశారని వారు రచించిన ‘దాసబోధ’ చూస్తే తెలుస్తుంది.

మరలా మనదేశంలో బ్రిటీష్ సామ్రాజ్యాన్ని పారద్రోలే యత్నంలోగూడ ఈ చారిత్రకమైన మన జాతివైఖరి తొంగిచూచింది. స్వరాజ్యోద్యమ నాయకులలో మేటియైన బాలగంగాధర తిలక్ అలనాటి సిద్ధపురుషులైన శ్రీ గజానన్ మహరాజ్ (షేగాం), శ్రీ శిరిడీసాయిబాబాను భక్తి శ్రద్ధలతో దర్శించి సేవించారు. అంతేగాక (“గీతారహస్యం”) అనే ఉత్తర భగవద్గీతా వ్యాఖ్యానం రచించి రాజకీయ ప్రయత్నాలకు ఆధ్యాత్మిక బలాన్నిగూడ చేకూర్చుకున్నాడు. ఆయన శ్రీ సాయినాథుని స్వరాజ్యం గురించి ప్రశ్నించినప్పుడు “నీవంతవరకు నిస్వార్థంగా దేశంకోసం పాటుపడ్డావు. ఇక కొంతైనా నీకోసం చేసుకో... కొద్ది కాలంలో భగవంతుడే స్వరాజ్యాన్ని ప్రసాదిస్తాడు... నీవు హాయిగా నిద్రపో...

స్వరాజ్య మవతరించడానికి నిమిత్తమాత్రుడు గావలసినవాడు రానున్నాడు” అన్నారు. నిజంగానే బాలగంగాధర తిలక్ శాశ్వతమైన నిద్రపోయాకనే మహాత్మాగాంధీ స్వరాజ్యోద్యమంలో ఉదయించారు. స్వాతంత్ర్యం రావడానికి ఆయనే నిమిత్తమాత్రుడయ్యారు.

అలానే శ్రీ సాయికి సమకాలికులైన సిద్ధపురుషులు శ్రీ అక్కల్కోట స్వామిని బల్వంత్పట్నే దర్శించాడు. అతడు స్వరాజ్యపోరాటంలో ఉగ్రవాది. అతడు స్వామికి తన కత్తినిచ్చి, భవానీమాత తన అనుగ్రహంతో శివాజీకి ఖడ్గం ప్రసాదించినట్లు, సమర్థరామదాసస్వామి గూడ అతని యత్నాన్ని ఆశీర్వదించినట్లు, తన ఖడ్గాన్ని ఆశీర్వదించి, తనకిమ్మని కోరాడు. స్వామి అలాచేయక ఆ ఖడ్గాన్ని చెట్టుపైన కట్టించారు. అతడు త్వరపడతూవుంటే, “అభీవకత్ హై!” “ఇంకా సమయంవున్నది” అన్నారు. అతడావేశంతో ఆయన వారిస్తున్నా వినకుండా ఆ ఖడ్గాన్ని తీసుకొని తన ప్రయత్నానికుపక్రమించాడు. వెంటనే అతడు పట్టుబడి మరణశిక్షణకు గురియైనాడు.

స్వరాజ్యోద్యమ వీరులలో అరవిందఫరోష్ ఖైదులో శ్రీకృష్ణ సాక్షాత్కారాన్ని పొందారు. ఆయన ఆదేశంపై పాండిచేరిలో ఆశ్రమాన్ని నిర్మించుకొని తపస్వియైనాడు. వారి జన్మదినాన స్వరాజ్యము సంప్రాప్తించడంలాగే ఆధ్యాత్మ విద్య ప్రజల హృదయాలలో ఎప్పుడు సాక్షాత్కరిస్తూందో ఆనాడే మనకు సాంస్కృతికంగాగూడ పరదాస్యపరాయణత్వం తొలగి సంపూర్ణమైన స్వాతంత్ర్యం సమకూరుతుంది. నిర్దుష్టమైన ఆధ్యాత్మికచింతన మన స్వతంత్ర యోధులలో తాండవించినంతకాలం మన రాజకీయ జీవితరంగం కూడ ప్రపంచాన్ని ఆశ్చర్యచకితులని చేసింది. అదెప్పుడు సన్నగిల్లిందో నాటినుండి మన సమాజం కుక్కలు పీకిన విస్తరియౌతున్నది. ఒక

ప్రక్క నీచాతినీచమైన రాజకీయం ప్రతి జీవితరంగాన్ని దీర్ఘరోగంవలె క్షీణింపజేస్తుంటే, రోగ తీవ్రతలాగ మతకలహాలు పెచ్చుపెరుగుతున్నాయి. దీనికి నివారణోపాయం మతాన్ని నిర్మూలించడమొక్కటే మార్గమని చెప్పే కొన్ని విదేశీయ రాజకీయ సిద్ధాంతాలు ప్రపంచంలో ఎక్కడా సఫలమవలేదు అని చరిత్ర నిరూపిస్తుంది. మనస్తత్వ శాస్త్రజ్ఞులు, అంత్రపాలజిష్టులు మతవిశ్వాసమన్నది మానవవైజంలోని మౌలికమైన అంశమని వేనోళ్ళ చెబుతున్నారు. మతాన్ని వ్యతిరేకించిన దేశాలుగూడ క్రమంగా మత స్వేచ్ఛనంగీకరించవలసివచ్చింది. మన దేశంలో విలసిల్లుతున్న వివిధ మతాలకు చెందిన వారికి యితర మతాలగూర్చిన సరియైన అవగాహననివ్వడమే మత సామరస్యానికి, సౌభ్రాతృత్వానికి కారణంకాగలదని శ్రీసాయిబాబా జీవిత చరిత్ర నిరూపిస్తుంది. మౌలికమైన సకల మతసిద్ధాంతాలను ప్రతిఒక్కరూ చక్కగా తెలిసికొన్నప్పుడే ఇట్టిది సాధ్యమవుతుంది. మత సిద్ధాంతం తెలియకుండా ప్రజలు గుడ్డిగా మతాచారాలను పట్టుకు ప్రాకులాడుతున్నంతకాలం ఈ కలహాలు పెరుగుతాయేగాని తరుగవు. మత కలహాలను చూచి మతాన్నే నిరసించడం మానవ సమాజంలోని వడిదుడుకులను చూచి మానవ జాతినే నిర్మూలంపజూడడంలాంటిది. పరస్పర అవగాహనలేని మతాభిమానం మత కలహాదులకు కారణమైనట్లే ఒకే సిద్ధాంతానికి చెందిన రాజకీయవాదుల మధ్య నానాటికీ పెరుగుతున్న ఛిద్రాలవలన గూడ ఎంతో అసహనము, ఉగ్రవైఖరి, హింసాకాండ జరుగుతున్నాయి కదా! మానవులలో నైతిక విలువలను సార్థకంగా ప్రతిష్ఠించగల ఏకైకమైన మార్గం ఆధ్యాత్మికవిద్యయని 'మతం ఎందుకు?' 'శ్రీసాయి ప్రబోధామృతము' పరిశీలిస్తే తెలియగలదు.

వేదాలు బ్రాహ్మణులే చదవాలా?

వర్ణ వ్యవస్థ సహజంగా మానవుల స్వభావాల భేదాన్నాధారం చేసుకున్నదన్నమాటేగాని జన్మనాధారం చేసుకున్నది గాదు. అందుకే ఈ విషయాలగూర్చి మధ్యకాలంలో వచ్చిన అపోహలను సంస్కరించి చెప్పిన భగవద్గీత 'చాతుర్వర్ణ్యం మయాసృష్టం గుణకర్మ విభాగశః' 'చాతుర్వర్ణ్యాలు పరమాత్మయైన నాచేత గుణకర్మ విభాగరూపమున సృజింపబడినవి' అని చెబుతుంది. “ఇవి మోసపు మాటలు, వ్యాఖ్యానాలు. భగవద్గీత మధ్య కాలపుది. అంతకుముందలా లేదు” అంటారు కొందరు - తామొక్కరే సత్యద్రష్టలనీ, తమకు నచ్చినదే సత్యమని నిరూపించి నిజమైన అన్వేషణకు తలుపుమూసివేయడానికి.

వేదంలో చాతుర్వర్ణ్యం గూర్చి చెప్పారుగాని ఆయా వర్ణాలమధ్య ఉచ్చ, నీచాల ప్రసక్తిలేదు. ఉదాహరణకు మధ్యకాలం నుండి సాంప్రదాయకులు శూద్రాదులకు వేదాధ్యయనం నిషిద్ధమన్నారు. కానీ వేదం అలా ఎక్కడా చెప్పలేదు సరిగదా యజుర్వేదం (26:2) “యథేమంవామ్ కళ్యాణీమమవదజనేభ్యః బ్రాహ్మరాజన్యాభ్యాం శూద్రాయ చర్యాయచస్వయచరణాయ” అన్నది. అంటే, “నేనెలా యీ కళ్యాణ వాక్కును సర్వ మానవులకు చెప్పానో, నీవూ అలానే చెప్పాలి - బ్రాహ్మణ, క్షత్రియ, వైశ్య శూద్రాదులకు, సేవకులకు ('స్వయ') అతి శూద్రులైన అరణాయులకుగూడా”. అధర్వణవేదం (VIII:2:ii) “సత్యమహం గంభీర కావ్యేన సత్యంజాతే సస్మిజాతవేద, నమ్ దాసోనమ్ ఆర్యో మహిత్యవ్రతమ్ మిమయ యదహధరిష్యే”, అనగా “ఓ మానవుడా! గంభీరమైన సత్స్వరూపుడనైన నేను సత్యమైన వేద విజ్ఞానాన్ని ప్రకటించాను; ఆ వేదమునకు నేనే పుట్టుకనిచ్చినవాడను. నేను దాస (సేవక), ఆర్య పక్షపాతము గలవాడనుగాను. నా వలె ప్రవర్తించి సత్యవంతములైన

నా ఆదేశములను పాటించువారినందరనూ రక్షిస్తాను” అంటుంది.

ఇవి వట్టి మాటలు కావు. శూద్రుల, దాసుల సంతతివారుగూడ వేద మంత్రములను ప్రచారము చేసినట్లాధారాలున్నాయి. ఋగ్వేదమండలం, X అనువాకం iii లోని 30 నుండి 34 వరకూగల సూక్తాలను ప్రచారం చేసిన కవశైలీషుడు శూద్రుడని ఐతరేయకౌషీతకీ బ్రాహ్మణములలోనూ, ఋగ్వేదానుక్రమణిక, శాయణ భాష్యాలలోను చూడవచ్చు. అలానే ఋగ్వేద మండలం 1, 17 అనువాకంలోని 116 నుండి 126 వరకూగల సూక్తములను ప్రచారముచేసిన కక్షవాన్ ఋషి అంగ దేశపురాజుయొక్క బానిసయొక్క కుమారుడు. ఈ వివరం ఋగ్వేదానుక్రమణిక, శాయనభాష్యము, మహాభారతాది గ్రంథాలలో చూడవచ్చు. అలానే జనశృతి యనే ఋషి శూద్రుడు. సత్యకామజాబాలి వేశ్యకొడుకు. ఉపనిషత్తుల ప్రకారం వీరిద్దరు ఉత్తమ వేదాంతబోధను పొందినవారు. అంతేకాదు. ఋగ్వేదం 1వ మండలం, 223వ అనువాకంలోని 129వ సూక్తాన్ని లోపాముద్ర, 1వ అనువాకం 8వ మండలంలోని 91 సూక్తాన్ని అవలా అను స్త్రీలు ప్రచారం చేశారని ఋగ్వేద అనుక్రమణిక, శాయనభాష్యాలలో చెప్పబడ్డది. ఉపనిషద్భాగాలలో కూడా ఏ వర్ణానికి, ఏ జాతికి (స్త్రీ-పురుష) వేదాధ్యయనం నిషిద్ధమని చెప్పలేదు. సర్వులు వాఠినధ్యయనం చేసి శ్రేయస్సును పొందవచ్చు. ‘స స్త్రీ శూద్రో-వేదమ్ అధీయతామ్’ - “స్త్రీలుగాని, శూద్రులుగాని వేదమునభ్యసింపరాదు” అన్నది వైదికమైన వాక్యంకాదు. అవి స్మృతులలోనివి మాత్రమే - అదీ కొన్నింటిలోనివే! కాగా శృతులలో ఉపనయన, వేదాధ్యయనాలకు శూద్రులర్హులని చెప్పబడ్డది. సరిగదా, యజ్ఞాదులకు శూద్రులనర్హులన్న వాక్యమొక్కటే. “తస్మాత్ శూద్రోయజ్ఞే అనవకుప్తః” అంటుంది తైత్తిరీయ సంహిత (VII

1-1-6) కాని ఐతరేయబ్రాహ్మణ కర్త అయిన ఐతరేయుడు దాసీ పుత్రుడు. ఇతని తల్లిపేరు మహి, ఆమె దాసి అయినందువల్లనే ‘ఇతర’ అని పిలువబడ్డది. “ఇతర స్త్వన్న నీచయోః” అని కోశము.

పతంజలి కూడా యజ్ఞాదులు చేయడం శూద్రులందరకూ నిషిద్ధం కాదని, వారిలో కొందరు అర్హులని, (అనిరవనిత శూద్రులు) కొందరుకారని (నిరవనిత శూద్రులు) అంటారు. దీనిని గూర్చి కైయ్యటుడు శూద్రులు బ్రహ్మయజ్ఞము (స్వాధ్యాయం) మొదలైన పంచమహా యజ్ఞములు ఆచరించినవాడు వేదాధ్యయనమునకర్హుడని శాస్త్రం. మీమాంస సూత్రాలు (VI 1.24 to 38), ఆర్యసమాజకులు, జైమిని మొదలైన వారందరూ వైదిక కర్మల ఫలములు సర్వులకూ వాంఛనీయము కనుక వాటినాచరించ దీక్షాశక్తి కలవారెవరైనా ఆచరించవచ్చని చెబుతారు. బదరి అను ఋషి గూడా శూద్రాదులందరూ కూడా వైదిక కర్మలన్నింటినీ ఆచరించటానికి అర్హులేనని చెప్పినట్లు జైమిని మహర్షి వ్రాస్తారు. స్మృతులలో కూడా కొన్ని, గోభిల గృహ్యసూత్రం వంటివి-స్త్రీలు కూడా శృతులను అధ్యయనం చేసితీరాలని చెబుతాయి. కొద్దిలో చెప్పాలంటే వేదాలు సర్వ మానవ జాతికీ ఉద్దేశింపబడినాయి. ఎవరికి వాటినధ్యయనం చేసి ఆచరించాలన్న సహజమైన అభినివేశం వుంటుందో, సామర్థ్యం ఉంటుందో వారందరూ అర్హులేనని ఋషులమతం. బ్రాహ్మణ్యమంటే ఇట్టి అభినివేశ సామర్థ్యాలేగాని అన్యంకాదని వజ్రసూచీ ఉపనిషత్తు కూడా చెబుతుంది.

వేదవిజ్ఞానాన్ని సమాజంలోని ఒక వర్గం యొక్క గుత్తాధిపత్యంగా చేసిందని వేదాలను, శాస్త్రాలను, సనాతన సాంప్రదాయాన్నీ ‘సంకుచితము’, ‘దుష్టము’ అని దుయ్యబట్టేవారికి పై విషయాలు కనువిప్పుకాగలవు.

మృత్యుంజయ మంత్రం

మృత్యువును జయించవచ్చని ఋషులు చెప్పిన భావమొకటైతే యీనాటి 'పెద్దలు' చెప్పే భావం వేరొకటి! అసలు పండితుల, జ్ఞానుల లక్షణం వేరు. "గతాసూనగతాసూంశ్చ నానుశోచంతి పండితాః" అన్నాడు కృష్ణుడు (భగవద్గీత). 'జ్ఞానులు చనిపోవడం గురించి, చనిపోక పోవడం గురించి చింతించరు' అని గీత చెప్పినది. కనుక చనిపోతామని భయపడేవారే దానినిలా తప్పుకొనేయత్నం చేసి విఫలులవుతారు. చనిపోయేది దేహమే. పుట్టిన ప్రతీదీ ఏనాటికైనా చావవలసినదే (గీత) - ఈ ప్రకృతి సూత్రమే భగవంతుని శాసనం-అదే విధి. దానికి రాముడు, కృష్ణుడు, పామరుడూ - అందరూ తలవొగ్గవలసినదే.

అయితే నశించేది దేహమే. దానికి జన్మ వున్నది గనుక మృత్యువు వుండవలసినదే. అయితే జీవుడు కేవల చైతన్య స్వరూపి గనుక అతడికి మరణమూ లేదు, జననమూ లేదు. అంటే ఎన్నిసార్లు జన్మించి మరణించినా జరిగేది అతడా దేహాలను నిర్మించుకోవడం, శిథిలంకాగానే విడచి వేయడమూ మాత్రమే. ఇది ఆ జీవి అజ్ఞానంలో వున్నంతవరకూ జరుగవలసినదే. నిరంతర సాధన వలన తాను నిజానికి సర్వగతమైన బ్రహ్మమేనన్న జ్ఞానం కలిగిననాడు తాను పరిమితుడు, అల్పజ్ఞుడూ అన్న భ్రాంతి వీడుతుంది. అంతటితో జననంనుండి, మరణంనుండి - అంటే ఒక శరీరాన్ని నిర్మించుకోడం, దానిని నశింపజేసుకోడమనే అవసరం నుండి విడిపడతాడు. జ్ఞానమూ, సాధన జీవించియుండగానే సాధ్యం గనుక, జ్ఞానం కలిగితేగాని దుఃఖరాహిత్యం కల్గదు గనుక, అది కలిగే వరకూ జీవుడు దేహాలను ధరిస్తూ, విడుస్తూ వుండవలసినదే.

అనేక జన్మల సాధనవలన క్రమంగా జ్ఞానం పక్వమవుతూవచ్చి, అది పూర్తి పక్వస్థితి నందినపుడు యిక జన్మించవలసిన అగత్యం నుండి విడిపడతాడు. అంటే తిరిగి, తిరిగి మరణించవలసిన దుస్థితినుండి

విడివడతాడు. పరీక్ష పాసవడంతో మరలా మరలా పరీక్షకు హాజరుగావలసిన, మరల చదువవలసిన, అగత్యంనుండి విడివడతాడు విద్యార్థి.

పూర్ణమైన ఆత్మజ్ఞానం వలన యిలా మృత్యువునుండి విడివడతాడని, అట్టి పక్షజ్ఞానం త్రయంబకుడైన పరమేశ్వరుణ్ణి 'యజనం' చేసినందువలన కలుగుతుందనీ చెబుతుంది మృత్యుంజయ మంత్రం. 'యజన' మంటే సర్వవిధములా సర్వకాల సర్వావస్థలయందూ ఆరాధించడం. అంటే శరీరంతో ఆయనకు ప్రదక్షిణ, పూజ, నమస్కారాలు; నోటితో ఆయనను స్తుతించడం, నామం జపించడం; ఆయన గూర్చి వినడం, సకల జీవులనూ యథాశక్తి సేవించడం, శరీరాన్ని అధర్మకార్యాలలో నియోగించకపోవడం, శారీరక యజనం. మనస్సును సదా ధర్మబద్ధంగా వుంచుతూ వివేకంతో యోచించి వ్యర్థ వ్యామోహాల పట్ల వైరాగ్యం చెందడం, భగవన్నియతమైన సుఖదుఃఖాలను, మరణాదులనూ గూర్చి వ్యర్థంగా చింతించకపోవడం, సచ్చింతన, ధ్యానము - యివి మానసిక 'యజనం'. భగవద్గీత యీ రెంటినీ ద్రవ్యయజ్ఞాలు, తపోయజ్ఞాలు అన్నది. దేహ మానసాదులతో సద్గురువును సేవించి, పరిప్రశ్న చేసి యీ విధానాన్ని తెలుసుకొని ఆచరించాలి. ఇలా చేస్తే జ్ఞాన పరిపాకం కలిగి మృత్యువునుండి విడివడతాము-పండిన దోసకాయ చెట్టుతో దానికిగల బంధం (తొడిమ) నుండి దానికై అదే విడివడ్డట్లు. అనన్యమైన ఈశ్వర ధ్యానం చేయమని యీ మంత్రార్థం. ఆ మంత్రం చెప్పినట్లు చేయకుండా దానిని ఉచ్చరిస్తే సరిపోతుందా? వైద్యుడు వ్రాసిచ్చిన మందులు సంపాదించి సేవించిన ఫలితం ఆయనిచ్చిన చీటీని వల్లిస్తే వస్తుందా? పైన వివరించినటువంటి సదాచారంతోగూడి మంత్ర జపాదులు చేస్తేనే మృత్యురహితస్థితి కలుగుతుందని భగవద్గీత (శ్రద్ధాత్రయ విభాగయోగం) ప్రమాణం.

మనము ఆసలు ఎందుకు చదువుకోవాలి?

ఈనాడు మనదేశంలో ఎన్నో విద్యాలయాలు, విశ్వవిద్యాలయాలు పాఠశాలలూ వున్నాయి. కాని వాటి పరిస్థితి చూస్తున్న ఎవరైనా వాటిలో విద్య అన్నది పేరుకైనాలేదని తెలుసుకోగలరు. అవి నిజానికి విద్యను సామూహికంగా నిరాకరించే సంస్థలు. ఒకవంక ట్యూషన్ల ద్వారా మరింత ధనాన్నార్జించాలన్న పొట్టకూటి విద్యావంతులైన ఉపాధ్యాయులు అందుకోసం పాఠశాలలో వీలైనంత తక్కువ సమర్థంగా పాఠాలు చెబుతూ అవకాశమున్నంతవరకూ పాఠాలు చెప్పకుండా తరగతుల నుండి విద్యార్థులను పంపిస్తుంటే, మరొకవంక క్షణికము, నిష్ప్రయోజనమూ అయిన వినోదాలు, విడుదల, విరామం కోసమూ, దానిని సంతోషంగా ఆమోదించే విద్యార్థి లోకమూ కన్పిస్తున్నాయి. వారి బలహీనతలకు తావిచ్చి వారి విద్యనిరాకరణకు అవకాశం కల్పించేలా మార్కులు కలిపి ఉత్తీర్ణులను చేస్తున్నారు.

నిజానికిదెంతో ఆశ్చర్యకరమైన పరిస్థితి. తక్కిన జీవజాతులకూ, మానవ జాతికిగల వ్యత్యాసమొక్కటే, తక్కిన ప్రాణులన్నీ నిత్యజీవిత నిర్వహణకు మించిన బుద్ధి శక్తిని కల్గియుండవు. కాని మనిషికి జిజ్ఞాస ప్రధాన లక్షణం. చుట్టూ ప్రకృతిని అర్థం చేసుకోజూస్తాడు. అందుకే కొద్ది శతాబ్దాలలో విశాలవిశ్వం గురించిన ఎన్నో అద్భుత సత్యాలను కనుగొని విజ్ఞాన శాస్త్రాలను మానవుడు రూపొందించుకోగలిగాడు. మానవత్వంలోని ప్రధానాంశమైన యీ జిజ్ఞాస మన పిల్లలలో కన్పిస్తుంది. పసిపిల్లలు కొత్తగా ఒక వస్తువు దొరికినప్పుడు, పరీక్షగా దానిని చూస్తారు. తర్వాత నోట్లో పెట్టుకొనిచూస్తారు. తర్వాత నేలకేసి కొట్టి చూస్తారు. ఇదంతా ఆ వస్తువు యొక్క తత్వాన్ని అర్థంచేసుకొనే యత్నమే. ఈ యత్నం క్రమపరిణామంలో కోతుల స్థాయిలో గూడ కన్పిస్తుంది. మన వస్తువులను ఎత్తుకెళ్ళిన కోతులు గూడ వాటినిలాగే అర్థం చేసుకోచూస్తాయి. క్రమపరిణామంలో రూపొంది జాతిలక్షణంగా ఏర్పడిన జిజ్ఞాసను మన విద్యా విధానం అంత సులభంగా నాశనం చేయగలిగిందంటే అది చాలా గొప్పవిషయమే గాబోలు. ఒక విధమైన ప్రకృతి పైన ఆధిపత్యమే!

ఆరోగ్యవంతుడికి రుచికరమైన ఆహారంపట్ల సహజమైన ప్రీతి వుంటుంది. ఆకలిలేకున్నా రుచికోసం తిని ఆనందిస్తాడు. అలానే ఇతర ప్రాణికోటిలో జీవిత నిర్వహణకు కావలసినంత పరిజ్ఞానం మాత్రమే కన్పిస్తుంది. దీనిని మానవుడు కేవలం ఆకలికోసం తినే ఆహారంతో పోల్చవచ్చు. అదిగాక రుచులకోసం మనిషి తినడం చూస్తాము. దీనిని సహజమైన జిజ్ఞాసవలన తన ఉదర పోషణకు ప్రత్యక్షంగా పనికిరాకున్నా తెలుసుకోటం వలన కలిగే తృప్తికోసం ప్రకృతిని శోధించి విజ్ఞానాన్నిరీంచడంతో పోల్చవచ్చు. నిజానికి ఆహారం విషయంలో గూడ యీ తేడా మనిషికి, జంతువులకూ వున్నట్లు కన్పిస్తుంది. ప్రాణులన్నీ ప్రకృతిలో సహజంగా లభించే ఆహారాన్ని తిని ఆకలి తీర్చుకొని తృప్తిపడతాయి. మనిషి మాత్రం తన రుచికోసం దానిని మలచుకొంటాడు. కొన్ని జంతువులు మనము రుచికరంగా వండుకొన్న వాటి మీద ప్రీతిని చూపవచ్చు. కాని తిరిగి అలాంటి రుచికరమైన ఆహారాన్ని రూపొందించుకొనేలా చేసేటంతగా వుండదు యీ ప్రీతి.

జిజ్ఞాస మానవత్వంలో యింత మౌలికమైనది. కానీ తెనాలి రామకృష్ణుడు తన పిల్లి పాలుత్రాగకుండా చేసినట్లు, గుఱ్ఱం ఎండు గడ్డి తినేలా చేసినట్లు (యీ చరిత్రలు నిజమని నమ్మితే) మన విద్యావేత్తలుగూడ విద్యపట్ల విముఖతను మన జాతికి నేర్పగలిగారంటే అదీ గొప్ప చాతుర్యమే. జన్మవుల మరమ్మత్తు అవసరం లేకుండానే జాతి లక్షణాన్ని మార్చగలిగారు గదా? జ్వరంతో బాధపడేవాడు నోటి చేదువల్లనో, లేక వైద్యులిచ్చిన మందుల ప్రభావం వలనో రుచి చచ్చి ఆహారాన్నిష్టపడనట్టు, మన జాతిని ఒక విధమైన మనోజాడ్యానికి గురిచేసి, విద్య పట్ల యింతటి విముఖతను కలిగించారన్నమాట. అయితే యిలాంటి ప్రభావాన్ని కలిగించిన మందులేవి? రోగాన్ని కలిగించిన క్రిములేవి? సినిమా, పత్రికలు, చెత్త సాహిత్యం, అర్థం లేని టి.విలు, లక్ష్యమూ బాధ్యతలేని నాయకులు యివే ఆ మందులు, ఇలాంటివాటిని ప్రోత్సహించి తమ స్వార్థానికి దేశాన్ని బలిచేసే బడావ్యాపారవేత్తలు,

రాజకీయ పాలకులు-వారే క్రిములు, మరి దీనికి విరుగుడేమిటి?

జ్ఞానంగూడ జ్యోతిలా అన్ని వస్తువులనూ వెలిగించి మనకు వాటిగురించిన అవగాహన కలిగేలా చేస్తుంది. అనుభవాన్ని ప్రసాదిస్తుంది. దాని ఉనికి తెలియడానికి మాత్రం వేరొక వెలుగు అవసరంలేదు. అలాంటిదే ఆత్మజ్ఞానం. ఒక దీపాన్ని సులభంగా వెలిగించేందుకు ఉపాయమొక్కటే - వెలుగుతున్న మరొక జ్యోతికి యీ దీపంలోని వత్తిని ఆనించి వుంచాలి. మొదట వెలుగుతున్న జ్యోతి గురువు; దానికి ఆనించి వుంచవలసినవత్తి శిష్యుడు. పూర్ణుడైన గురువుచెంత అచంచలమైన భక్తి విశ్వాసాలతో ఆయనను విడువకుండా సేవించడము, ఆయన తమ ఆచరణ, సాన్నిధ్యాలద్వారా విరజిమ్మే వెలుగును తానుపొంది నిలుపుగొనడమే కర్తవ్యం.

అయితే ఈ కార్యం సఫలమవ్వాలంటే వెలగవలసిన జ్యోతికి చాలినంత నూనె అందించాలి. 'నూనె'ను సంస్కృతంలో 'సంస్కారము' అని గూడ అంటారు. అలానే గురు కృపకు మానవుడు అర్హుడవ్వాలంటే వాడికి మంచి సంస్కారము యివ్వాలి. ఇది తల్లిదండ్రుల కర్తవ్యం - మొట్టమొదట తల్లిది, తర్వాత తండ్రిది కర్తవ్యం. వెనుకటి కాలంలో తల్లిదండ్రులు తమ బిడ్డలను ఉత్తమంగా సంస్కరించుకొనడమొక్కటే తమ ప్రధాన కర్తవ్యంగా కలిగివుండేవారు. అలా జీవించగలిగితేనే పిల్లలకిట్టి సంస్కారం కలుగుతుంది. బిడ్డలు వారి ప్రేమను తనివితీరా గ్రోలి, దాని ప్రభావంవలన వారు చూపించిన మార్గంలో వికాసం చెందడమే ప్రీతికరమవ్వాలి. ప్రేమగూడ - జ్ఞానంవలె-మరొక ప్రేమజ్యోతినుండి వెలిగించుకొనవలసినదే. ఏ కారణంగానైనా తల్లిదండ్రులకు పిల్లలనిలా పెంచడం సాధ్యంగాకపోతే పిల్లలకు జీవితాంతము మరొకరిని ప్రేమించడం చేతగాకుండాపోతుంది. అటుపైన జ్ఞానాన్ని, గురువును, సాటి శిష్యులను ప్రేమించడం సాధ్యంగా కుండాపోతుంది. నేటి మన సమాజంలో కనిపిస్తున్న నైతిక పతనానికంతటికీ ఇది లోపించడమే కారణం. ప్రేమ లేకుండా పెరిగిన

అటువంటి తరానికి కలిగే సంతతి ఈ ప్రపంచంలో సంస్కారంలేని సాటి ఖైదీలుగా మాత్రమే జీవించగలుగుతారు. అవినీతి, నేరము, భయము, అసూయ, ద్వేషము, దురాశ, హింసా స్వభావము - ఇవే కఠోరమైన జీవిత సత్యాలుగా రూపొందుతాయి. సాటి వ్యక్తికోసం కించితైనా శ్రమపడడానికి, పంచుకోడానికి సంసిద్ధులు కాలేకపోతారు.

బిడ్డలను ఉత్తమ సంస్కారవంతులుగా తీర్చిదిద్ది సమాజాని కందించడమే తమ ధ్యేయంగా తల్లిదండ్రులు జీవించగలిగితే గాని సమాజంలో ఉత్తములైన గురువులు, శిష్యులు, జ్ఞానసముపార్జన అనేవి వుండజాలవు.

మనకెవరిపై ప్రేమ వుంటుందో వారికి ఇష్టమైనదే మనకూ ఇష్టమవుతుంది; వారికి కష్టమైనదే మనకూ కష్టమవుతుంది. ఇది మానవ సహజం. గురువుకు జ్ఞానంయందు ప్రీతి వుంటే ఆయనపై ప్రేమ, లేక భక్తిగల శిష్యులకు గూడ కలుగుతుంది. బిడ్డలకు ప్రేమించ గలగడము, ప్రేమను గుర్తించి పొందగలగడము తల్లిదండ్రులు నేర్పాక, జ్ఞానాన్ని ప్రేమించి దానికోసం సాధన చేయడమెలాగో గురువు నేర్పగలుగుతాడు. ఈ విషయం నేటి మనస్తత్వశాస్త్రజ్ఞులందరూ గుర్తిస్తున్నారు; అలనాటి మన ఋషులు ఆచరించి చూపారు. కారణం ప్రేమ గురించి చెప్పినంత మాత్రాన ప్రేమించడం చేతకాదు. మానవ జీవితమనే పైరుకు సారవంతమైన భూమివంటిది ప్రేమ. అది వున్నప్పుడే మానవ జీవితమనే మొక్క స్వస్థతగా, పుష్టిగా పెరుగుతుంది; దాని ఆధారంగానే విజ్ఞానమనే ఆకాశం వైపుకు నిటారుగా పెరుగుతుంది. జ్ఞానమనే ఆకాశాన్ని ఆలింగనం చేసుకోడానికి తన హృదయపుష్పాన్ని సంపూర్ణంగా వికసింపజేసుకోగలుగుతుంది. మానవుని హృదయంలో విత్తనంలో అంకురంలా దాగివున్న శక్తిసామర్థ్యాలన్నీ సంపూర్ణంగా వికసించ గలుగుతాయి.

ఇట్టి సామర్థ్యాలలో మొట్ట మొదటిది ప్రేమ. అది పెంపొంది నపుడు ధర్మమే మన నైజమవుతుంది. సత్యమే జీవితమవుతుంది.

అప్పటికిగాని యితర పశుపక్ష్యాదులతో సమానంగా మానవుడు పంచుకున్న పశుత్వమనే మొగ్గ మానవత్వమనే పువ్వుగా వికసింపజాలదు.

సరిగా వికసించిన మానవత్వ నైజంలోని ప్రధాన అంశం జిజ్ఞాస - ఆకాశంలో వెలిగే సూర్యుడు, చంద్రుడు, నక్షత్రాలు - యివన్నీ ఏమిటి? ఎలా వచ్చాయి? ప్రకృతిలోని వస్తువులు, జీవులు - అన్నీ ఎలా వచ్చాయి? ఇటువంటి ప్రశ్నలన్నీ తలెత్తటం మానవనైజం. ఇంకొంచెం పెరిగాక సుఖదుఃఖాలు, జీవన్మరణాలు - ఎలా ఎందుకు కలుగుతాయి? జీవితానికీ, సృష్టికీ గమ్యమేమిటి? సర్వ జీవులూ సుఖంగా మనేదెలా? అన్న ప్రశ్నలు సహజంగా హృదయంలో ఉత్పన్నమవుతాయి. ఈ ప్రశ్నలకు సమాధానం కోసం అన్వేషించడమే జీవిత లక్ష్యమవుతుంది. అలా అవుతేనే మనలో మానవత్వం వికసిస్తున్నట్లు గుర్తు. మిగిలిన ప్రాకృతిక జీవితమంతా ఒకవంక ప్రేమతో సాటి జీవుల హితంకోసం, మరొకవంక సత్్యాన్వేషణకోసం ప్రయత్నించాలి. అంతేకాక సాటివారిపట్ల మన మనోభావాలను నిశితంగా పరిశీలించుకోవాలి. యాంత్రికంగా నేటి సమాజంనుండి మనం నేర్చుకున్న విద్యవలన కలిగిన అపోహలు నిశితంగా సృష్టి - ప్రకృతి - మానవ జీవితాల తత్వాలను పరిశీలిస్తే, ఎండమావులలా, సూర్యుని వెలుగుముందు మంచుతెరలలా వీడిపోతాయి. మన హృదయమనే పలకమీద మనం వ్రాసుకున్న పిచ్చి గీతలను చెరువుకుని సర్వాంగ సుందరమైన అక్షరపంక్తిని వ్రాసుకోవచ్చు. అలా జరిగిన క్షణంలో తల్లిదండ్రులు తల్లిదండ్రులవుతారు; బిడ్డలు విద్యార్థులవుతారు. ఉపాధ్యాయులు గురువులవుతారు; కలియుగం సత్యయుగమవుతుంది. ప్రాణము, చైతన్యముగల మనం అవి రెండూ లేని వస్తువులపట్ల బానిసలుగా ప్రవర్తించము. డబ్బుకు మనం సేవ చేయము. డబ్బు మన సేవకుడవుతుంది. అది ప్రాణాలు తీయదు; ప్రాణం పోస్తుంది. జీవితమే విద్యాలయం. హృదయమే గురువు. దానిని నిశితంగా పరిశీలించుకొనడమే జిజ్ఞాస. అప్పుడు కలిగే కనువిప్పే విద్య. అదే జీవనకళ. అప్పుడే జీవితమొక కథగాక కళ అవుతుంది. అందుకుపయోగించనిది విద్యయేగాదు.

ఉపనయనము

ఈ శీర్షికలో ఈ విషయం స్థూలంగాను, క్లుప్తంగానూ వివరించడం మాత్రమే సాధ్యం. ఉపనయనమంటే గురువువద్దకు చేర్చి గాయత్రీ మంత్రోపదేశము, అగ్నిహోత్రము మొ॥నవి బిడ్డలకు నేర్పించడమని అర్థం. అవి సక్రమంగా నేర్చుకుంటామని దీక్ష పూనడానికి చిహ్నమే యజ్ఞోపవీతం. అతడికవి నేర్పించేవాడు మాత్రమేగాదు, ఆచార్యుడంటే ‘ఆచార్యో ఆచారం గ్రాహ్యతి’ అని యాస్కమహర్షి నిర్వచనం. ఆచారమేమిటో చెప్పడమే గాక దానిని శిష్యునికలవరచేవాడే ఆచార్యుడు. వేదవేదాంగాల యొక్క అసలైన అర్థం తెల్పేవాడే ఆచార్యుడని మనువు చెప్పాడు. ఉపనయన మంత్రాలలో ఆచార్యుడు బ్రహ్మచారిని “నీవెవరి బ్రహ్మచారివి?” అని అడుగుతాడు. అతడు “భవతా”, “మీవాడనే” అని ఆత్మసమర్పణ చేసుకుంటాడు. ఆచార్యుడు “నీవు ఇంద్రుడను భగవంతుని యొక్క బ్రహ్మచారివి, అగ్నియే నీ ఆచార్యుడు. నేను కూడ నీ గురువునే” అని చెప్పి, అతని శ్రేయస్సు భగవంతునికి, సూర్యునికి, ఆపసు (జలము)కు, ఓషధులకు, భూమ్యాకాశాదులకు, సర్వభూతములకు మరియు దేవతలకు అప్పచెప్పుతారు. అగ్ని ఎలా గురువవుతాడో శ్రీ గురుచరిత్రలో అవధూత కొంత బోధించాడు. ధునిని సేవించిన సాయి మనకు ఆచరించి చూపారు. “నిజానికి మిమ్ములను రక్షించేది ఆ భగవంతుడే” అని సాయి చెప్పిన మాటలు ఈ వేదమంత్రాలకు అర్థమే. అటు తర్వాత గురువు కొన్ని ధర్మాలు మరియు ఆరోగ్య సూత్రాలు బోధించి అగ్నికి సమిధలర్పించి “నీవు బ్రహ్మచారివి. నీవు ఉదయమే ఆపోశనం (చల్లనినీరు త్రాగడము) చెయ్యి. సంధ్యావందనము, అగ్ని హోత్రము మొ॥న నిత్య ప్రార్థనలు చేస్తూండు. పగలు నిద్రపోవద్దు. వాక్కును నియమించుకొని సత్యమే పలుకు.

నృత్యము, సంగీతము విసర్జించు. దేహాన్ని అలంకరించుకొనడం మానివేయి” అని చెబుతాడు. అలా గురువునాశ్రయించి యివన్నీ ఆచరించినవాడే శిష్యుడనడగినవాడు. గురుకృప అట్టివారికే లభిస్తుంది.

ఇదంతా సాయి ఆచరించి చూపినదే. చివరకు ఆచార్యుడు “మాలోని మంచిని మాత్రమే గ్రహించి అనుసరించు. ఇతరములైన వాటినికాదు” అని చెబుతాడు. ఈనాటి గురువులు, శిష్యులు దాని నుండి ఎంతైనా నేర్చుకోవాలి. చివరకు బ్రహ్మచారి అగ్నినిలా ప్రార్థిస్తాడు: “ఓ భగవంతుడా! నీవీ సమిథలను నీలో చేర్చుకొని నీ రూపంగా మార్చుకున్నట్లే నేనుకూడా వీర్యము,బుద్ధి మరియు స్వస్థతల రూపమగుదునుగాక!” అటు తరువాత అతడు గురుకులంలో పేద-ధనిక భేదం లేకుండా వటువులందరితో కలసి, గృహస్థుల ఇండ్లవద్ద భిక్ష చేసుకుని జీవిస్తూ వేదమభ్యసిస్తాడు. ఇలా భిక్ష చేయడంవలన, తనను కన్నవారు మాత్రమే తన తల్లిదండ్రులను మమత తొలగి-“నేనీ దేశమంతటికీ బిడ్డను, దేశంలోని గృహస్థులందరూ నా తల్లిదండ్రులే” అనే విశాలభావం కలుగుతుంది. అహంకారము, అసూయ, ద్వేషాలన్నవి తలెత్తవు. ఇట్టి సంస్కారము లోపించడంవలన కలిగే అనర్థాలు నేటి గురుశిష్యులలో ఎక్కువమందిలో చూడవచ్చు.

నేటి విజ్ఞాన, సాంకేతిక శాస్త్రాలను వినియోగించుకోగలగాలంటే తగిన విద్యా విధానమవసరము. అందులో అట్టి సిద్ధాంతము (థియరీ), ఇట్టి ప్రయోగము కూడా (ప్రాక్టికల్) అవసరం. ఈ రెండూ అర్థంకావాలంటే గణిత శాస్త్రము, భౌతిక రసాయనిక శాస్త్రాలు, తర్కము (లాజిక్) మొ॥న వెన్నో తెలియాలి. అలానే వేదవిద్య ఉపయోగపడాలంటే సిద్ధాంతము కావాలి. దానిద్వారా ఈ సృష్టితత్వము, మానవుని శారీరక, మానసిక తత్వాలను తెలుసుకోవచ్చు. అవి తెలిశాక ఈ రెంటినీ సమన్వయించుకొన్న కొన్ని ప్రయోగాల వలన మన చేతనాన్ని వికసింపజేసుకోవచ్చు. అప్పుడు మానవుడు మిగిలిన ప్రకృతితో సామరస్యంగా జీవించగల సహజనైపుణ్యంగలవాడవుతాడు. అప్పుడు జాతి మనుగడకు అవసరమైన ప్రకృతి వనరులను సంరక్షించు కోగలుగుతాడు. వాటిని అటు ప్రకృతికి, యిటు తన జాతికి వినాశకరంగాని రీతిన వినియోగించుకోగలుగుతాడు. అందుకవసరమైన దివ్యమైన ప్రేమ ప్రకృతిలోని వస్తువుల, ప్రాణులపట్ల వహించడం చేత అతని జీవితం గూడ ప్రేమమయమవుతుంది. తృప్తి మానవజీవిత లక్షణమవుతుంది. అప్పుడు స్వార్థము, అసూయ, ద్వేషము పలుచబడతాయి. అశాంతి తొలుగుతుంది. ఆధునిక విజ్ఞానము, సాంకేతిక విద్య బాహ్యమైన జీవితాన్ని, ప్రకృతినీ సంస్కరించుకొనే ఉపాయాలవుతే వేదవిద్య మానవుని అంతరంగిక ప్రకృతిని సంస్కరించుకొనే ఉపాయం. మొదటి రెండూ మానవుడు తన పరిసరాలను మార్చుకొనే పద్ధతి, రెండవది వాటిని దూర దృష్టితో సద్వినియోగం చేసుకొని వినాశకరమైన పంథా త్రొక్కుకుండా చూచుకునే పద్ధతి. అయితే మొదటిరకమైన విద్యకెంత ప్రత్యేకమైన తర్ఫీదవసరమో రెండవదానికీ అంతే అవసరం. ప్రాచీన కాలంలో మొదటి దానిని అశ్రద్ధ చేసి రెండవదానికి మాత్రమే ప్రాముఖ్యమివ్వడం పొరపాటు. ఈనాడు అందుకు విపర్యయమైన

పొరపాటు జరుగుతున్నది. ప్రకృతి తల్లి. మానవుడు బిడ్డడు అనుకుందాము. కేవలం బాహ్యవిద్యకే ప్రాముఖ్యమిచ్చే మానవుడు తల్లిని ప్రేమించక, ఆమె ప్రేమను పచ్చి స్వార్థంతో హృదయం లేకుండా వాడుకొనేవాడవుతాడు. తల్లిచాటునుండి అన్నీ పొందినా ఆమె ప్రేమనర్థం చేసుకొని ఆనందించే అదృష్టంలేని దౌర్భాగ్యుడవుతాడు. వేదవిద్య గూడ నేర్చుకొనేవాడు తల్లినుండి సర్వాన్నీ పొందుతూ ఆమె ప్రేమనర్థం చేసుకొని ఆనందిస్తూ, ఆమెను తిరిగి ప్రేమిస్తూ, తన శ్రేయస్సు ఆమె శ్రేయస్సు కోరినటువంటివాడు. అటువంటివాడికి తక్కిన ప్రకృతి పట్ల గూడ అదే భావముంటుంది. అందుకే కేవల బాహ్యవిద్యకు ప్రాముఖ్యమిచ్చే యీ రోజులలో ఒకరినొకరు హృదయరహితంగా వాడుకొనడం చూస్తున్నాము. అలాగాక వెనుకటి కాలంలో చెట్లను, జంతువులను గూడ ప్రేమతో చూచుకోగలిగి, తల్లిదండ్రులను, భార్యాబిడ్డలను, సోదరులను - అందరినీ ప్రేమగా చూచుకోగలగడం వలన మానవ జీవితమొక ప్రేమ స్రవంతిగా సాగుతుంది. నేడు సామాన్యమైన సౌఖ్యాలన్ని వున్నా ప్రతివాడు స్వార్థమనే తీరని ఆకలితో మల మల మాడుతూనే వున్నాడు. వివాహంలో భార్యకంటే ధనము, మర్యాద, లాంఛనాలు ముఖ్యమయ్యాయి. తల్లిదండ్రులకు వారిచ్చే తృప్తి హోదాలవల్లనే భార్యాబిడ్డలనుండి గౌరవం లభించే దుస్థితి కలిగింది. డబ్బు, ఆస్తి మొదలయినవి తన వినియోగం కోసం సృష్టించిన మనిషి తనకంటే వాటికే ఎక్కువ విలువనిచ్చుకొనే బానిస బుద్ధికి దిగజారాడు.

క్రమంగా మనలో మార్పురానిదే వేదవిద్య మృతంగా వుండిపోతుంది - పరీక్ష కోసం గుడ్డిగా వల్లించిన పాఠాలలాగ. ఆ మార్పు రావాలంటే శ్రీ సాయిబాబావంటి పూర్ణ గురుని సేవిస్తే అన్ని జీవులలో ఆయనే వున్నారన్న వివేకము, తద్వారా సర్వ జీవులపట్ల ప్రేమ, గౌరవము ఏర్పడతాయి. అప్పుడు మన జీవితాలను పూర్ణం చేసుకోవాలన్న నిజమైన జిజ్ఞాసకలిగి వేదవిద్యను సక్రమంగా అధ్యయనం చేసే సంస్కారం ప్రజలకు కలుగుతుంది.

సృష్టిమొత్తమూ త్రిగుణాత్మకము. కనుక వస్తువులు, ప్రాణులు కూడ సత్వరజస్తమో గుణాలలో ఒకదానిని ప్రధానంగా కలిగివుంటాయి. మొక్కలలో సత్వప్రధానమయిన వాటిలో తులసి ఒకటి. ఈ సత్వగుణమన్నది ఆ మొక్కకు మన దేహధాతువులపై, మనస్సుపైన ఒక విశిష్టమైన ప్రభావముంటుంది. ఇది స్పర్శ, దర్శన, వాసనల ద్వారా కూడా పనిచేస్తుంది. కనుక తులసిమాలను ఉపయోగించడం ఒక గొప్ప సహకారి. జపంలో మనసు చలించినప్పుడు దానిని వెనుకకు లాక్కోడానికి, కనీసం కొంత పరిమిత జపకాలంలోనైనా మనస్సు ధ్యేయంమీద ఏకాగ్రం కావడానికి మాల, జపసంఖ్య ఉపయోగపడతాయి. కొలికిపూస లేక మేరువును జపంలో దాటిపోగూడదన్న నిబంధన జపాన్ని యాంత్రికమవనివ్వకుండా, మన శ్రద్ధను కట్టుదిట్టం చేస్తుంది. అంటే మాల ఎప్పుడూ మెడలోనే వుంటే సామాన్యులకు నిత్యకృత్యాలలో దానిపట్ల అతిపరిచయంవలన శ్రద్ధమందగించి అంతమేరకు జపంలో అంతగా ఉపకరించలేకపోతుంది. కనుక జీవితాన్నంతటినీ అనుక్షణమూ భగవత్స్మరణలో గడపను అంకితం చేసుకున్న మహనీయులకు, దేవతలకు మెడలో తులసిమాల, రుద్రాక్షమాలవంటివి సమృతించ బడ్డాయి.

తీవ్రయోగాభ్యాసంలో ఒక విషయం అనుభవ గోచరమవుతుంది. ఎవరు ఏ భావంతో ఏ వస్తువును చూడడం, స్పృశించడం చేస్తారో వారి భావాల ప్రభావం సూక్ష్మంగా ఆ వస్తువులకు సోకుతుంది. ఉదాహరణకు తీవ్ర సాధనాకాలంలో మోమాటానికో, చాపల్యానికో పోయి, ఎవరైనా యిచ్చిన వస్తువులు స్వీకరిస్తే, అంతవరకూ ఆ సాధకుడికెన్నడూ సహజంగా రానివి, ఆ వస్తువును సమర్పించిన వ్యక్తికి సహజమూ అయిన భావాలు కలుగుతాయి. అందువలన భగవద్భాసంలో

సంస్కారబలం వలన ఎన్నో ద్వంద్వ భావాలు కలుగుతాయి. మనస్సు కొన్నివేల యోచనలు చేస్తుంది. భావాలను పొందుతుంది. ఇన్నీకలసి 'నిరంతరం నిశ్చలమైన భగవత్ స్మృతిలో వుండకపోవడం' అన్న సంస్కారంగా మన మెడలోని మాలను ప్రభావితం చేస్తాయి. కనుక రోజులో ఎక్కువకాలం ఈ వైఖరిని సంతరించుకున్న మాలలో స్వల్పకాలం మాత్రమే మనం సాగించే జపప్రభావం బలహీనమవుతుంది. కనుక జపమాలను మెడలో వేసుకోవద్దన్నారు. శరీర ధాతువుల మీద తులసికుండే మంచి ప్రభావాన్ననుసరించి వేరొకమాలనెప్పుడూ మెడలో ధరించమన్నారు పెద్దలు.

నిరంతర భగవత్స్మరణ కుదిరాక మాల ఆవశ్యకత వుండదు. మిగిలిన వారికాదర్శంగా గుర్తించి ఉపయోగించుకొనేందుకు మాత్రమే మాలను ధరించవచ్చు. లేక సాత్విక స్వభావానికి సాత్విక పదార్థాల మీద ప్రీతియున్నట్లే ఉత్తమ సాధకులకు తులసి ప్రీతినివ్వడంవలన గూడ వారు దానిని ధరించవచ్చు.

మంచి మాలలు మధురాబృందావనంలోని మఠాలలో దొరుకుతాయి. దివ్యజీవన సంఘము, వ్యాసాశ్రమము (ఏర్పేడు), రామ నామక్షేత్రము (గుంటూరు) మొదలైన వారివద్ద మాత్రమే మంచివి దొరుకుతాయి. ఇటీవల మరికొన్ని ఆధ్యాత్మిక సంస్థలు చాలా ఎక్కువ వెలకు అమ్ముతున్నారు గూడ. నా మిత్రులకు గుంటూరులోని రామనామక్షేత్రంలో చాలా సరసమైన ధరలకు మంచి మాలలు దొరికాయి.

చార్యాక హేతువాదాలు

సమాజం యొక్క ఆధ్యాత్మిక అభ్యుదయానికి ఆధ్యాత్మికతతో బాటు హేతు, నాస్తిక, చార్యాకవాదాలు కూడా అవసరమే! మనదేశంలో అనాదిగా యీ రెండువాదాలకు ఆదరణ లభిస్తూనేవుంది. దశరథుడు చేసిన ఆశ్వమేధయాగంలో “కర్మాంతరే తదా విప్రా హేతువాదాన్ బహూనపి. ప్రాహుశ్చ వాగ్మినో ధీరాః పరస్పర జిగీషయా” - మధ్య మధ్య యాగ విరామ సమయంలో పండితులైన విప్రులు ఒకరినొకరు ఓడించాలనే పట్టుదలతో (వినోదార్థం) హేతువాదాలు చేసారని వాల్మీకి వ్రాసాడు. ఆ రోజుల్లో పండితులు విరామసమయంలో వినోధార్థం చేసికొనే చదరంగం ఆటల్లాగ, క్రాస్ వర్డ్ పజిల్స్ లాగ, మెదడుకు మేతగా పనికొచ్చేవి యీ యుక్తివాదాలు.

పూర్వం బృహస్పతి బోధించాడని కాదు, చార్యాకుడనేవాడే బోధించాడని చెప్పబడే యీ బుద్ధివాదానికి సమగ్రమైన ప్రామాణిక గ్రంథం, ప్రస్తుతం లభ్యంకావడంలేదు. ఇతర దర్శనాలలో చార్యాకాన్ని ఖండించడం కోసం చేసిన ప్రస్తావనల రూపంలోనే యిది మనకు దర్శనమిస్తుంది. ఈ బుద్ధి వాదం: “పశుశ్చేన్నిహత స్వర్గం! జ్యోతిష్టోమే గమిష్యతి! స్వపితా యజమానేన, తత్ర కస్మాన్న హింస్యతే” (అంటే, ‘జ్యోతిష్టోమాది యాగాలతో చంపబడ్డ పశువు స్వర్గానికి పోతుందని కదా మీరనేది? అయితే యజమాని తన తండ్రినే యాగపశువుగా బలియిచ్చి నేరుగా స్వర్గానికి పంపవచ్చునే? అట్లా ఎందుకు చేయకూడదు?”) వంటి యుక్తి వాదాలతో, “యావజ్జీవం సుఖం జీవేత్, ఋణం కృత్వా ఘృతం పిబేత్, భస్మ భూతస్య దేహస్య, పునరాగమనం కుతః” (- ‘బ్రతికినన్నాళ్లు సుఖంగా బ్రతకాలి. అప్పుచేసినా నేతి భోజనాలు చేయాలి! ఇవన్నీ దేహమున్నంతవరకే కదా? అది కాస్త బూడిదైనాక మళ్ళీరావడం ఎక్కడ?’) అంటూ కమ్మని బోధనలతో

మనసును మభ్యపెట్టి ఇంద్రియలోలత్వానికి, విశృంఖల జీవనానికి ప్రజలను ప్రలోభపెడుతుంది. 'చార్వాకం' అనే పదానికి అర్థం మధురమైన మాట అని. ఈ చార్వాకపు తర్కకుతర్క జల్పకల్ప వికల్పాలకు చెక్కు చెదరక నిలవడంలోనే సాధకుని బుద్ధి స్థైర్యం, వివేకం వెల్లడవుతుంది. అందుకే సాధకుడికి స్వాధ్యాయంతోబాటు దర్శనాల అధ్యయనం కూడా విధించారు. ఈ దర్శనాలలో తర్కం, చార్వాకం కూడా వున్నాయి. ఈ దర్శనాలు వాస్తవాన్ని వివిధ కోణాలనుండి మనచే దర్శనం చేయించి పరిపూర్ణ సత్యాన్ని మన హృదయంలో ప్రతిష్ఠిస్తాయి.

మన శరీరతత్వానికి సరిపడని పదార్థాన్నేదైనా తింటే ఆరోగ్యం పాడవుతుంది. మామూలు వైద్యుడు ఆ పడని పదార్థాన్ని తినొద్దని, పథ్యం పెడుతూ, వైద్యంచేసి, అనారోగ్యాన్ని తాత్కాలికంగా పోగొడతాడు. కాని నిజమైన వైద్యుడు అంతటితో తృప్తిపడడు. ఏ పదార్థాన్ని తింటే అనారోగ్యం కలిగిందో ఆ పదార్థాన్ని తిన్నా చెడని దేహస్వస్థతను కలిగింపచూస్తాడు. అలాగే, హేతు నాస్తిక వాదాలకు బలహీనుల బుద్ధిస్థైర్యం బలయ్యేమాట నిజం. కాని నిశితమైన విశ్లేషణ, వివేకం, సత్యజిజ్ఞాసలనే వైద్యంతో యీ యుక్తివాదాల వెలితిని గ్రహిస్తే సాధకుని ఆధ్యాత్మిక ఆరోగ్యం చెక్కు చెదరదు. ఈ యుక్తివాదాల అంటువ్యాధి మనసుకు సోకకముందే నిరోధించడం కోసం విద్యాభ్యాసంలోనే దర్శన శాస్త్రాధ్యయనాన్ని విధించారు - వేక్కినేషన్లలాగ! ధర్మనిరతితో రాజ్యభోగాలను త్యజించి వనవాసానికి బయలుదేరిన శ్రీరామునితో చార్వాక యుక్తివాదాన్ని చేస్తాడు జాబాలిమహర్షి. కాని ఆ మహర్షి పరీక్షలకు చెదరక తన ధర్మనిరతిని నిరూపించుకొంటాడు రాముడు.

వివేకవంతులకు మంచి విజ్ఞాన వినోదాలనందివ్వగల యీ హేతువాదం యీనాడు సరైన ఆధ్యాత్మిక అవగాహనను అందించేవారూ, అందుకొనేవారూ లేక వెయ్యి వెర్రితలలు వేసి, ఆస్తికుల గుండెలపై

విలయ తాండవం చేస్తున్నది. తమ హింసావాదానికి, విప్లవ లక్ష్యాలకు అడ్డుగా వున్న ఆధ్యాత్మికపు కంచుకోటను భేదించడానికి యీ చార్వాక భౌతిక వాదాలు కొన్ని వామపక్ష రాజకీయవాదులకు ఆయుధాలుగ ఉపయోగపడుతున్నాయి. ఈనాడు సమాజంలో అసలైన ఆధ్యాత్మిక విలువల బోధన, సాధన ఆవగించజైనట్లే, యీ చార్వాక హేతువాదాల్లోని పస నేతిబీరకాయలో నెయ్యి అయింది. ఈ హేతువాదుల సవాళ్ళకు సమాధానం చెప్పలేక లోలోన సతమతమవుతూ పైకి మాత్రం మేకపోతు గాంభీర్యంతో “అస్తి-నాస్తి” విచికిత్స మనకొద్దు. కళ్ళు మూసుకొని భగవద్భజన చేసుకొంటే చాలు!” అని ఉద్బోధిస్తున్నారు చాలమంది మన గురు స్వాములు. ఈ తాత్విక పలాయన వాదంవల్ల వారు, వారి సంస్థలు తాత్కాలికంగా తప్పుకొన్నా, జన బాహుళ్యం మీద, ముఖ్యంగా యువతరంపై యీ యుక్తి వాదాల ప్రభావం తప్పటం లేదు... అయితే వీరి పుణ్యమాయని ఆధ్యాత్మికత పేరుతో సాగుతున్న దొంగస్వామీజీల దోపిడి కొంతవరకు దమించబడిందనే చెప్పాలి. బూజుపట్టిన భౌతిక వాదాన్ని, యుక్తివాదంలోని బండ్లారాన్ని ఆధునిక సైన్సు విజ్ఞానంతో, తార్కిక విశ్లేషణతో ఎదుర్కొంటున్న బహుకొద్దిమందికి యీ ‘హేతు’ వాదులతో, వీరిని వెనుక నుండి నడిపిస్తున్న రాజకీయ పక్షాలతో విరోధం తప్పటంలేదు. సిద్ధాంతపరంగా సత్యాన్ని ఎదుర్కోలేక (కు)యుక్తి వాదాలతో, నీచమైన వ్యక్తి దూషణలతో, రంజైన బూతు వ్యాఖ్యానాలతో, మ్యాజిక్ ప్రదర్శనలతో అసలు సమస్యల నుండి ప్రజలను ప్రక్కదారి మళ్ళించి బ్రెయిన్ వాష్ చేస్తున్న యీ చార్వాక హేతువాదాల అంటురోగాన్ని విజ్ఞులు త్వరగా గుర్తించి దాని నిర్మూలనకు నడుము బిగించాలి.

గణిత పూజల గీత రహస్యం

భాద్రపద శుద్ధచవితి (ఈ సంవత్సరము తే:11/09/2010) నాడు మన దేశమందంతటా హిందువులందరూ వినాయక చవితి పండుగను ఎంతో వేడుకగా చేసుకుంటారు. పిల్లల దగ్గర నుండి పెద్దల వరకు అందరూ దీనిలో పాల్గొంటారు. నాడు వినాయకుడిని పూజించుకుంటే ఆ సంవత్సరం పొడుగునా ఎలాటి విఘ్నాలు, కష్టాలూ తమకు వాటిల్లవని నమ్ముతారు. అయితే ఇతరమతస్థులు, ఇతర దేశాల వారు, హిందువులు ఇటువంటి వికృత రూపాన్ని ఎలా భక్తితో ఆరాధిస్తారా అని ఆశ్చర్యపడతారు; అపహాస్యంగా తలుస్తారు. హిందువులలో చాలామందికికూడా మన ప్రాచీన ఋషులు ఈ దేవుని యిలా ఎందుకు చిత్రించారన్నది అర్థంకాదు.

పూజ భక్తిలేనిదే సార్థకంకాదు. భక్తి అంటే అనన్యమైన ప్రేమ. అయినపుడు భగవంతునికి వినాయకునికి వర్ణింపబడిన రూపం ఎందుకాపాదించబడిందో, ఎందుకలా దర్శించబడిందో సంపూర్ణంగా అర్థమైతేగాని అలాటి భక్తికలుగదు. వాస్తవానికి తాత్వికమైన దృష్టితో చూచినట్లయితే భగవంతునికి మన ఋషులు ఆపాదించిన రూపాలు, పేర్లు పురాణాలనుగూర్చి లోతుగా ఆలోచిస్తే ఆవన్నీ పొడుపుకథల వలె, బీజగణిత సమీకరణాల (algebraic equations) వలె సకల సృష్టికీ ఆధారమూ, కారణమూ అయిన చైతన్యశక్తియొక్క వివిధ లక్షణాలను మన దృష్టికి తెచ్చేవిగావుంటాయి.

వీటిని గూర్చి యోచించి కొంతైనా అవగాహన చేసుకున్నప్పుడు ఆ విశ్వశక్తి యొక్క మహిమ మన హృదయాలలో సంభ్రమాశ్చర్యాలతో కూడిన భక్తి భావాన్ని ప్రేరేపిస్తుంది. సృష్టియొక్క మహద్భూతమైన తత్వాన్ని గూర్చిన ఆశ్చర్యమే అటు మతానికీ, ఇటు అత్యుత్తమమైన విజ్ఞానశాస్త్రానికీ బీజమని ఐన్ స్టీన్ వంటి భౌతికశాస్త్రవేత్తలుగూడ అంగీకరించారు.

గణపతిని గూర్చి కొంచెం యోచిద్దాం. నామరూపరహితమైన విశ్వశక్తికి చైతన్యం ప్రధానమని మన ఋషులే కాక ఎందరో ఆధునిక విజ్ఞాన శాస్త్రజ్ఞులు కూడ సప్రమాణంగా గుర్తించారు. అదే పరమాత్మ. అది తన సహజ గుణాన్ననుసరించి అనేకమవ్వాలని సంకల్పించి ఈ అనంత విశ్వంగా రూపొందింది. ఈ సృష్టిలోని వస్తువులన్నీ అనేక గణాలు (Groups or Classes)గా ప్రకటమయింది. నక్షత్రాలు, నక్షత్రాలకోవలు దగ్గర నుండి గ్రహాలు, భూమి మీద వృక్షాలు, పక్షులు దగ్గరనుండి ఒక్కొక్క జీవిదేహంలోని వివిధ ధాతుకణాల సమూహాలు (గణాలు) గానూ, అంతకంటే సూక్ష్మమైన పరమాణువులు వాటిలోని సూక్ష్మతర అంశాల వరకు గణాలుగా ఏర్పడ్డాయి. ఒక్కొక్క విధమైన ప్రకృతి ధర్మాలకుకట్టుబడి క్రమబద్ధంగా పనిచేసేలాగా ఈ సర్వానికి ఆధారమైన మూలతత్త్వమే ఆదేశించింది. అదే గణపతి. ఆ మూలశక్తిని శాసించే 'నాయకుడు' మరొకడులేడు. అందుకే పరమాత్మ వినాయకుడు. ఇట్టి తత్వం భూమిపై జీవించే మానవునికి ప్రకృతి రూపంగా ఎల్లెడలా దర్శనమిస్తుంది. దాని యొక్క తత్వాన్ని ఆ రీతిన దర్శించిన ఋషులు ఆ సత్యాన్ని వినాయకుని విచిత్రరూపంగా వర్ణించారు. వినాయకుని తలగా వర్ణించబడే ఏనుగుతల ప్రకృతి యొక్క ప్రత్యక్షరూపమైన మహారణ్యంలోని జీవ సంపదకు సంకేతం. అతి సూక్ష్మమైన ఏనుగు చెవుల యొక్క శబ్ద గ్రహణశక్తి నాదబ్రహ్మమును అనుసంధానము చేయగల యోగుల సామర్థ్యాన్ని సూచిస్తుంది. దాని యొక్క తొండమనబడు పొడవైన ముక్కు యోగుల ప్రాణాయామ పరాయణతను సూచిస్తుంది. ఏనుగు మహత్తరమైన బలానికీ, ప్రకృతిలోని బృహత్తర ప్రాణశక్తికంతటికీ సంకేతం. ఇట్టి శిరస్సును మానవ దేహంపైన వున్నట్లు వర్ణించటం వలన ప్రకృతికంతటికీ విలక్షణుడు, తత్వజ్ఞానియైన మానవజాతికి ప్రతీకగా చెప్పడమైనది. పై లక్షణాలను సంతరించుకున్న మానవోత్తములు జన్మతః చపలము, సంకుచితము, క్షుద్రము అయిన మనస్సును దమించి వుంచుకోగలుగుతారని సూచించడానికి ఈ దేవునికి ఎలుకను వాహనంగా పెద్దలు కల్పించారు. ప్రకృతిలో భాగమైన

అల్పప్రాణులన్నిటికీ గూడ యిది ప్రతీక. గణపతిని సర్వ విధములైన పత్రితో పూజించాలని నిర్దేశించడం వలన యావత్ ప్రకృతీ పరమాత్మయొక్క సంకల్పమైన సృష్టి పథకానికి, తత్స్వరూపమైన పురుషార్థ సాధనకూ వృక్షసంపదంతా ఎంతో వెలువైనదనీ సూచించారు. అజ్ఞానయుతమైన బుద్ధి వికారాల వలన ఉద్భవించే మానవులయొక్క రాగ ద్వేషాది వికారాల వలన మానవులు పరమార్థ సాధనలో విఘ్నాలకు, దుఃఖాలకు గురియవుతారని, అలాగాక ఇట్టి తాత్వికదృష్టిని వహించి వికారాలను నిగ్రహించుకోవడానికి, సృష్టికి కారణమైన పరమాత్మ సంకల్పానికి సంపూర్ణంగా శరణాగతి చేయడానికీ వినాయక పూజ సర్వలకూ విధించబడింది.

విష్ణువుకు శ్రీదేవి, భూదేవి భార్యలుగ ఇరుప్రక్కల వున్నట్లు గణపతికి కూడ సిద్ధి, బుద్ధి అనే ఇద్దరు భార్యలున్నట్లు పెద్దలు వర్ణించారు. అయితే సామాన్యంగా ఆలయాలలో ఆ ఇద్దరు భార్యలరూపాలు కనిపించవు. కారణం ఆ ఇద్దరూ ఉత్తమయోగి యొక్క బుద్ధిశక్తికి, దాని సహాయంతో సాధించబడిన ఆత్మసిద్ధికి సంకేతాలు. ఈ రెండూ పూర్ణయోగికి బాహ్యమైనవి కావు. మానవుడు ఆత్మసాధనకు తీవ్రంగా ప్రేరేపింపబడాలంటే వివేకంతో తనలోని బలహీనతలను గుర్తించి తన ప్రస్తుత పరిస్థితులతో తీవ్రంగా అసంతృప్తుడవ్వాలి. దీనిని సూచించడానికే వినాయకునికి భక్తులు మొట్టికాయలు వేసుకుని గుంజీలు తీస్తారు.

ఇక కొందరాత్మవేత్తలు గణపతిని గూర్చి తాత్వికంగాచేసిన వివరణమిక్కడ ఉటంకిస్తాను. పరమయోగియైన జ్ఞానేశ్వర మహారాజ్ యిలా వర్ణించారు. (జ్ఞానేశ్వరీ భగవద్గీత, అధ్యాయ. 1.) 'ఆరు భిన్నభిన్న తత్వసాంప్రదాయములకు చెందిన షడ్దర్శనములు ఈ గణేశమూర్తియొక్క ఆరు చేతులు. ఆ చేతుల లోని గొడ్డలి తర్కశాస్త్రానికీ, అంకుశం న్యాయ శాస్త్రానికీ, మోదకం ఆనంద ప్రదాయకమైన వేదాంత శాస్త్రానికీ సంకేతాలు. ఒక చేతిలోని విరిగిన దంతం నిర్దుష్టమైన తాత్వికదృష్టిచేత

ఖండించబడిన నాస్తిక దృక్పథం. సతర్కవాదమే వరదహస్తము. ధర్మప్రతిష్ఠయే ఆభయ హస్తము. సువిచార చిహ్నము సుండదండము. మతభేదములను పరిహరించు వాదనాచిహ్నమే పూర్ణదంతము. పూర్వ ఉత్తర మీమాంసలు రెండు చెవులు. ద్వైతాద్వైతములు గండస్థలములు. వాటినుండి ప్రవహించు మదజలధారలు సద్బోధ. వాటిని సేవించే తుమ్మెదలు మహర్షులు. జ్ఞానమును బోధించే ఉపనిషత్తులే వీరి పూల కిరీటములు. రెండు పాదములు అకారములు. ఉదరము ఉకారము. మస్తకముయొక్క మహామండలమే మకారము. ఇందువలననే నేను సద్గురుకృపచే అఖిల విశ్వమునకు మూలబీజమైన వానికి నమస్కరించుచున్నాను.

సకలసృష్టికాధారమైన ఏకత్వమేగాక, అందులోని నానాత్వాన్నిగూడ తన స్థూల దేహం కలిగియున్న విఘ్నేశ్వరునికీ, అదే లీలను కలిగియున్న శ్రీ సాయి వంటి సకల దేవతా స్వరూపియైన సద్గురువుకూ భేదముండజాలదని యీ పరిశీలన యొక్క అంతరార్థం. అందుకే ఒక భక్తురాలికి ఆమె యొక్క ఇష్ట దైవమైన వినాయకుడే తానని, ఆయనకర్పించిన నివేదనలన్నీ తనకే చెందుతూండడంచేత బాల్యంనుండి ఆమెను తాము కనిపెట్టియున్నట్లు సాయి చెప్పిన వివరం - ‘ శ్రీ సాయి లీలామృతం’లో చూడవచ్చు. ఎందరెన్ని దేవతలను కొలచినా ఆ పూజ తనకే చెందుతుందని, ఆయాదేవతల రూపంలో ఆయా భక్తులననుగ్రహించేది తానేనని భగవద్గీతలో శ్రీ కృష్ణుడు చెప్పినదానిని సాయి గూడ చెప్పడమే గాక నిరూపించారు. సద్గురుభక్తులు పండుగలప్పుడు ఆయాదేవతల రూపంలో తమ సద్గురువునే ఆరాధించడం గీతాబోధయొక్క సారాంశమని గుర్తించి, యీ సంవత్సరము వినాయక చవితినాడు శ్రీ సాయినే గణేశుడుగా పూజిద్దాము.

పితృకర్త

పితృదేవతలంటే చనిపోయిన మన పెద్దలని మాత్రమే గాదు. సృష్టిలోని నానాత్వంలో లోకాలు అంతర్భాగమే. అప్పుడు లోకాధిపతులు గూడ యిప్పటి జనులెంత వాస్తవమైనవారో అంతే వాస్తవం. పితృలోకానికి అధిదేవతలు పితృదేవతలు. సృష్టిమొత్తం ప్రతిజీవి, దేవత తక్కిన జీవులన్నింటికీ ఏదోఒకరీతిన ఉపయోగపడతారని, సహకరిస్తారనీ 'యజ్ఞము' అనే భావం సూచిస్తుంది. మన పూర్వీకుల ఆత్మలు మరణానంతరం చేరే లోకాలలో ఒకటి పితృలోకం. అక్కడ మన కర్మఫలాలు కొన్ని అనుభవమవుతాయి. అందుకు సహకరించే దేవతలకు మనం ఋణపడియుంటాము. వారికి కృతజ్ఞతాపూర్వకంగా మనం చేసే పూజలే పితృకర్మలు. సృష్టిలోని వివిధ ప్రకృతిశక్తుల రూపులైన దేవతలపట్ల మనం కృతజ్ఞులముగా వుండడం ధర్మమే. లేనిది కృతఘ్నతే. దానికి ఫలం వుంటుంది. దానినే శపించడమంటారు. నిప్పుతో అలక్ష్యంగా వ్యవహరిస్తే చేయి కాలినట్లు. అయితే భావమెరిగి నిజమైన ప్రీతితో చేసిన ఆరాధనే అంగీకారమౌతుంది. మనమీ రోజులలో చేసేవి పితృకర్మలే కావు. వాటి ప్రయోజనమొక్కటే. ఏనాటికైనా మనకు వాటి విషయమై జిజ్ఞాస కల్గేందుకుపకరిస్తాయి. మన విధులను నిర్వర్తించాలన్న సత్యాన్ని ఏదో ఒక స్థాయిలో అవి మేల్కొల్పుతాయి.

వాల్మీకి రామాయణంలో సీత అయోనిజ అని చెప్పారు. మహా పతివ్రత అని చెప్పారు. సీతాదేవి విశిష్టత చెప్పబడ్డది. పతిభక్తికి ఉ దాహరణగా ఆమెను చెప్పుకుంటాము.

బాలకాండలో సీత తనకు నాగటిచాలులో దొరకటం సంగతి జనకుడు బాలకాండలో చెప్పటంకంటే విశేషంగా తిరిగి అయోధ్యకాండ పర్వంలో 30వ సర్గవరకూ జరుగలేదు.

బాలకాండలో మనకు తెలిసేది ఆమె అయోనిజ అని, జనకుడు యజ్ఞం చేయడానికి భూమిని దున్నుచుండగా నాగటిచాలులో దొరికింది గనుక ఆమెకు 'సీత' అనిపేరు పెట్టినట్టు - ఈ వృత్తాంతము 66వ సర్గలో 13వ శ్లోకంలో వుంది. అంతకంటే అందులో వివరంలేదు.

ఈ వృత్తాంతము యీనాటి మనకు విద్వారంగాను, నమ్మరానిదిగానూ వుంటుంది. ఇది నూటికి నూరుపాళ్ళు అట్లాగే జరిగివుంటుంది అనాలంటే మనము అలాంటి సందర్భం ఒక్కటన్నా చూస్తేగాని నమ్మలేము. అయితే అంతకంటే చారిత్రాత్మకమైన అనేకమంది మహాత్ముల జీవితంలోనూ అటువంటి సన్నివేశాలనే మనము చూడవచ్చు.

నీరూ అనే మొహమ్మదీయునికి కబీరు ఒక చెరువులోని తామరాకులో దొరికాడట. అయితే ఆ విషయంలో ఎవరో ఆ బిడ్డను ఏవో తదనుగుణమైన పరిస్థితులలో నీరూ రాబోయేముందే అక్కడ వదిలేసి వుండవచ్చునన్నది ఒక అవకాశం వుంది. ఏసుక్రీస్తు జననం కేవలం భగవత్సంకల్పితంవల్ల మరియుమ్మ వివాహానికి పూర్వమే నద్య:గర్భాన్ని ధరించినట్టు బైబిల్ చెబుతుంది. ఋషి, దేవతాదులవరంతో సద్య:గర్భం సాధ్యమని మన ప్రాచీన గాథలలో వుంది. 1856 నుండి 1879వరకూ మహారాష్ట్రదేశంలో శ్రీ దత్తాత్రేయుని అవతారంగా కొలవబడిన శ్రీ అక్కల్కోట స్వామి సంతానంలేని ఒక గృహిణికి వయసుమీరి ముట్టుడిగిన తర్వాతగూడా ఆమెకు సంతానం కలిగేలా ఆశీర్వదించారు. అంతకు కొంచెంముందు శ్రీ దత్తమూర్తి

అవతారంగా కొలవబడిన మాణిక్యప్రభువుకూడా అట్లానే ముట్టుడిగిన ఒక స్త్రీ సంతానార్థం ఆయన ఆశీర్వచనాన్ని కోరింది. అదేసమయంలో మరొక బ్రహ్మచారిణి భక్తురాలు ముట్టుఅయి స్వామి దర్శనం చేసుకోలేనందుకు తనకు జీవితంలో ఆ బాధ ఎప్పుడు తొలగిపోతుందా అని వాపోతూంటే ఆమెను పిలిచి, ఆమె అనుమతితో ముట్లను సంతానం కోరే గృహిణికి సంక్రమింపచేసి, బ్రహ్మచారిణిని వాటినుండి విముక్తురాలుగా చేసారు. ఆ తర్వాత సంతానం కోరిన గృహిణికి సంతానం కలిగారు. ఇటువంటి అద్భుతాలు జరిగేటప్పుడు బహుశ: సీత విషయంలోకూడా యిదీ సాధ్యమే అయివుండవచ్చేమో!

ఇటువంటి విచిత్ర వృత్తాంతం యితర దేశాలలోని కొందరి మహాత్ముల విషయంలో కూడా చెప్పబడివున్నది. పద్మసంభవుడని ఒక సిద్ధపురుషుడు 8వ శతాబ్దంలో ఉత్తరహిందూదేశంలో 'ఉద్వాన' లేక 'ఉద్వాన' నగరంలో ఇంద్రబోధి అనే రాజుయొక్క ప్రార్థనల ఫలితంగా 'ధనకోశ' సరోవరంలో ఒక పెద్ద పద్మంలో దొరికినట్లు, ఆ తర్వాత ఆయన బౌద్ధమతంలో పెద్ద తంత్రయోగియైనారని, ఆయనను క్రీ.శ. 8వ శతాబ్దంతరంలో ఆయన మహిమను వినిన టిబెట్ రాజు థీస్రోంగ్ దెస్తాన్ (క్రీ.శ. 740 నుంచి 786) తమ దేశంలో బౌద్ధమతస్థాపన చేయమని ఆహ్వానించాడని, ఆయన భారత, బర్మా, ఆఫ్ఘనిస్తాన్, నేపాల్ మొదలైన దేశాలలో పర్యటించారనీ టిబెట్ దేశపు బౌద్ధగ్రంథాలలో వ్రాసివుండడమేకాక ఆయనపై ఆధ్యాత్మిక గ్రంథాలు కూడా నేటికీ వున్నాయి.

వీటన్నింటి దృష్ట్యాచూస్తే బహుశ: ప్రకృతిలోను ప్రపంచంలోనూ మనకు నిత్యానుభవాలలో గోచరించేటటువంటి ధర్మాలకతీతమైన ధర్మాలు మనకు తెలియనివున్నాయని, యిప్పటి మన అపరిపూర్ణ విజ్ఞానం దృష్ట్యా అద్భుతంగా లేక అసంభవముగాతోచే అనేక ఘనకార్యాలను చేయడం సాధ్యం అయివుండొచ్చనీ తలచవచ్చు.

ఇంక సీత పాత్రకొద్దాము. మనకు మొదటిసారిగా వాల్మీకి

రామాయణంలో సీత కొంత విపులంగా మాట్లాడడము, తద్వారా ఆమె పాత్రను, మనస్తత్వాన్ని అర్థంచేసుకోవడానికవకాశం అయోధ్యకాండ 30వ సర్గలో కలుగుతుంది. యువరాజు పట్టాభిషేకం రామునికి చేస్తానని ప్రజలకు చాటి, అన్ని ఏర్పాట్లుచేసి, ఆ ఉదయం యింక ఆ పుణ్యకార్యం పూర్తిచేయబోతుంటే మంధర ప్రేరణవల్ల కైక దశరథుడితో భరతుడికి పట్టాభిషేకంచేసి రాముణ్ణి వనవాసానికి 14 సం॥లు పంపమని పట్టుబట్టినందువల్ల రాముణ్ణి పిలిచి ఆమాట వారిద్దరూ చెబుతారు. రాముడికి ఆ సమయంలో దశరథుని నుంచి పిలుపు వస్తే పాపం సీత పట్టాభిషేకం కోసం అనుకొని స్వస్తివాక్యాలతో రాముని పంపుతుంది. కాని కాస్తేపట్లో రాముడు ఆమె దగ్గరకొస్తాడు. అరణ్యవాసం చేయమని కైక, దశరథులు చెప్పినప్పుడు ఏమీ చలించక పితృవాక్యపాలన అనే తన మూలధర్మానుసారం నిగ్రహబుద్ధితో తిరిగి తన ఇంటికి బయలుదేరుతాడు గాని సీతను చూచేసరికి ఆ పట్టాభిషేకాన్ని ఊహించుకుంటున్న సీతకు యీ భయంకరవార్త చెప్పవలసి వచ్చినందుకు, ఆమెను అయోధ్యలోవుంచి తానొక్కడూ అరణ్యానికెళ్ళాలనే తన నిశ్చయంవల్ల ఆమెకు ఎడబాటు కలిగించవచ్చినందుకు కలిగిన దుఃఖాన్ని ఆమెను చూడగానే ఆపుకోలేకపోయాడట. అప్పుడు సీత అతని ముఖం వివర్ణమై వుండడంచూచి కళ్ళనీళ్ళతో వివరం అడగగానే తనకు కైక, దశరథులు అరణ్యంలో తపస్విగా 14 సం॥లుండమని వరం యిచ్చినట్లు ఒక్కమాటలో చెబుతాడు.

ఆ మాటవిన్న సీత ఎందుకు రాముడు అరణ్యానికి వెళ్ళాలి? అతను అగ్రజుడైనందువల్ల రాజ్యం అతనికే రావాలిగదా? మొదలైన ప్రశ్నలుగాని, కౌసల్యా దశరథులపట్ల కించితైనా కోపంగాని ఒక్క మాటలోకూడా ధరించక, పితృవాక్యపాలన రామునికెంతటి దృఢప్రతమో తెలిసిన సీత తననుకూడా అరణ్యానికి తీసుకువెళ్ళమన్న ఒక్క విషయమే మాట్లాడుతుంది.

సరిగ్గా అంతకుకొద్ది సర్గలముందు కైక దశరథుడితో ఈ

దారుణమైన వరాన్ని ఎలా ఆయననుంచి కోరుకుండో చూస్తాం. ఆ దృశ్యంలోని కైక తన భర్త పట్ల వహించిన వైఖరికీ, సీత రామునిపట్ల వహించిన వైఖరికీ వ్యత్యాసం గమనిస్తే గాని సీతపాత్ర అర్థంకాదు.

కైక సహజంగా క్రూరురాలు కాకపోయినా దశరథుడి పూర్వ పాపము, రాముని అవతారవిధి కలిపి మంధర రూపంలో ఆమె మనస్సును పెడదారిబట్టించినట్లు వాల్మీకి దశరథుడి మాటలలోనే సూచించాడు.

కైక మొదట మంధరతో అన్నమాటలవల్ల రాముడు ఆమెను ఎంతబాగా ప్రేమిస్తాడో ఆమెకు తెలిసివున్నట్లు తేలుతుంది. అయినా భరతుడు, అతని సంతతీ రాజులు కావాలన్న కోరిక ఆమె మనస్సులో అతనిమీద ద్వేషం, అతని మంచితనంమీద అవిశ్వాసం ఏర్పడ్డట్లు సూచిస్తాయి. దశరథుడితో ఆమె అనే మాటలు ఎప్పుడూ ఆమెకు ఎదురు చెప్పక ఆమెను తల్లిగా ప్రేమిస్తూన్న రాముణ్ణి ఆమె అంతగా ద్వేషిస్తుంటే రాముడేగాక, సీతకూడా కైక, దశరథులవల్ల ధర్మతః రాజ్యార్హతకల తన భర్తకు నిష్కారణంగా పట్టాభిషేకం చెయ్యక పోవడమేకాక, అతనిని 14 సం॥లు అరణ్యానికి పంపుతున్నారని తెలిసినా వారిని పల్లెత్తుమాటకూడా అనదు. చివరికి లక్ష్మణుడు, కౌసల్య రాముడి హక్కు గురించి పలికారు. మొదట దశరథుడు కూడా కైకతో అన్నాడుగాని, ఆమె అనలేదు.

రాముడు వనవాసానికెడితే తాను బ్రతకనని ముమ్మారు పాదాలంటి దశరథుడు కైకతో చెప్పి ఆమె విధవకావలసివుంటుందన్నా, ఆమె ఆ విషయాన్ని కొంచెం గూడా లెక్కచేయదు. ఆమె పుత్రుడికి రాజ్యం రావాలన్న కోరిక ధర్మపత్నిగా తన ధర్మాన్ని, తన అయిదవతనాన్ని కూడా చాలా హీనంగా చూచేలా చేసింది. కాని సీత రాముడి నోటినుంచి వనవాసం సంగతి విన్న క్షణంనుంచి అతనితో తాను వెళ్ళడం గురించే మాట్లాడుతుంది. రాముడు ఆమె అయోధ్యలోనే వుండి వృద్ధుడైన దశరథుణ్ణి, కైకను పుత్రవియోగ దుఃఖంనుండి ఊరడించమని చెప్పినా

సీత అనేది ఒక్కటే - తల్లి, తండ్రి, కొడుకులు, తోబుట్టువులు - అందరూ ఎవరి కర్మను వారనుభవించేవారేనని, ఒక్క భార్యమాత్రమే తన భర్త ధర్మ, కర్మలలో పాల్పించుకునేదనీ చెబుతుంది. రాముడు ఎంత భయంకరంగా అరణ్యాన్ని వర్ణించినా “గుణానిత్యేవ తానే విద్ధి తవస్నేహ పురస్కృతానే” అంటుంది (సర్గ 29: శ్లో2). అంటే “నీ సాన్నిధ్యంవల్ల అవన్నీకూడా భయానకాలుకాక సుగుణాలే అవుతాయి” అని. అంతేకాక తన మాటనిలా 9వ శ్లోకంలో బలపరుస్తుంది.

“లక్షణిభ్యో ద్విజాతీభ్యః శ్రుత్వాహం వచనం పురా
వనవాసకృతోత్సాహానిత్యమేవ మహాబల॥

తాత్పర్యం: “ముందు తపస్సుల వర్ణనలను విననప్పుడే నాకు వనవాసము చేయాలన్న అభిలాష కలిగింది” అని.

అలానే తనకు రామునియందున్న భావాన్నిలా చెబుతుంది:

“భక్తాం పతివ్రతాం దీనాం మాం సమాం సుఖదుఃఖయో ।
సేతుమర్హసి కాకూతస్థ సమాన సుఖదుఃఖినీ ॥

తాత్పర్యం: “భక్తురాలిని, పతివ్రతను, దీనురాలను, సుఖదుఃఖాలను (పతివ్రతా ధర్మ నిర్వహణలో) సమంగా చూచేదానిని, ఆ విధంగా సుఖదుఃఖాలను సమానంగా ఎంచగల నన్ను మీతోకూడా (అరణ్యానికి) తీసుకువెళ్ళుట యుక్తము”. (శ్లో:20)

ఆ ధర్మాన్ని తానెంతగా పాటించుటవల్ల ఆమె రాముడితో అడవికి తీసుకుపోబడడానికర్హురాలో మరో శ్లోకం (శ్లో:7, సర్గ:30)లో చెబుతుంది.

“నత్వహం మనసాప్యన్యం దష్టాస్మిత్యద్భుతే నఘ ।
త్వయా రాఘవ గచ్ఛేయం యథాన్యాయకలపాంసినీ ॥

తాత్పర్యం:

ఈ విషయంలో సరిగ్గా సీత శ్రీరాముడికి తగియుండడం

గుర్తించవలసిన విషయం. రాముడు పితృవాక్యపాలనా అనే ధర్మాన్ననుసరించి లక్ష్మణుడు తనను తన హక్కుకోసం నిలబడమని ఎన్ని ధర్మయుక్తమైన యోచనలను చెప్పినా రాజభవనములోని వైభవాన్ని కాలిగోటితో తోసేసి అరణ్యవాసానికి సంసిద్ధుడవుతాడు. సీతకూడా తన పాతివ్రత్య ధర్మపాలనలో రాముడెంతచెప్పినా “పతి వాక్యపాలన” అన్న మిషతోకూడా రాజభవన సౌఖ్యాలకంటిపెట్టుకొనక వాటిని తృణీకరించి అతనినుసరిస్తుంది. పతివ్రతగా పతియందు తనకున్న ధర్మం తక్కిన అన్ని యోచనలను విడిచేస్తుంది. ఈ విషయంలో రాజ్యకాంక్ష పుత్రవాత్సల్యమువల్ల తన భర్తపట్ల ధర్మాన్ని త్యజించిన కైకకంటే ఎంత భిన్నంగా, ఉన్నతంగా సీత వర్తించిందో గమనించ దగినది. అక్కడ తన జీవితాన్ని కోల్పోవలసివస్తుందని దశరథుడు ప్రాధేయపడినా లెక్కచేయక తనకిచ్చిన మాట చెల్లించకపోతే విషం తాగి చస్తానని కైక అంటుంది. కాని సీత అలాకాదు.

“యదిమాం దుఃఖితామేవం వనం నేతుం నచేచ్ఛసి ।

విషమగ్నిం జలం వాహమాస్థాస్యే మృత్యుకారణాత్ ॥(30:21)

తాత్పర్యం : “(మీతోకూడా వస్తానని) దుఃఖిస్తున్న నన్ను మీతో వనానికి తీసుకువెళ్ళడానికి యిచ్చగించరేని నేను విషంతోగాని, అన్నంతోగాని, జలంతోగాని మృతిపొందుతాను” అంటుంది. ఎంత భేదం వీరిద్దరికీ!

అయితే భర్త వాక్యపాలన అనే ధర్మం దృష్ట్యా సీత రాముడు చెప్పగానే అయోధ్యలో వుండడానికి అంగీకరించకపోవడం అధర్మంకదా! అన్న ప్రశ్న రావచ్చు. జాగ్రత్తగా చూస్తే ఆ ప్రశ్న ఎందుకు మన మనస్సులో ఉద్భవిస్తుందో చూస్తేగాని తెలియదు. కావ్యాన్ని చదివేటప్పుడు పాఠకుడు పాత్రస్థానంలో తననూహించుకోవడమే సహృదయత్వం. అలా సీతస్థానంలో మననూహించుకుంటే, ఆమెనైతికబలం, మనోధైర్యం ఎలాంటివంటే, మనకు ఏది సుఖాన్నిస్తుందో దానిని ధర్మం అని అన్వయించుకోచూస్తాము. అందుకే

మన యిష్టానికి ధర్మం ప్రతికూలంగా వున్నప్పుడు “ఈ రోజుల్లో ధర్మం గిర్మం అంటే ఏమీ లాభంలేదు” అని సరిపెట్టుకుంటాం. సీత అలాచేయకపోవడం చదివినప్పుడు మన అహానికి దెబ్బతగిలి, ఒకరకమైన అసూయవల్ల దోషారోపణచేయాలని తప్పు ఎంచాలని కోరుతుంది మనస్సు! అట్లాకాకపోతే మన జీవితాలు ధర్మపరాయణతకు అంకితమయ్యేవేగా! అసలు రామాయణం నిజంగా జరిగింది కాదని మనం దృఢంగా విశ్వసించటంలోని ఆంతర్యంకూడా యిదే!!

ఇక ఆ ప్రశ్నకు సమాధానం:

ధర్మం యొక్క రూపంలో రెండు విభాగాలున్నాయి. ఒకటి - సాంఘిక జీవితంలో వ్యక్తియొక్క ప్రవర్తనము. తక్కిన వ్యక్తులయొక్కగాని, సంఘంయొక్క శ్రేయస్సుకు భౌతికంగాగాని, మానసికంగాగాని, నైతికంగాగాని ప్రమాదం వుండకుండా వుండడానికి మనిషి పాటించవలసిన ధర్మం; దీనిలో భాగమే సాధ్యమైనంతవరకూ తనకూ యితరులకు కూడా శ్రేయోదాయకమైన పద్ధతిననుసరించడం. ఇది లౌకిక ధర్మం. ఇది ప్రతివానియొక్క విధి లేక శాసనం అయివున్నది.

ఇదికాక పరధర్మమింకొకటి వున్నది. అది కేవలం వ్యక్తియొక్క ఇచ్చ, సామర్థ్యాలమీద ఆధారపడి లౌకిక ధర్మానికంటే ఎన్నోరెట్లు తన స్వార్థాన్ని త్యాగంచేయగలగడం. తన ప్రాణరక్షణకత్యావశ్యకమైనప్పుడు, ఘర్షణ తప్పనప్పుడు - యుద్ధంలోలాగ - శత్రువును చంపడం ధర్మబద్ధమే. కాని ఒకానొక ధర్మమూర్తి ఇతరులకు ప్రాణదానం చేయడంకోసం తనంతటతానే తన ప్రాణాన్ని త్యజించగలిగితే అది పరమధర్మమవుతుంది. ఇది బలవంతాన ఒకరిచేత ఇంకొకరు చెప్పిచేయించేదికాదు. ఎవరికివాడే తమ పవిత్రతచేత, నైతికబలంచేత, త్రికరణశుద్ధిగాచేసేది. ఈ రెండవ ధర్మం సామాన్యులకుకూడా ఒక్కొక్క సమయంలో ఒక్కొక్క సందర్భంలో సాధ్యం అయితే కావచ్చుకాని దానినే తన ప్రతంగా నిష్టగా, నిత్యజీవిత ధర్మంగా పెట్టుకొని ప్రతిచిన్న

విషయంలో పాటించగలగడం కష్టం. ఈ విషయంలో ఒక ఉదాహరణ శ్రీరాముడి విషయంలో ఎలా ఉదహరించబడిందో మరొక వ్యాసంలో ఉదహరిస్తాము. ఇక్కడ సీతకు సంబంధించిన విషయాన్నే చర్చిద్దాం.

పాతివ్రత్య ధర్మం వుందనుకోండి. “తూ,చ” తప్పకుండా అక్షరాలా పాటించడం చాలా కఠినమైనపని. కాని వివాహాన్ని పరమపురుషార్థ సాధనంగా మార్చుకుని మానసికంగా ఉత్తమస్థాయిని పొందాలనుకున్నప్పుడు అది చాలా ఉపకరిస్తుంది. అటువంటి స్థాయిసంతకుముందే పొందివున్నప్పుడు వారికి ఆ ధర్మం సహజంగానే, స్వాభావికంగానే సాధ్యపడుతుంది. ఈ ధర్మాన్ని ఆచరించగలగడం పరమార్థమీద ఒక వ్యక్తికున్న అభిలాష, ఆశయాలబలంమీద ఆధారపడుతుంది. పరమార్థంయందున్న కోరిక అతిబలీయమైనప్పుడు ఆ కోరికే యితర బలహీనతలనన్నింటినీ - దానికి విఘాతం కలిగించే వాటిని దహించేస్తుంది. పరమార్థంయందు అంతటి లక్ష్యం చాలావరకు జన్మతః రావలసిందే. చెబితే వచ్చేదికాదు. ఆ సంగతి రాముడికి తెలుసు. అందుకే లక్ష్మణుడు రాజ్యం రామునికి ధర్మతః రావాలని ఎంత పట్టుదలగా చెప్పినా రాముడు పితృవాక్యపాలన, తల్లికి (కైకకు) సంతోషంకూర్చడమని నిక్కచ్చిగా తేల్చిచెబుతాడు. అందులోని రహస్యం ఏమంటే దశరథుడు కైకకిచ్చిన మాటతప్పకుండా ఆయన ధర్మాన్ని ఆయన కాపాడుకొనేలాగ న హోయంప డాలంటే రాముడు అరణ్యవాసాన్నంగీకరించాలి. అక్కడ రాముడు పితృవాక్యపాలన అనే తన ధర్మాన్ని కాపాడడమేకాక తండ్రికూడా తన వాగ్దానాన్ని నిలుపుకునేలాగ సహాయపడడమని మనం గ్రహించాలి. పరశురాముడు బాలకాండ చివర విష్ణు ధనుస్సును తీసుకువచ్చినప్పుడు కూడా తండ్రియొక్క గౌరవాన్నెలాకాపాడాడో ఆ సందర్భంలో వివరించబడింది.

దశరథుడు చెప్పినమాట పాటించడం అనేది పరమధర్మంగా రాముడు తనకైతానే ఎన్నుకున్నాడు. అందుకే ఆయన మరణానంతరం కూడా భరతాదులొచ్చి వునః రాజ్యాన్ని స్వీకరించమన్నా

రాముడంగీకరించడు. తను అగ్రజుడైనందువల్ల తనకే రాజ్యం రావాలన్నది లౌకికధర్మం. తనకు కష్టంగా, విరుద్ధంగా వున్నా అడవికి వెళ్ళడం అన్నది పరమధర్మం. తానెన్నుకున్న పరమధర్మం కారణంగా సీతను, లక్ష్మణుణ్ణి అడవులపాలుచేసి, తనతో బాధలుపడేలా చెయ్యటం ఆయనకు ధర్మంకాదు. సీతను పతివ్రతా ధర్మాన్ననుసరించి తనతో అడవికి రమ్మని రాముడే చెబితే అది అతని స్వార్థం అవుతుంది. పైగా తాను రమ్మంటే వచ్చే సీతకు త్రికరణశుద్ధి లోపిస్తుంది. అప్పుడది పరమధర్మం అవదు. కనుక పతిగా ఆమె సుఖాన్ని తాను అభిలషించడం అన్న ధర్మాన్ననుసరించి ఆమెతోడు తనకు కావాలన్న స్వార్థాన్ని విడిచి అలా అయోధ్యలోనే వుండమని శాయశక్తులా చెబుతాడు. కాని శాసించడు. ఆమె త్రికరణశుద్ధిగా పాతివ్రత్యమనే పరమధర్మాన్నను సరించి అరణ్యవాసాన్నే కోరేటట్లయితే తీసుకువెళ్ళడానికి సిద్ధమేనని రాముడి అంగీకారమే ఋజువుచేస్తుంది. అలాగే కౌసల్య వస్తానంటే భర్తను అయోధ్యలో వుంటూ సేవించటమే ఆమె లౌకికధర్మం గనుక ఆమె ఎంత కోరినా అంగీకరించడు. మళ్ళీ లక్ష్మణుడు వస్తానన్నా కాదనడు. కాబట్టి పరమధర్మాన్ని త్రికరణశుద్ధితో అనుసరించేదీ లేనిదీ నిశ్చయించుకోడానికి పూర్తి స్వేచ్ఛను రాముడు తనకు యివ్వటమే అతడు ప్రథమంగా ఆమెను అయోధ్యలో వుండమని చెప్పటం అని సీతకు తెలుసు.

రాముడి మనస్సులో వున్న భావాన్ని సీత ఎంతగా గమనించ గలదో గ్రహించాలంటే భర్త దశరథ, కైకల సన్నిధికి వెళ్ళినది పట్టాభిషేకానికనుకొన్న సీత తిరిగి అరణ్యవాసానికి సిద్ధమై వచ్చినప్పుడు 'రాముడు అరణ్యానికెందుకెళ్ళాలి? రాజ్యానికతనిదే కదా హక్కు? దశరథుడు కైక చెప్పిన మాట ఎందుకు వినాలి?' లాంటి ప్రశ్నలు ఆమెకు రావు. లక్ష్మణుడు, కౌసల్య అయినా అట్లాంటి మాటలన్నారుగాని పితృవాక్యపాలన రాముడి పరమధర్మం అని ఆమెకు తెలుసు. తర్వాత రాముణ్ణి ధర్మంలో అనుసరించడం ఆమె పెట్టుకున్న

పరమధర్మం. ఆమె పరమ ధర్మాన్ననుసరించను నిశ్చయించుకొన్నప్పుడు రాముడు యింక ఆమె రాకకు ఆటంకపరచడు. అయితే సీత రాముడి మనస్సును తెలుసుకొన్నట్లు రాముడు సీత మనస్సునట్లా పరీక్షచేయకుండా తెలుసుకోలేడా అంటే తెలుసుకున్నా ఆమె నోటివెంట ఆ మాటవినడంలో ఆమె భర్తగా రామునికి ఒక ఆనందం. ఆమె పాతివ్రత్యానికి, ప్రేమకూ తగినట్లే రాముడు చెబుతాడు సమాధానం:

“నదేవి తవదు:ఖే నస్వర్గమప్యభిరోచయే ।

నహిమేస్తి భయంకించిత్ స్వయంభోరివ సర్వత:” ॥ (30:27)

తాత్పర్యం: ఈ పాతివ్రత్యమనే పరమధర్మాన్ని సీత హృదయపూర్వకంగా యిలా ఆచరించటం కైకకు దశరథుడు తనకిచ్చిన వరాన్ని నిలబెట్టుకోవాలన్న పట్టుదల, దానికి దశరథుడు అయిష్టంగానైనా కట్టుబడడం లౌకికధర్మం. భర్త సంతోషాన్నే తన సంతోషంగా భావించడానికి కైకకు నైతికబలంలేదు. అందుకే ముమ్మారు పాదాల మీదబడి రాముని అరణ్యవాసానికి పంపద్దని దశరథుడు బ్రతిమాలినా, రాముడు అరణ్యానికెళ్ళాక తాను బ్రతుకనని, కైక విధవకావలసి వస్తుందనీ దశరథుడు వాచాచెప్పినా కరుగకపోవడమూ - సీత ప్రవర్తనతో చక్కని వైవిధ్యం గోచరింపచేసి, సీతారాముల ధర్మపరాయణతను, ఒకరి ధర్మపరాయణతను మరొకరర్థంచేసుకోగల సూక్ష్మబుద్ధినీ చూచి మనం అబ్బురపడతాము. సీత భూమిలోంచి వుట్టి నాగలిచాలులో దొరికినందుకు రాముడితోపాటు కష్టాలు పంచుకోగల సామర్థ్యంలో, ఓర్పులో అపర భూదేవిగా, విష్ణువు అంశ అయిన రాముడికి నిజమైన సహధర్మచారిణిగా మన హృదయాలకు గోచరిస్తుంది.

రాముడు ఆమెను మొదట అరణ్యానికి రావద్దని, అయోధ్యలో ఎందుకుండమని చెప్పాడో 30వ సర్గ 28వ శ్లోకంలో చెప్పాడు -

“తవ సర్వమభిప్రాయ మవిజ్ఞాయ శుభాననే ।

వాసం నరోచయే రణ్యే శక్తి మానపిరక్షణే” ॥

తాత్పర్యము: “అరణ్యంలో నిన్ను రక్షించుకొనేటంతటి శక్తి మంతుణ్ణైనప్పటికీ నీ అభిప్రాయం పూర్తిగా నాకు తెలియకపోవటంచేత నీవరణ్యానికి రావటానికంగీరరించలేదు”.

ఆమె హృదయం పరమధర్మాన్ని స్వయంసిద్ధంగానే కోరుతోందని తెలసినతర్వాతనే ఆయన ఆమె రాకనంగీకరించాడు. చదువరులు కొందరు తలచినట్లు సీత రాముని మాటలను మొదటనే అంగీకరించి నట్లైతే పాతివ్రత్య ధర్మంలోని పరమధర్మాన్ని విడిచి సాధారణ ధర్మాన్ని పాటించినదే అయ్యేది. శ్రీరామునికి కూడా భార్య తనకు తగినదని, తనకు సరియైన గుణములు కలదని, తన పరధర్మాచరణలో పంచు కోగలదనీ మొదటిసారిగా ఆమె తన ఆత్మబలాన్ని వ్యక్తంచేసింది. అందుకే రాముడన్నాడు -

“(నీ వైజము తెలుకున్నందున) నేను నిన్నింక విడువజాలను - ఆత్మవంతుడు ఎట్టి కష్టమందైనను కీర్తిని విడువజాలనట్లు”.

ఇక్కడ చాలా గంభీరభావం వ్యక్తంచేసాడు రాముడు. ఆత్మవంతునికి, ఆత్మజ్ఞానికి వద్దన్నా వదలక కీర్తి వెంటవుంటుంది. సూర్యుణ్ణి కాంతి విడువనట్లు. రాముడు, సీతా గూడా పరమధర్మంలో సారూప్యము గనుక వారికి అంతర్యంలో ఎడబాటుండదు. ఆత్మపరునికి వుండే కీర్తితో పోల్చడంలోని రహస్యం ఆత్మవంతుడు కీర్తికోసం పాకులాడకపోవడము, అయినా అతనివెంట కీర్తి సహజంగానే వుండడం గమనించదగినది. లేకుంటే ‘విడువజాలను’ అన్నప్పుడు పామరులకు తమ భార్యలయందు వుండు మమకారమే రామునికి వున్నదని అల్పబుద్ధి తలవకమానదు! 30వ శ్లోకంలో ముందే పతివ్రతలు ఏవిధంగా పతులననుసరించారో వివరిస్తాడు రాముడు. సీత రాముని నిజమైన సహధర్మచారిణి. అంటే ధర్మాచరణలో సమానురాలు, తోడగునది అని. అక్కడే కైకకు, ఆమెకు తేడా. కైకకు, కౌసల్యకు కూడా అంతే భేదం. కౌసల్య రాముడు ధర్మాన్ని గుర్తుచేసిన మీదటనైనా ఆ ధర్మాన్నంగీకరించినది. కైక అట్లుచేయలేదు. రాముడు నీ తను వనానికి తీసుకుపోవుట గురించి...

“మొదట నాకు నిన్ను దణ్ణకారణ్యమునకు తీసుకుబోవచ్చునని తోచలేదు. అయితే నీవు పతివ్రతవు గావున ‘నేనుకూడా వనంలోనే వుంటాను’ అని నిశ్చయించుకొన్నావు. ఇప్పుడు నీభావం తెలిసింది గనుక నిన్ను నాతో తీసుకువెడతాను” 30వ సర్గ 40, 41, 42 లలో ఆమె పాతివ్రత్యాన్ని అభినందిస్తాడు రాముడు. అంతటి ధర్మాత్మురాలు గనుక సీత తనకంతటి ప్రేమపాత్రురాలైనదన్న సంగతిని వ్యక్తంచేసి చివరికిలా అంటాడు -

“నీవంటి సహధర్మచారిణి లేకున్న నాకు స్వర్గమైనా సరే అక్కరలేదు”.

46వ శ్లోకంలో రాముని అంగీకారం విన్న సీత సంతోషంతో చేయవలసిన దానాదులు ఎంత ఉత్సాహంతో చేసిందో చెప్పటంలో వాల్మీకి మహర్షి సీత ఆచరించే పాతివ్రత్యం ఎంత హృదయపూర్వకము, సహజమూ అయినదో చూపుతూ, కౌసల్యకు రాముడు ధర్మాన్ని గుర్తుచేసినా ఆమె కొంచెం యత్నంమీదగాని పతిసేవలో అయోధ్యలో వుండి పోడానికి అంగీకరించలేకపోవడాన్ని చిత్రించడంలో సహజధర్మాన్ననుసరించే ఉత్తమ మానవులకు, పరమధర్మాన్ని ఆచరించగల మహాత్ములకూ వుండే భేదాన్ని అద్భుతంగా చిత్రించారు.

సీతలోని గొప్పదనం మరొక్కటి. రాముని ఒక్కసారిగూడా “మీరు జ్యేష్ఠపుత్రులు, రాజ్యార్హులుగదా! మనమెందుకు అరణ్యానికి పోవాలి? మీకు పౌరుషములేదా?” మొదలైన మాటలే అనకపోవడంలో సరిగ్గా రాముని పోలివుంది. లక్ష్మణుడు రాముని వనవాసాన్ని గురించి వేసిన ప్రశ్నలలో ఒక్కటికూడా రాముడు, దశరథ కైకేయిలలో ఒక్కర్నిగూడా వేయక పితృవాక్యపాలన, సత్యవ్రతము పాటించాడు. అదే ఆయనకు ప్రీతి. సీతకూడా తన ఏకైక ధర్మమైన పాతివ్రత్యాన్ని ఒక్క వేరుమాటలేక నిర్వహించను సంకల్పించిన సంగతే ఆమెను రామునికంత ప్రేమ పాత్రురాలను చేసినది.

చదవండి!

చదివించండి!!

సాయిబాబా

ఆధ్యాత్మిక ప్రజ్ఞానిక మాసపత్రిక

నేటి యువతరానికి తగిన సైన్సు-ఆధ్యాత్మికతల పట్ల అవగాహన్ని, వివిధ మతస్థులకు సరియైన రీతిన మత సమన్వయాన్ని, సంకుచితత్వాన్ని తొలగిస్తూ మన ప్రాచీన ధర్మాలనూ , నేటికీ భక్తులకు సాయి ప్రసాదిస్తున్న దివ్యానుభవాలనూ అందించే అద్వితీయమైన తెలుగు మాసపత్రిక 'సాయిబాబా'.

ప్రతి పాఠకుడినీ ఒక సాధకుడిగాను, సమర్థుడైన ధర్మ ప్రచారకుడిగానూ తీర్చిదిద్దుతూ, యావత్ మానవాళికీ, సకల సృష్టికీ శ్రేయస్సు చేకూర్చే పత్రిక 'సాయిబాబా'. సమాజంలో మానవతా దృక్పథాన్ని నైతిక విలువలను నెలకపల్పుతూ అమూల్యము, అలభ్యమూ అయిన మహత్తర విషయాలనందించే 'సాయిబాబా' పత్రికను సాటివారికి పరిచయంచేసి, ప్రతి ఒక్కరి హృదయం సాయిమందిరంగా మారడానికి దోహదం చేస్తూ, ఆయన సన్నిధిని వారుగూడా పొందేలాగున ప్రేరేపించి సహకరించడము ఉత్తమమైన సాధన, ఉత్తమమైన మానవత్వముగూడ. ఈ పత్రికను ఆపులకు బహూకరించడం 'ధర్మానికి మూలమైన విద్యను దానం చేయడం అన్ని దానాల్లోకీ శ్రేష్ఠము' అన్న శాస్త్రవాక్యాన్ని ఆచరించడమే.

నేటి సామాజిక పరిస్థితులలో మనకు అనునిత్యమూ ఎదురయ్యే జీవిత సమస్యలకు పరిష్కారము, ధర్మపరమైన జీవిత విధానానికి అవసరమైన ధైర్యోత్సాహములను పెంపొందిస్తున్న 'సాయిబాబా' పత్రికను అందరిచేత చదివించడం అత్యంత శ్రేయోదాయకం. ఈ పత్రికను వీలైనంతమందికి అందించి సుస్థిరం చేయడం మన అందరి కర్తవ్యం.

ధర్మో రక్షతి రక్షితః

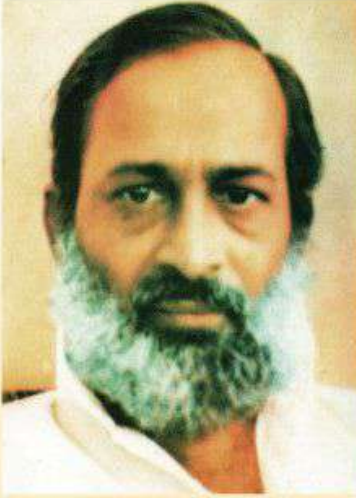
చందా వివరములు : సంవత్సర చందా : రూ 100-00లు

<p>పరమపూజ్య ఆచార్య శ్రీ ఎక్కిరాల భరద్వాజ మాస్టరు గారిచే రచించబడిన అపూర్వ ఆధ్యాత్మిక వైజ్ఞానిక గ్రంథములు</p>			
శ్రీ సాయి లీలామృతం-శ్రీ గురుచరిత్ర	450-00	శ్రీ సిద్ధారూఢ స్వామి చరిత్ర	70-00
శ్రీ సాయిబాబా జీవిత చరిత్ర	90-00	శ్రీ సాయి మాస్టర్ స్మృతులు-(1)	75-00
శ్రీ సాయిలీలామృతము	99-00	శ్రీ సాయి మాస్టర్ స్మృతులు-(2)	125-00
శ్రీ గురుచరిత్ర	99-00	మరో సందదీపం	80-00
శ్రీ సాయి సన్నిధి	120-00	ఆచార్య అమృత లేఖావళి	99-00
శ్రీ సాయి మాస్టర్ ప్రవచనములు	125-00	భగవాన్ శ్రీ భరద్వాజ	175-00
శ్రీ సాయినాథ ప్రబోధామృతము	80-00	బాలలశ్రీసాయిలీలామృతము	30-00
సాయినాథపూజ	40-00	శ్రీసాయి మాస్టర్ సత్యవ్రతం	15-00
సాయినాథ స్థవనమంజరి	10-00	మహాపురుషుడు	50-00
శిరిడి ఆరతులు	15-00	బాలల శ్రీ గురుచరిత్ర	49-00
సాయిబాబాను సేవించడమెందుకు?	10-00	BOOKS IN ENGLISH	
సత్సంగము - భజన	10-00	Sai Baba the Master	175-00
శిరిడి క్షేత్ర సందర్శనము	40-00	Sree Guru Charitra	99-00
విజ్ఞాన వీచికలు	99-00	Supreme Master (Swami Samartha)	99-00
పరిప్రశ్న	99-00	Sai Baba of Shirdi and His Teachings	99-00
మతం ఎందుకు?	50-00	Life and Teachings of Hazrat Tajuddin Baba	99-00
ఏది నిజం?	50-00	Childrens Saibaba the Master	60-00
ధ్యానయోగ సర్వస్వం	99-00	BOOKS IN OTHER LANGUAGE	
బుద్ధధ్యాన హృదయం	49-00	Sadguru Sai Baba (Hindi)	150-00
దత్తావతార మహాత్మ్యం	75-00	Sai Leelamrutham (Kannada)	150-00
సంహితాయన గురు ద్విసాహస్రి	125-00	Sai baba Jeevitha Charitham (Malayalam)	220-00
పురుషసూక్త రహస్యం	40-00	Sai Baba Leelamrutham (Tamil)	175-00
సాయిసూక్తి - ఆచార్యవాణి	10-00	Sri Guru Charitra (Hindi)	99-00
శ్రీ పాకలపాటి గురువుగారు	49-00	Sri Guru Charitra (Kannada)	99-00
అవధూత శ్రీ చీరాలస్వామి	49-00	Swami Samartha (Kannada)	50-00
అవధూత శ్రీ వెంకయ్యస్వామి	70-00	Shirdi Aarathi (Tamil)	15-00
శ్రీ ఆనందమాయి అమ్మ	49-00	Stavana Manjari (Tamil)	10-00
టీబెట్ యోగి మిలారేపా చరిత్ర	80-00	Tibet Yogi Milarepa Jeevith Charitra (Kannada)	55-00
హజరత్ తాజుద్దీన్ బాబా చరిత్ర	49-00	Sri Sainath Prabodhamruthamu (Kannada)	65-00
స్వామి సమర్థ (అక్కల్కోట స్వామి)	49-00	SRI GURUPADUKA PUBLICATIONS	
మనము - మన సంస్కృతి	70-00	C/o. SRI MANGA BHARADWAJA TRUST	
మహాత్ముల ముద్దుబిడ్డడు	125-00	Regd. Office : Bhakta Nivas, 12-1-170/46 Hanuman Nagar, Jaipuri Colony, Nagole, Hyderabad - 500 068. Phone : 040-65741550	
అవధూత చివటం అమ్మ	70-00	Branch Office : Kondalah Bunk Street, Kothapeta, Ongole - 523002.Prakasam Dt., A.P. Phone : 08592 233271	
		Send DD in favour of "Sri Manga Bharadwaja Trust (Publication)" Payable at Hyderabad	

మనము - మన సంస్కృతి

పూజ్య ఆచార్య శ్రీ ఎక్కిరాల భరద్వాజ

1938 October 30న పవిత్ర సాంప్రదాయక కుటుంబంలో శ్రీమాన్ అనంతాచార్య-శ్రీమతి బుచ్చమ్మ పుణ్యదంపతులకు నాలుగవ సంతానంగా జన్మించారు పూజ్య ఆచార్య శ్రీ ఎక్కిరాల భరద్వాజ. తండ్రిగారి ఆదర్శ పెంపకంలో యోగాభ్యాసం నేర్చిన భరద్వాజులు గుడ్డినమ్మకానికి తావీయని రీతిన సత్యాన్వేషణతత్పరత కలిగి ఉండేవారు. వీరి చిన్నతనంలో సంభవించిన దుర్ఘటన కారణంగా జీవము, దైవము, మరణము, కాలము మొదలైన అంశాలపై వారికి ఉదయించిన అనేక ప్రశ్నలను అన్వేషిస్తూ సుదీర్ఘ యోచనలో 6 సంవత్సరాలు గడిపి చివరకు ప్రశ్నలే లేని అద్భుత ఆధ్యాత్మిక స్థితిని పొందారు. అన్ని ప్రశ్నలు సమాధానపడి చక్కటి సమన్వయం కుదిరింది.

దైవం యొక్క ఉనికి నిర్ధారణ అయ్యింది. కొద్ది సం॥లు తరువాత శిలీడీ మొదట దర్శనంలో శ్రీ సాయినాథుని సమాధిమందిరంలో వారికే బ్రహ్మనుభూతి కలిగింది. అప్పటినుండి శ్రీ సాయినాథుని గూర్చి అనేక ఉపన్యాసాలు, ప్రసంగాలు చేసి, గ్రంథాలు రచించి సాయిధర్మ ప్రచారానికి అంకితమయ్యారు శ్రీ భరద్వాజులు. సమకాలినులైన అనేక మహనీయుల ఆదరణ ప్రశంసలు అందుకున్న ఆచార్య భరద్వాజ 1989 April 12వ తారీకున తమ భౌతిక శరీరాన్ని చాలించారు. కానీ నేటికీ తాము నిత్యసత్యులుగా, పిలిచిన పలికే దైవముగా నిలిచి భక్తులకు అనేక అనుభవాలు భౌతిక సాక్షాత్కారాలు సైతం ప్రసాదించి ఇహపర శ్రేయస్సు ప్రసాదిస్తున్నారు. “మాస్టర్”గా, “ఆచార్యులు”గా ఎందరో భక్తులప్రార్థనలనందుకొని అనుగ్రహిస్తున్నారు.

శ్రీ గురుపాదుకా పజ్జికేషన్స్